

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

शिर्षक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पूर्ण/ अपूर्ण)	टिकाकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विक्रम संवत्)	Additional Particulars / Remark
कविप्रपाद	हर्षि हो	वेदांग	शुद्ध	-	3 12	133	शिवपुराण	काशी	11	57	शिव 1838	.

m-2970

अथकर्मविपाकप्रारम्भते

कर्म-
१

श्रीगणेशायनमः॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैवं नरोत्तमं देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् १ अथ प्रश्नवि-
धिः॥ रविवारे च सक्रान्तौ शुभे योगे तथा विधिः वैधृतौ च व्यतीपाते विप्राणां च गृहे तथा २ देवतायतने चैव न-
द्यां वैसंगमोत्तमे अथ वा स्वगृहे चैव शुभे स्थाने विशेषतः ३ स्नानं समाचरेद्दोगीमृतपुत्रः सपुत्रकः कर्मणा पी-
डितो यो सो नारी वा पुरुषो यवा ४ धात्री फेला निलो ध्वं च गोमयं तिलसर्षपम् मृत्तिकाः सप्तकर्पूरं मुशीरं मुस्तं स-
युतम् ५ औषधैः समभागैः स्नानं कुर्यात्प्रयत्नतः देवान्पितॄन्संतर्प्य दत्त्वा सूर्यार्घ्यमेव च ६ एवं सर्वविधिं कृत्वा
संकल्पं कारयेत्ततः अद्य हेत्यादि प्राचीनसंचितकर्मविलोकनार्थम् मनः कामनासिद्ध्यर्थं विष्णोः पूजयत्पूर्वकं
कर्मविपाकपुस्तकपूजनमहं करिष्ये अंगन्यासपूर्वकं षोडशोपचारपूजासंकल्पवैश्वदेवश्राद्धं च अत्रांतरं
दिह शुद्ध्यर्थं पुरश्चरणां गत्वेन गोमिथुनदानं कृतं कुंभदानं च प्रजापतिसंतुष्टये षोडशब्राह्मणभोजयेत् भोज-
नांतरे प्रार्थनाचार्यस्य ॥ ब्राह्मणत्वं महाभाग भूमिदेव हि ज्ञातम् । यथाविधिं प्रतिज्ञाय प्राचीनं च शुभाशुभम् ॥
७ कथं मे कथयस्वाशु कृपां कृत्वा समोपरि एवं तु ब्राह्मणाचार्यं नमस्कृत्य प्रसादयेत् ८ दशपञ्चतथा विप्रा-
पवेश्य प्रयत्नतः तेषामनुज्ञया सर्वप्रायश्चित्तमुपक्रमेत् ९ वस्त्रालंकरणैश्चैव पूजयित्वा प्रजापतिस्वरूपं गुरुं १

प्रार्थयेत् प्रजापतेमहावाहोवेदवेदांगपारंगं॥ पुत्रकामसमृद्धयर्थे पूजां गृह्णीष्यते नमः १० विष्णो त्वं पुण्डरीकाक्षम् ॥
 वनानां च पालकं लक्ष्म्या सह हृषीकेश पूजां गृह्णीष्यते नमः ११ रुद्रं त्वं देव्यनाशाय सदा भस्मांगधारकं नागहार
 पवीती च पूजां गृह्णीष्यते नमः १२ सर्वे सुराश्च गंधर्वाः पातालपन्नगादयः मृत्युलोके मानवाश्च सर्वे ध्यायन्ति भा
 स्करम् १३ सहायज्ञादिकं होमो अग्निहोत्रादिकर्म च तीर्थस्नानं तथा ध्यानं वर्जते भास्करो दयात् १४ ब्रह्मा वि
 ष्णुः शिवः शक्तिर्देवदेवो मुनीश्वरः ध्यायन्ति भास्करं देवं साक्षीभूतं जगत्रये १५ त्वं ब्रह्मा त्वं च वै विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वं
 प्रजापतिः त्वमग्निस्त्वं वषट्कारस्त्वामाहुः सर्वसाक्षिणम् १६ योगिनां प्रथमो ध्ये यो यतीनां ब्रह्मचारिणाम् आधि
 व्याधेश्च कर्तो त्वं सर्वपापक्षयं कुरु १७ दीनानां कृपणानां च सर्वेषां व्याधिनाशनः एवं च भास्करं ध्यात्वा नमस्कृत्य
 प्रसादयेत् १८ अथ पृच्छुकनियमः पापी चैव दुराचारी परनिंदापरो जनः ब्रह्महाहेमहारी च सुरापी गुरुतल्पकः
 १९ स्त्रीहत्यावालघाती च अगम्यागमनं तथा एवमादिकपापानि मया वै पूर्वजन्मनि २० कृतानि विविधान्येव सर्वा
 णि माहं मर्हसि शरणं तव संप्राप्तस्त्वं मा पुद्गुर्तु मर्हसि २१ ममोपरि कृपां कृत्वा कर्म मे कथय प्रभो लग्नं ता कालिकं
 कृत्वा जन्मपत्रं निरीक्ष्य च २२ लग्नग्रहविचारणं ज्ञातव्यं कर्म मानुषम् ग्रहलग्नविचारणं ज्ञातव्यं शास्त्रपारगैः २३ ॥

२ कर्म स्तुत उवाच कैलासे शिखरे रम्ये सुखासीने महेश्वरम् प्राणम्य पार्वती भक्त्या पृच्छ च सदा शिवम् २४ पार्वत्युवाच
 २ देवदेव जगन्नाथ भक्तानुग्रहकारक लोकोपकारकं प्रहसं वद मे परमेश्वर २५ कलौ च मानवास्तुच्छाः पापमो
 हसमन्विताः महारोगग्रहग्रस्ताः पुत्रकन्याविवर्जिताः २६ कुत्सितारूपविभ्रष्टा मृतवत्सानपुंसकाः नारीणां पु
 रुषाणां च पूर्वकर्मचयत्प्रभो २७ तत्सर्वं वद मे स्वामिन् सर्वलोसिमतो मम तच्च श्रुत्वा वचो देव्याः प्रीतिमान्समहे
 श्वरः २८ प्रहस्य जगतामीशो बह्वभां प्रीति संयुताम् उवाच प्रश्नं तद्गूढं त्रैलोक्ये चापि दुर्लभम् २९ शिव उवाच शृ
 णु त्वंगिरिजे देवि नृणां कर्मविशेषतः कथयामि न संदेहो यत्ते मनसि वर्तते ३० मर्त्याः सर्वजगज्जाताः स्वरावरमि
 दं हि वै स्वकर्मणां ततो देवि भुज्यते देवमानुषैः ३१ मानवैस्तु विशेषेण सुखदुःखादिकं च येन कर्मत्रयं च सर्वं
 तन्मध्ये संचितं च यत् ३२ वक्तव्यं नात्र संदेहो यत्कृत्वा फलमाप्नुयात् प्रारब्धं विस्तरं कर्मवर्तमानं च दृश्यते ३३ अश्वि
 न्यादि नक्षत्रेण सर्वेषां जन्म जायते तदादि पादभेदेन ज्ञातव्यं च शुभाशुभम् ३४ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पूजन
 विधिर्नाम प्रथमोऽध्यायः १ अश्विन्याः प्रथमे पादे यदा जन्म प्राप्नुयते यदा ब्रह्मणवर्णोऽयं मध्यदेशसमुद्भवः १ द्वितीयचरणो दे
 विपुराक्षत्रेण चान्यथा अयोध्यापुरतः सर्वे पुत्रकन्याविवर्जिताः २ तृतीयचरणो देवि वैश्यवर्णसमुद्भवः रोगी कुत्सितव

३ पुंसकः ३ यत्तु यत्तु
 देवि यदा भवति मानवः तदा

दाशूद्रं विजानीयाद्गवानमृतवत्सकः ४ श्यामलं पुष्टदेहश्च वातरोगेण पीडितः ॥ इति श्रीअश्विनी नक्षत्रस्य सामान्य
 फलम् शिव उवाच अथ कर्मप्रवक्ष्यामि यत्कृतं ब्राह्मणादिभिः एको ब्राह्मणवेदज्ञो गुणरूपसमन्वितः १ तस्य प
 त्नी विशालाक्षी पुंश्चली सत्रवंशजा तस्यां पुत्रो भवदेविनाम्नानरहरिस्तदा २ ब्रह्मकर्मपरिभ्रष्टो व्याधिभिः पीडितः
 सदा तस्य मित्रं हि जोष्ये कोधनपुत्रैश्च संयुतः ३ नाम तोलमनश्मर्मेति निकते तस्य चागतः आदरं बहुधा कृ
 त्वा स्वर्णदृष्ट्या प्रहर्षितः ४ स्वर्णलोभेन तं विप्रं हतवान् पुत्रसंयुतम् स्वर्णसर्वहृतं देवि व्ययं कृत्वा दिने दिने ५ ॥
 षोडशैर्गुणैः पदानं वै गङ्गायमुनसंगमे चकार तद्धनैर्भक्त्या विष्णुप्रीतिकरं तदा ६ एवं बहुगते काले पत्नी तस्य
 मृता पुरा पश्चात्सोऽपि ग्रहस्तोमृत्युमाप्नोति दुर्जनः ७ निक्षिप्तो नरके घोरे यमदूतैर्यमाज्ञया युगसप्ततिपर्यन्तं
 भुङ्क्ते नरकयातनाम् ८ नरकान्निःसृतो देवीसृगालो गहने वने तत्स्थो निजफलं भुङ्क्ता कृमियोनिर्भवेत् पुनः ॥
 ९ पुनर्मानुषयोनिः स तूष्णे च प्रथिते पदे मध्यदेशे शुभे ग्रामे मृतवत्सोऽह्यपुत्रकः १० रुग्णो बहुधनाढ्यश्च गौडो
 मांसप्रियः सदा तस्य भार्या महालुब्धा पुरालोकमतीचया ११ पुनर्विवाहिता देवी पूर्वजन्मप्रसंगतः मांसि पुण्यं भवे
 त्तस्याः संतानेनैव वा भवेत् १२ स्वज्वरदीर्घनेत्रासाकुक्षिपीडा प्रपीडिता इति श्रुत्वा वचस्तस्य महादेव प्रियाशि

कर्म०

३

नि

वा १३ प्रणम्य पार्वतीं देवीं शङ्करं परमेश्वरम् उवाच वचनं देवं चराचरगुरुं परम् १४ प्राणिनां केवलं कर्म तव माया
विचेष्टितम् शुभमेवाशुभं चैव कथं जानामि पूर्वजम् १५ तत्सर्वं कृपया देव वद मे परमेश्वर ईश्वर उवाच त्रिवि
धं प्राणिनां कर्म नृणां चैव स्वभावजम् अमिष्टमिष्टमिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम् १६ अनिष्टं नागलोके च नर
के विविधे यवा इष्टं स्वर्गफलं देवि मिश्रं मर्त्ये प्रजायते १७ रोगतश्चेष्टया सर्वज्ञेयं सर्वशुभाशुभम् राजरोगी भवे
द्यस्तु ब्रह्महा पूर्वजन्मनि १८ पुत्रकन्याविहीनो योगोत्रहा गुरुहा भवेत् पाण्डुरोगी नुरोयस्तु देव पूजनवर्जितः १९ क
न्यापत्यं भवेत्स्य वेदनिंदा कृतापुण कन्याघाती पक्षिघाती तस्य भार्यो न जीवति २० भ्रातृहा यपुरा देवि सज्ज्वरेण प्रपी
डितः घंटावादित्रहारी च कररोगी नरो भवेत् २१ भगिनी भावनं देवी कृतं यैः पूर्वजन्मनि तेन पापेन भो देवि सज्ज्वरेण प्र
पीडितः २२ मित्रद्रोही बालघाती पशुघाती तथैव च तत्फलेन महादेवि मृतवत् सश्च रोगवान् २३ कायाघाती गर्भपाती
धनपुस्तकहारकः जन्मान्धो जायते देवि नात्र कार्या विचारणा २४ वस्त्रहा भूमिहारी च परनिंदापहारकः तेन पापेन भो
देवि दरिद्रो जायते नरः २५ गोत्रहा रापहारी च दीर्घरोगी भवेन्नरः महिषी पुत्रघाती कं परोगी प्रजायते २६ निर्वीजं वृषभं ये
च प्रकुर्वन्ति नरा धमाः पराङ्मसं जायते देवि मूत्रकृच्छी भवेत्ततः २७ मातृहा पितृहा देवि महाकुष्टी नरो भवेत् अगम्या

३

गमनं यस्तु वीरयोषागमंतथा २८ करोति यो धमस्तस्य शरीरं ज्वरपीडितं गोवधी जायते देवौ श्वेतकुक्षीनरः सदा २९
 कन्यकागमनं यस्तु करोति हठतः पुनः तेन पापेन भोदे विरोगवान् धनवर्जितः ३० पुष्पगंधापहारी च सुखेतस्य प्र
 गंधता घृतहारी भवेत्कुक्षीतस्माद्गुहः कृमिर्भवेत् ३१ वृक्षगन्धापहारी च काकः संजायते नरः वापी कूपापहा
 री च दद्रुरोगी भवेन्नरः ३२ देवपात्रापहारी च कण्ठरोगी भवेन्नरः सारङ्गगीतघाती च वने दावाग्निदाहकः ३३ अ
 क्षिरोगी नासिकायां व्रणी कृमि समाकुलः तैलहारी भवेत्तैली गुडहारी ज्वरी सदा ३४ स्वर्णरौप्यपहारी च नरो भव
 ति पुत्रहा दासदासी हरेयस्तु नरो भवति कर्णरुक् ३५ लोहमौल्यापहारी यः पाण्डुरोगी भवेन्नरः रधिदुग्धह
 रेयस्तु कुक्षिरोगी भवेन्नरः ३६ मार्गग्राही वस्त्रग्राही वा हरेयः प्रजायते मयूरकुक्कुरानां च कच्छपानां च बाधकः ॥
 ३७ वातरोगी च खज्जश्च जन्मजन्मनपुंसकः मद्यपी मांसभोगी च मत्स्यभोगी तथैव च ३८ तेन पापप्रभावे रात्रिर्म
 कारो हि जायते अन्नहा जलहा दौ च दन्तरोगी भवेन्नरः ३९ ब्रह्मणस्य गृहं यस्तु धनधान्यसमन्वितम् हरणं तस्य वै कु
 र्यान्मृगीरोगी भवेन्नरः ४० एवं बहुविधो रोगो नराणां चैव जायते पूर्वकर्मफलं चैव भुज्यते खलु मानवैः ४१ इति श्रीकर्म
 विपाकसंहितायां द्वितीयोऽध्यायः ॥ २॥ ईश्वर उवाच शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यत्प्रह्मं भुवि दुर्लभं प्रायश्चित्तं नराणां च मेघ

कर्म राशि क्रमादनु १ ब्राह्मणं स्वर्णलोभेन हत्वा चैव स पुत्रकं स्वर्णं तुक्तं सदारेण तत्पायान्नैव जातकः २ प्रायश्चित्तजयं देवि गाय
 ४ त्रीं च वक्तव्यं पंचलक्षप्रमाणेन ततः पापा प्रमुच्यते ३ ब्राह्मणस्य स पुत्रस्य प्रतिमां कारयद्दुधः स्वर्णं दशपलस्यैव तां सं
 पूज्य प्रयत्नतः कुंडं कृत्वा ततो देवि चतुरस्रं प्रसन्नधीः प्रतिमां पूजयच्चैव मंत्रेणानेन भो प्रिये ४ ॐ नमो गणाधिपतये गन्ध
 पुष्पादिवलिं समर्पयामि नमः ॐ सूर्याय नमः ॐ इन्द्राय नमः ॐ अग्नये नमः ॐ यमाय नमः ॐ नैर्ऋतये नमः ॐ कुवेराय न
 मः ॐ कालाय नमः ॐ शिवाय नमः ॐ ब्रह्मणे नमः ॐ अनंताय नमः ॐ गरुडवाहनाय नमः ॐ विष्णवे नमः ॐ जयाय
 नमः ॐ विजयाय नमः ॐ पुण्यशीलाय नमः ॐ सुशीलाय नमः ॐ सर्वदेवाः सुराः सर्वे ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः मर्त्या यं यत्सु
 राजा तं तत्सर्वं क्षम्यतां सदा ६ इमां पूजां गृहाणे वं मम पुत्रं प्रयच्छतु अज्ञानाद्वा प्रमादाद्वा यत्कृतं पूर्वजन्मनि ॥ तत्सर्वं
 क्षम्यतां देव प्रयच्छ शरणं तव ततो नवग्रहाः सर्वे दिक्पालाश्चाप्युपग्रहाः ८ सर्वे ममापराधानि क्षम्यतां पूर्वजन्मनि ए
 वं सर्वयथान्यायं पूजां कृत्वा विचारतः ९ ततो होमं प्रकुर्वीत तिलधान्यादितंदुलैः दशांशं होमयद्देवी तर्पणं मार्जनं ततः ४
 गोदानं च ततः कुर्यात् दशवर्णां विशेषतः वृषमेकं प्रदातव्यं स्वर्णं शृंगं सहाम्बरं ११ ततो वै ब्राह्मणं देवि भोजयेद्द्विधि
 पूर्वकम् भोजनान्ते ततो दानं सुवर्णं दक्षिणां ततः प्रतिमां लंकृतां देवि वाचकाय प्रदापयेत् एवं कृते महादेवि वंशो भ

वतिनान्यथा १३ एकादशीव्रतंचैवसप्तमीरविसंयुता अजन्ममरणादेविकुर्यात्सत्ययुतो नरः १४ पूर्वपापविशुद्धिः स्या
 त्व्याधिरेवंविनश्यति इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां प्रायश्चित्तकथनं नाम तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ शिव उवाच ॥ अथ द्वितीये
 वक्ष्यामि प्रायश्चित्तं तथा न्विके अश्विन्या जायते देवि पूर्वकर्मविपाकतः १ अयोध्यापुरतो देवि पूर्वकोशचतुष्टये सर
 यू निकटे देवि वर्णशंकरस्रवियः २ नामतः श्वेतशर्मेति पूत्रदारसमन्वितः एकदामातुलो देवि पुत्रेण सह संयुतः ३ आगेतो
 निकटे देवि स्वर्णकोटिसमन्वितः आदरं बहुधा कृत्वा गृहे वा संददौ च सः ४ तस्य पत्नी गुणवती रूपयौवनसंयुता मासमे
 कं तदा देवि प्रत्यहं भगिनी गृहे ५ भुज्यते सह पुत्रेण चामिषं विविधं तदा मासान्ते चावधी द्वात्रिंशत् मातुलं सह पुत्रकम् भूमिम
 ध्येश्वरं ताभ्यां पत्नतः स्थापितं सदा स्वर्णकोटिप्रजग्राहपापात्मा गुरुघातकः ७ पत्न्या सह ततो द्रव्यव्ययं कुर्याद्दिने दिने ए
 वं बहुतिथे काले सत्री कालवशो भवेत् ८ पश्चान्मृता ततः पत्नी निर्जले गहने वने कर्दमे नरके घोरे यमदूते र्यमाज्ञया ९ नि
 क्षिप्य महतीं पीडां तयोर्दत्त्वा ततः प्रिये गुणमेकं वरारोहे भुत्वा नरकयातनां १० नरकान्निःसृतो देवि गर्दभत्वं मजायतः पुनः स
 रटयो नितु भुत्वा मर्त्यस्ततो भवेत् ११ वधः कृतः पुरा देवि मातुलः पुत्रसंयुतः तस्यापफलतो देवि वंशच्छेदश्च जायते १२ रोग
 युक्ता भवेद्देवि पत्नी वै पूर्वजन्मभिः ततो विवाहिता जाता पुनर्वै पूर्वकर्मतः १३ काशश्चाससमायुक्तो विषमज्वरपीडितः प्रा

कर्म पश्चित्तंततस्तस्य प्रवक्ष्यामि दयानि धे १४ प्रत्यहं ब्राह्मणे दानं भक्तिपूर्व वरानने दशधेनुं प्रयत्नेन हरिवंशः श्रुतिं तथा १५
 ५ सुवर्णं प्रतिमां कृत्वा पलं पचदशस्य च वर्तुलाकारकुण्डे वै होमं कृत्वा प्रसन्नधीः १६ गायत्री लक्षजापंचकारयेत् प्रयत्नतः
 दशांशं होमः कर्त्तव्यो विप्राणां भोजनं ततः १७ शय्यादानं विशेषेण प्रतिमां पूजयेत्ततः अथ प्रतिमापूजनं षोडशांगुलिका
 वेदीमृत्तिकासमसंयुता चतुरस्त्राविचित्रा च गंधपुष्पसमन्विता १८ तत्र वै प्रतिमां कृत्वा स्थापितां पूजयेत्ततः ॐ चक्रध
 राय नमः ॐ गदाधराय नमः ॐ शार्ङ्गिणे नमः ॐ गरुडाय नमः ॐ विष्णवे नमः ॐ शिवाय नमः ॐ ब्रह्मणे नमः ॐ प्रजापत
 ये नमः ॐ सर्वेश्वराय नमः ॐ लक्ष्म्यै नमः ॥ ॐ देवदेव महादेव शंखचक्रगदाधर मम पूर्वकृतं पापं हर त्वंधरणीधर १९
 एवं पूजां समाप्यैव प्रतिमां तां च दापयेत् आचार्याय तदा देवि सुवर्णं दक्षिणां ततः २० ततः प्रदक्षिणां कृत्वा ब्रह्मणे व्यासरू
 पिणे माघे मासि प्रयागे तु स्नानं पत्नी समन्वितः १० एवं कृतेन संदेहो वंशो भवति नान्यथा मृतवत्सालभेत्युत्रैव ध्यत्वं च वि
 शेषतः २२ रोगी चेन्मुच्यते रोगात्कन्यकानैव जायते इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे द्वितीयचरणविचार
 णां नाम चतुर्थोऽध्यायः ४ ईश्वर उवाच अथातः संप्रवक्ष्यामि नक्षत्रतुरगस्य तु तृतीयस्य ततो देवि प्रायश्चित्तमतः शृणु
 १ अयोध्यापुरतो देवि दक्षिणे पूर्वदिगलटे नारायणपुरे शुभ्रे राजपुत्रो भवत्तदा स्वकर्मनिरतो दानो प्रजापोषणतत्परः नाम

तश्चोलहिंसेतितस्यपत्नीप्रभावती ३ तस्यमित्रोद्विजोप्येकस्वकर्मपरिवर्जितः एकदामृगयांयातोराजपुत्रः सव्राह्मणः
४ मृगं हत्वा वरारोहे जगाम गहने वने मांसस्य देविभागार्थं कलहो हि महानभूत् ५ ततस्सव्राह्मणो दुष्टः क्रोधेनैवापि
चद्विषन् मरणं तस्य भो देवि वभूव गहने वने ६ ततश्चिन्तापरीतात्मा राजपुत्रो गृहं ययौ गृहे च कारयामास तस्य क
र्म यथाविधि ७ ततो बहुगते काले प्रयागे मकरे मुदा शरीत्यक्तवान् देवि भार्याया सहितस्तदा ८ स्वर्गमुत्क्वायुगान्
सप्तततः पुण्यक्षये सति मर्त्यलोके भवज्जन्म धनधान्यसमन्वितः ९ भार्यया सहितो देवि मध्यदेशे वरानने ॥
पुत्रो न जायते देवि पूर्वकर्म विपाकतः १० ब्रह्महत्याफलेनैव मृतवत्सोऽपि बाभते तस्य सुहिं प्रवक्ष्यामि यतः पुत्रः प्र
जायते ११ तदुद्देशेन कर्त्तव्यस्तडा गोवापिकापयि हरिवंशप्रवणं देवि विधिपूर्वमनः शिवे दशवर्णा प्रदातव्यास्व
र्णयुक्ता सहा म्वरा एवं कृतो न संदेहो वंशस्तस्य प्रजायते १२ सास्त्री स्यात्सुखिनी देवि सत्यमेव न संशयः काकं वं
ध्यात्वमुक्ता स्यान्मृतवत्सा सुरवावहा १४ व्याधिना शोभवे देवि नात्र कार्या विचारणा ॥ इति श्रीकर्मविपाकसंहि
तायां पार्वती हरसंवादे अश्विनीतृतीयचरणविचारणं नाम पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ईश्वर उवाच शृणु देवि वरारो
हे नृणां कर्मविपाकजं तदहं संप्रवक्ष्यामि यथा कर्मानुसारतः १ पुत्रावहुविधा देविलौकिका वैविचक्षणः जायं

कर्म
६

तेनात्रसंदेहस्तत्सर्वशृणुवन्नभे २ प्रथमः पुण्यसंबन्धीमातृपितृप्रियः सदा सुतेवानिरतो नित्यं पितुर्मातुश्च
यत्नतः ३ आजन्ममरणदेविपितुराज्ञां करोति च मरणे पितृमात्रोऽप्यश्राद्धं कुर्यादिनेदिने ४ पितृश्राद्धं विना दे
विभोजनं न करोति हि द्वितीयः शत्रुसंबन्धी तस्य चेष्टां च मे शृणु ५ पूर्वजन्मप्रसंगेन शत्रुपुत्रः प्रजायते जन्म
तः शत्रुरूपेण मातृपित्रोर्विरोधिकृत् इतत्कर्म कुरुते येन तयोः क्लेशेभिजायते तृतीयः कृणु संबंधामत्तः शृणु
वरानने ७ कृणु यस्य गृहीतं तु न दत्तं हठतः प्रिये तत्रापुत्रत्वमाप्नोति द्रव्यदातानसंशयः ८ पितृद्रव्यं प्रयत्नेन गृ
ह्णाति हठतः प्रिये द्यूतवे श्याप्रदानेन व्ययं कुर्यादिनेदिने ९ यदा द्रव्यविहीनश्च पिता भवति वै प्रिये तदा मृत्युमवा
प्नोति युवरूपेण संशयः १० चतुर्थो मित्ररूपेण गृहद्रव्यं च सेवितम् स्थापितं द्रव्यमन्यस्य न दत्तं पूर्वजन्मनि
११ तत्संबंधस्वरूपेण पुत्री जातस्तदा शिवे बहु प्रीतिः पितृभ्यां च पितृव्ये गोत्रजे तथा १२ बहुदमीगुणी भोक्ता
पितुः शिष्या सुतत्परः यत्करोति गृहे कर्म सुखं ददायते ततः १३ पूर्वरूपो यदा देवि पत्नी पुत्रसमन्वितः ततः श
रीरं वै सत्काधनं गृह्यते ततः प्रिये १४ अथ वक्ष्यामि ते देवि चतुर्थं चरणं शिवे नक्षत्रतुरगस्यैव प्राणिनां नियतः शृ
णु १५ कोशलापुरतो देवि शरय्वा उत्तरे तटे तत्र क्षत्री वसत्येको नगरे नंदने तदा १६ तत्र धर्मविहीनस्तु लक्ष्मणे

६

तिच नामतः तस्य भार्या विशालाक्षी कल्याणी नाम सा प्रिये १७ कुलदायौवनो मत्ता परपुंसिरता सदा व्यापारं कारया
 मासवस्त्रहेमादिकस्य हि १८ उद्यमं बहुधा कृत्वा द्विजैः सह वरानने एवं बहुतिथे काले विप्रद्रव्यं तु चोरयेत् १९ ॥
 तेन शोकेन विप्रस्तु शीघ्रपंचत्वमागतः ततो बहुतिथे काले राजपुत्रस्य पञ्चता २० गतः स नरकं घारे निरुच्छासं
 सुरारुणम् षष्टिवर्षसहस्राणि भुक्तानरकयातनाम् २१ नरकात्तिसृतो देवि विषयोनिः पुरा भवत् ततो वै राजपुत्र
 सुमानुषत्वमुपागतः २२ पुरा तु यत्कृतं पापं यदि हैव प्रभुज्यते मित्रस्य वंचना देवि पुत्रस्यैव च पञ्चता २३ काक
 वन्ध्या भवेत्पत्नी दुःखशोकसमन्विता तस्य पुण्यप्रवक्ष्यामि पूर्वपापस्य निग्रहं २४ गायत्री लक्षजाप्येन सर्वपापं
 प्रणश्यति कूष्माण्डं नारिकेलं च स्वर्णयुक्तं सहान्वरम् २५ गंगामध्ये प्रदातव्यं संतानार्थं वरानने वर्तुलाकारकुण्डे तु
 होमं चैव तु कारयेत् २६ स्वर्णशृंगीरौ प्यखुरां पट्टवस्त्रसमन्विताम् आचार्याय प्रदद्यात्तु स पात्रां विधिवत्प्रिये २७
 एवं कृतेन संदेहो वन्ध्यात्वं च प्रणश्यति पुत्रपौत्राश्च वर्द्धन्ते न संदेहो वरानने २८ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां
 पार्वतीहरसंवादेऽश्विनीनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायाश्चित्तकथनं नाम षष्ठोऽध्यायः ६ पार्वत्युवाच देवदेव महादे
 व सृष्टिस्थितिलयात्मकस्त्रीणां च कर्मसंब्रूहि दयां कृत्वा ममोपरि १३ श्वर उवाच नारीणां शृणु मे सर्वं यत्कृतं पूर्वं

कर्म
७

कर्मणि तत्तेऽहं संप्रवक्ष्यामि समासेन वरानने २ पूर्वजन्मनियानारीपतिनिन्दाचकारह तेन पापेन भो देवि न स्त्रीषु
ष्यवती भवेत् ४ तदारौप्यस्य वैवृक्षं स्वादुष्टपरिमाणकम् पलपञ्चमितं देवि दद्याद्देवि देप्रिये ४ तदा पुष्पं भवे
देवि नात्र कार्या विचारणा पतिं सुसंपरित्यज्य परेषु सिरता भवेत् ५ तेन पापेन भो देवि बन्ध्या नारी प्रजायते सु
वर्णस्य कृतं वृक्षं फलपुष्पसमन्वितं ६ दद्याद्देवि दे नारीपतिसेवा सुतत्परा ततः पुत्रं प्रसूयेत सुवर्णं पलतोदश
परपुंसिरता नारी स्वपतिमिष्टवादिनी तेन पापेन भो देवि कन्यापत्यं च जायते ८ रौप्यस्यैव कृतं लिंगं पलपञ्चद
शेन तु पूजयित्वा प्रयत्नेन दद्याद्दिप्रायश्चोत्रिणे ९ ततः कन्या हि न भवेच्छुभं पुत्रं प्रसूयते सततं वैयदा नारी कु
लराधर्मचारिणी १० तेन कर्मविपाकेन नारी गर्भं विनश्यति ततः प्रपूजयेद्देवं शंखचक्रगदाधरं ११ प्रयागे म
करे स्नानं पतिना तु सहा चरेत् स्वर्णं शृङ्गं रौप्यं चतुर्मुक्तालांगूलग्रंथितम् १२ दद्यात्सदाक्षिणं देवि वृषभं विदुषे त
था यापतिं दुर्वलं त्यक्त्वा परेण सह संगता १३ तेन पापेन भो देवि दरिद्रा पुत्रवर्जिता ततः कुमारीं संपूज्य ब्रह्मविष्णु
महेश्वरम् १४ पूजयेद्ब्रह्मेकं तु प्रत्येहं निपतः प्रिये वर्षे पूर्णं ततस्तस्यैव स्त्र्यं दत्त्वा विसर्जयेत् ॥ व्रतं सूर्यस्य वैकु
ण्ठ्यात्प्रणम्य प्रतिवासरं तदा नारी पूर्वपापं दहत्येव न संशयः १८ मिष्टं भुनक्त्या नारी पत्ये मिष्टं ददाति न तेन पा

७

येनसानारीमुखेदौर्गन्धगामिनी १७ गुडंवामधुवाखण्डं विप्रायप्रयतः सदा प्रयच्छति यदा देवि मुखे शुद्धिश्च
 जायते १८ स्वपतिप्रीचयानारीरण्डाभवति नान्यथा तथानित्यं प्रपूज्या चतुलसी भक्तिभावतः १९ ऊर्ज्जमा
 धेचवैशाखे प्रातः स्नानं समाचरेत् एकादशी व्रतं नित्यं द्वादशाक्षरविद्यया २० जपं कृत्वा प्रयत्नेन पतिरूपाय वि
 श्रमवे समर्प्य एततः कुर्यात्ततः पापं प्रणश्यति २२ यदा पापयुतानारी गर्भपातं च कारयेत् तेन दुश्चरितेनेह
 ज्वरं कुक्षीं प्रपीडनं २३ योनिशूलं भवेद्देवि गुदरोगो भगन्दरः तदा कुर्यात्प्रयत्नेन ब्राह्मणी ब्राह्मणं तथा २३ रौ
 प्यस्य च महादेवि दशनिष्कस्य भक्तिः प्रत्येहं पूजयेद्देवि पत्युराज्ञां समाचरेत् २४ भोजयेद्द्विविधैश्चानैधृ
 तरवंडं समन्वितैः गोदानं च ततः कुर्याद्भूक्त्या विद्यापजीविने २५ यदा नारी च दुष्टात्मा स्वपतौ दुर्वचो वदेत् त
 दा कण्ठे भवेद्दोगो नासिकायां च पीनसम् २६ तिलगुल्मं वापि शिवेश्वेतपुष्पं प्रजायते रौप्यं पुष्पयुतं देवि सुवर्णं न
 समन्वितम् २७ दद्याद्द्विप्राय विदुषे तदा सप्तपलं शुभे कन्यकां कलहादुष्टाहति नारी यदा हठात् २८ तदा कुष्ठं भ
 वेद्देवि जन्मजन्मदरिद्रता सूर्यस्य पूजनं कान्ते सदानारी व्रतं चरेत् २९ मासे मासे शनौ वारे वृक्षे विष्णुस्वरूपिणि ॥
 विधिवत् पूजनं कुर्यात्पूर्वपापविशुध्यति ३० श्वश्रूचश्वशुरं चैव नित्यं क्रूरवचं वदेत् तेन पापेन भो देवि श्वेतपु

कर्म.
८

स्यंतनो भवेत् ३१ सूर्यस्य प्रतिमां देवि सुवर्णे त्रिपलं स्य च दद्याद्देवि देदे देवि सूर्यस्यैव व्रतं चरेत् ३२ ततः पापं क्षयं याति
स्वेतपुष्पं विनश्यति इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे स्त्रीकर्मकथनं नाम सप्तमोऽध्यायः ७ शिव उवाच
भरण्या प्रथमे पादे नीलकण्ठो भवद्भिजः ब्रह्मकर्मपरिभ्रष्टः काकुत्स्थनगरे शुभे १ वैश्यनसह मित्रत्वं कृत्यं कृत्वा दिने
दिने ब्राह्मणी तत्र बृहदासीत्यति पुत्रविवर्जिता २ तस्या द्रव्यं गृहीतं च विक्रयार्थं द्विजेन तु ततो बहुदिनं यातं तस्या द्रव्यं
न रत्नवान् ३ एवं बहुतिथे काले तस्य मृत्यु रजायेते ब्रह्मकर्मपरीभ्रष्टान् नरके पतनं प्रिये ४ नरकान्निःसृतो देवि सर्प
यो निरजायत सूर्ये यो निभलं भुक्त्वा गर्दभत्वमुपागतः ५ पुनः स प्राप्तवान् देवि मध्यदेशे च मानुषम् धनधान्यसमायु-
क्तः पुत्रकन्याविवर्जितः ६ ततो बहुतिथे काले तदा कन्या भवति प्रिये स्वर्णपूर्णहस्तं देवि स्वर्णसंबन्धजा सुता ७ ततः सा
वर्द्धिता कन्या विवाहश्चाभवत्खलु पितृमातृप्रियानित्यं युवती तु यदा भवेत् ८ तदा सा विधवा जाता मातापि श्वदुःख
दा पुनः पुत्रविहीनत्वं प्रायश्चित्तमतः शृणु ९ सूर्यमंत्रस्य जापेन लक्ष्मिमेकं वरानने पार्थिवस्यार्चनं सम्यक् कृत्यं वक्तुं
ततो जपेत् १० होमं च कारयेद्दोमान् शतब्राह्मणभोजनम् पायसं शर्करायुक्तं कारयेद्द्विधिपूर्वकम् ११ ततः कूपतडा-
गौ च वारिकां च महापथे एवं कृतेन संदेहो वंशलाभो वरानने १२ यदा न क्रियते देवितदा वंशो न जायते इति श्रीकर्मवि

८

पाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेभरणीनक्षत्रस्यप्रथमवरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टमोऽध्यायः ८ ईश्वर उवाच अ
थद्वितीयेवक्ष्यामिभरण्याश्वरणेप्रिये तस्यसर्वप्रवक्ष्यामियत्कृतं पूर्वजन्मानि १ अयोध्यापुरतोदेविक्रौशमात्रेप्रद
क्षिणे जानकीनगरेशुभेद्विजश्वासीत्सतस्करः २ ब्रह्मकर्मपरिभ्रष्टोमद्यपानरतः सदा सवेश्यानिरतो नित्यं पत्नी
तस्य पतिव्रता ३ पतिभक्तिरतानित्यं देवपूजासुतत्परा एकदा ब्राह्मणेप्येकः सुधार्त्तो दुर्बलः प्रिये ४ अन्नं च पांशुमा
सलपटं प्रतिवत्सले दुर्वचश्चावदहेविभिस्तु कं प्रति दुर्बलं ५ आत्मघातकृतं स्तनदुर्बलब्राह्मणेन च ततो बहुतिथे
काले मरणं तस्य चाभवत् ६ पातिव्रतेन तत्पत्न्याः सत्यलोकं जगाम सः वहवर्षसहस्राणि स्वर्गवासो भवत्प्रिये ७ त
तः पुण्यक्षये जाते मर्त्यलोके समानुषः पूर्वपापफला हेवि पुत्रकन्याविवर्जितः ८ तद्दुद्देशेन मरणं ब्राह्मणस्याभवत्पु
रा मद्यपानं कृतं तेन ततः कुष्टी प्रजायते ९ तस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि यतः पापा प्रमुच्यते गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं प्र
यत्नतः १० दशांशहोमः कर्त्तव्यो विप्राणां भोजनं शतम् विधिवत्पूजयद्देविकपिलां स्वर्णभूषिताम् ११ दद्याद्विप्राय तां देवि
विदुषे ज्ञानरूपिणे अतः पुत्रः प्रजायेत रोगनाशो भवेदनु १२ इति श्रीकर्मविद्याकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेभरणीनक्ष
त्रद्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम नवमोऽध्यायः ९ शिव उवाच एकोवाणिजनो देविकाकुत्स्थनगरेशुभे अग्निर्को

कर्म.
९

एषोशिवपुरेयोजनाद्वैप्रमाणके १ धनाढ्यो ह्यवसदेवि वैश्यवृत्तिरतः सदा विक्रयंकुरुते देवि गुडमन्त्ररसादिकम् २ ए
कस्मिन्समये देवि गुडमादाय गच्छतः वृषभं भारसंपन्नं करोति स्म वरानने ३ भारेण पीडितो नडान्मृतः पथिगतः शि
वे न ज्ञातं तस्य वै पापं वृषभार्तिसमुद्भवम् ४ एवं बहुतिथे काले विल्वमंगलके पुरे वैश्यस्य मरणं जातं सरय्यां सहभार्य
या ५ स्वर्गलोके गतौ हौ चतौ तु क्षेत्रप्रभावतः षष्ठिवर्षसहस्राणि स्वर्णभुक्तं शुभं फलम् ६ ततः पुण्यक्षये जाते मर्त्यलो
के वरानने अवंतीनगरे जातौ धनधान्यसमन्वितौ ७ मध्यदेशे विशालाक्षि पूर्वकर्मफलेन हि पुत्रो न जायते देवि ग
र्भपातस्तथा शिवे ८ कन्यका वै प्रजायेत पुनः पुनर्वरानने शरीरे च ज्वरोत्पत्तिर्मध्ये मध्ये प्रजायते ९ प्रायश्चित्तं प्रव
क्ष्यामि पूर्वपापविशुद्धये सुवर्णस्य वृषं शुभं पलपंचमितं तथा १० प्रतिमांकारयेद्देवि वृषमेकं विभूषितम् प्रपूज्य शि
वमन्त्रेण वैदिकेन यथाविधि ११ प्रदद्याद्दुष्टैस्तस्मै ज्ञानिने शुद्धबुद्धये नमः शिवाय मन्त्रे लक्षजापं प्रयत्नतः १२ रोग
तो मुच्यते देवि नात्र कार्या विचारणा इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे भरणस्तृतीयश्चरणप्रायश्चित्तः
तत्कथनं नाम दशमोऽध्यायः १० शिव उवाच शृणु देवि वरारोहे नृणां कर्मविपाकजम् प्रवक्ष्यामि न संदेहो यदि ते श्रव
णे मतिः १ उत्तरे चाप्ययोऽध्यायात्ततः क्रोश त्रयोपरि तत्र तस्थौ च भो देवि लोकशर्मतिनामतः २ तस्य पत्नी शुभाङ्गी वै

९

लीलानाम्नीतिविश्रुता ब्राह्मणः कर्मविभ्रष्टो व्याधिरूपो वरानने ३ मृगान्सवालकानहत्वा पक्षिणो विविधानपि बुभो
जपत्नीयुक्तस्तुतोषवहुधा तदा ४ तस्य पत्नी महादुष्टा मुखराचंचला तथा परपुंसिरतानित्यं धर्मकर्मविवर्जिता ५ एवं
सर्वे वयोजातं वृद्धे सति वरानने सरणं तस्य वै देवि स्वपुरे सप्यं तस्तथा ६ पत्नी चैव तदा तस्य दुष्टा वै व्यभिचारिणी उभौ च
नरके पातौ स्वर्गमर्मम तौ प्रिये ७ कुंभीपाके महाघोरे नाना नरकपातनाम् भुत्वा बहसहस्राणि पुनर्याति श्वश्रूकरयो
नीचश्रूकरां भुत्वा विडालत्वं पुनः प्रिये ततो विडालयोनिं च भुत्वा गृध्रस्ततो भवेत् ८ पुनः कर्मवशा देवि मानुषत्वं
ततो लभेत् इह लोके वरारोहे पूर्वकर्मप्रभावतः ९ मृतवत्सा भवन्मारी पुत्रश्चैव न जीवति बहुरोगो भवेद्देवि ज्वरे नैव
प्रपीडितः ११ पूर्वजन्मकृतं पापं इह जन्मनि भुज्यते इह लोके कृतं कर्म जन्मजन्मनि भुज्यते १२ अथ शान्तिं प्रवक्ष्यामि
शृणु त्वंगिरिजे मम वंशगोपाल मंत्रेण लक्ष्मजाप्यं वरानने १३ दशंश होमः कर्त्तव्यो विप्राणां भोजनं शतम् मन्त्रं च तत्
प्रवक्ष्यामि कृष्णमंत्रमनुत्तमं १४ येन जाप्येन भो देवि शीघ्रं पुत्रमवाप्स्यति ॐ देवकी सुत गोविन्द वासुदेव जगत्पते ॥
१५ देहि मे तनयं कृष्णत्वा महं शरणं ततः ततो वै समृगान्कृत्वा मृगवाल्यान्सपक्षिणः स्वर्गं पंचपत्तेनैव मृगान्कृत्वा
सवालकान् रौप्यस्यैव वरारोहे पक्षिणः पंचकारयेत् १७ पूजनं विधिवत्कुर्यात्संप्राथ्य परमेश्वरं स्वशरं सर्वलो ॥

कर्म

१०

कानां सर्वकर्मप्रदं सताम् १८ देवदेवजगन्नाथशरणागतवत्सल त्राहि मां कृपया देव पूर्वकर्मविपाकतः १९ एवं सं
पूज्य देवेशं ततो विप्रं प्रपूजयेत् सुवर्णेन वरारोहे सप्यो दिवाहनेन वै २० प्रतिमामर्पय चैव विप्राय ज्ञानरूपिणे वा
रिकां कूपखातं च पश्चिम मध्ये शुभानने २१ प्रकरोति यदा देवितदा पुत्रः प्रजायते रोगात्प्रमुच्यते देवि जीवेत्पुत्री न
संशयः २२ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे भरण्याश्रुतुर्थचरणे प्रायश्चित्तकथनं नामैकादशो
ध्यायः ११ ईश्वर उवाच कृतिकायां वरारोहे पूर्वजन्मनि संचितम् नामतो अहिशर्मेति शुभाशुभविचेष्टितम् १ ईशा
ने पिततो देविकोशलापुरतो घने राजपुत्रो वसत्कश्चिन्नगरे गूढसंज्ञके नामतो अहिशर्मेति तस्य पत्नी कलाशु
भा धनधान्यसमायुक्तोरूपवान्ममथो यथा ३ याति चाखेटकं नित्यं मृगीं हत्वा च गर्भिणीं प्रत्येहं मृगमांसेन पोषयेत्
स्वतनुं तथा ४ शरीरे बद्धजाता दयातस्य न चाभवत् ततो वै मरणं देविसती भार्या ततो भवत् ५ सत्यलोकं गतस्तेन
भार्यायाः सुकृतेन तु भुक्तं कल्पमितं पुण्यं सत्यलोके वरानने ६ पुनः पुण्यस्ये जाते मानुषत्वमुपागतः पत्न्या स
हततो देविकुले महति पूजि पूजिते ७ पूर्वजन्मविपाकेन मृतवत्सत्त्वमाप्नुयात् मृगीं सगर्भो हतवान् पूर्वजन्मनि सुव्र
ते ८ तेन कर्मविपाकेन मर्त्यलोके ह्यपुत्रकः तस्य शांतिप्रवक्ष्यामि यतः पुत्रोऽपि जायते ९ गायत्री जातवेदाभ्यास्त १०

१०

क्षमेकं जपंतथा दशंशहोमः कर्त्तव्यो विप्राणां भोजनंततः १० सौवर्णेन मृगीं कृत्वा मृगबालंतथैव च पूजयित्वा विध
 नेन कपिलां च ततः प्रिये ११ प्रदद्याद्देवि दुषेव्राह्मणाय सुते जसे हरिवंशस्य श्रवणं च डिपाठं शिवार्चनम् १२ एवं कृत्वा वि
 धानेन शीघ्रं पुत्रः प्रजायते कन्यकानभवेत्तस्य गर्भपातो न जायते १३ रोगात्प्रमुच्यते रोगी सर्वकामः प्रजायते इति श्री क
 र्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे कृतिकानक्षत्रस्य प्रथमपादप्रायश्चित्तकथनं नाम द्वादशोऽध्यायः १४ शिव उवाच न
 राणां पुण्यशीलानामिह जन्मसमुद्भवं सुखं वक्ष्याम्यहं देवि पूर्वकर्मफलं यतः येन दत्तं पुरादानं गोसुवर्णमृगजादिकम् तत्फ
 लेन महादेवि इह तस्मात्सुखं भवेत् २ शरीरे जन्मतः कांतिर्लक्ष्मीवानगुणवानपि सख्यं प्रभुज्यते नित्यं पुत्रतो धनतस्तथा ३
 न रोगो जायते देवि दुःखं नैव कदाचन इह लोके सुखं भुक्त्वा कीर्त्तिमानसुखमेधते ४ अथ वक्ष्याम्यहं देवि नक्षत्रकृतिकाव्हये
 द्वितीयचरणे देवि पूर्वयत्फलमुच्यते ५ कान्यकुब्जो द्विजः कश्चिदिन्द्रशर्मतिनामतः पत्नी रुद्रमती देवि कुशीला कलहप्रिया
 द्वेदपाठरतो नित्यं षड्भ्यः स च पाठकः एकदा तत्र वैदेशे कश्चन क्षत्रीनराधिपः ७ मरणे तस्य वै पाते तद्विप्रस्य निमंत्रणम् भुक्तं
 तेन तदा देवि क्षत्रियस्य क्रिया सुच ८ गृहीतं तस्य वैदानं शय्या चैव गजादिकम् सर्वे गृह्यगृहंगत्वा भुक्तं बहुदिनं प्रिये ९ ततो
 बहुगते काले तस्य प्रियस्य पंचता यातो वै यमोलोके वै नरके वै सुदारुणे १० भुक्तं स्वकर्मजं दुःखं युगमेकं वरानने गजव्या

कर्म.
११

प्रकृमेयोनिंततो भुंक्ते पृथक् पृथक् ११ मनुष्यत्वं ततः प्राप्य पूर्वकर्म विपाकतः पुत्रानजायते देविकन्यका विविधास्तदा ॥
१२ मृतवत्सा भवेन्नारीरोगाश्च विविधा प्रिये शान्तिं तस्य प्रवक्ष्यामि यतः पुत्रमवाप्स्यते १३ गायत्री लक्षजाप्यत्र म्वकेन तथा
प्रिये होमं च कारयामास षडंशोदानमेव च १४ दशवर्णां ततो दद्याद्द्विधिवद्वा ह्यणाय वै भोजयच्छुतसंख्यां च ब्राह्म-
णं वेदपारगम् १५ एवं कृतेन भो देवि पुत्रश्चैव प्रजायते रोगाणां च निवृत्तिः स्यात्पूर्वपापक्षयो भवेत् ॥ १६ इति श्रीकर्म-
विपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे कृतिकानक्षत्रस्य द्वितीयचरणे प्रायश्चित्तकथनं नाम त्रयोदशोऽध्यायः १३ शिव
उवाच तृतीयं तस्य वै देवि चरणं वदतः शृणु कान्यकुब्जकुले कश्चिन्नगरे सूर्यसंज्ञके १३ द्योतशर्मा विख्यातस्तस्य
स्त्री गिरिजा भवत् वेदपाठरतो नित्यं दारिद्र्येनैव पीडितः २ कर्मणा भामिनी तस्य निष्ठुरं वदती स्मृता एकदा सूर्यग्रहणे
तैलकारस्तदागतः ३ गंगामध्ये ततो दानं तस्मै विप्राय वै शिवे प्रददौ लक्षसंख्यां चैव स्वर्णमुद्रां तु दक्षिणाम् ४ प्रतिगृह्यततो
दानं गृहं गत्वा हि जस्तदा व्ययं करोति स्म तदा भार्या पुत्रेणैव हि ५ वेदपाठं ततस्तत्काप्रत्यहं ससुखं शिवे मरणं ब्रू-
समये गृहेश्यो परिस्थिते ६ स्वर्णमध्ये च दानं वै न दत्तं गिरिनन्दिनि सगतो नरके घोरे यमराजेन प्रेरितः ७ भुंक्ते नरकजं
दुःखं स्त्रीपुत्रेण च संयुतः ॥ युगमेकं वरारोहे प्रेतत्वं काकतांततः ८ ततः शृगालयोनिं च मानुषत्वं ततो गतः पूर्वजन्मकृ-

११

तं कर्म इह लोके प्रभुज्यते ९ पाठयामास वै वेदान् ब्राह्मणेभ्यो वरानने तत्संचितफलाद्देवि महेश्वर्यमवाप्नुयात् १० भा
प्यामृता ततः पुत्रो द्वितीया च विवाहिता शरीरे बहवो रोगाः सुखं तस्य न जायते ११ वृद्धे सति वरारोहे पुत्रः शत्रुर्भवेदति मृ
तवत्सा भवेन्नारी पूर्वजन्म विपाकतः १३ तस्य पुण्यमहं वक्ष्ये ये तो रोगो निवर्त्तते पुनः पुत्रो भवेद्देविकन्यका नैव जायते १४
जातवेदादि मंत्रेण जपं वै कारयेद्बुधः लक्षत्रयं प्रयत्नेन ततो होमं तिलादिभिः १४ चतुरस्रे शुभे कुंडे हरिवंशं प्रवर्णं ततः ॥
भूदानं विधिवत्कुर्याच्छायापात्रां प्रदायते १५ एवं कृते न संदेहो रोगनाशो भविष्यति पुत्रश्च जायते देवि नात्र कार्या विचार
णा १६ इति श्री कर्मविपाकसंहितायां पार्वती हरसंवादे कृतिकानक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम चतुर्दशो
ध्यायः १४ कान्यकुजो द्विजः कश्चिन्नर्मदादक्षिणे तटे माहिषा त्यां वसत्ये को द्विजः परमवैष्णवः १ नामतो जो धशर्मेति
तस्य भार्या तु दानवी प्रत्येहं वैश्यवृत्तिस्तु विक्रयं चाकरोत्सदा २ तत्र वैश्य उवासे को धनधान्यसमन्वितः वैश्यतस्तेन वि
प्रेण स्वर्णं नीतमृणं वह ३ ततो बहुतिथे काले स विप्रो मृत्युमागतः कुरुतस्मै न दत्तं वै वैश्या यतु स्वकर्मणे ४ मरणे सति वि
प्रस्तुरौ रवं नरकं गतः वैश्यकर्मकृतं तेन स्वकर्मपरिमुच्यते ५ विंशद्वर्षसहस्राणि नागलोके वसत्यसौ नरकान्निःसृतो
देविया तौ वृषभशूकरो ६ यो निहयं फलं भुत्वा मनुष्यत्वमवाप्तवान् धनधान्यसमायुक्तस्तत्पुण्यस्य प्रभावतः ७ ऋणसं

कर्म.

१२

बंधतो देवि वेश्पुत्रत्वमागतः प्रत्यहंतस्य वैद्रव्यं व्ययं कुर्याद्दिने दिने षमद्य वेश्पाप्रदानेन धनसर्वं व्ययं कृतं यदा पुत्रः
समुत्पन्नो युव रूपो भवति प्रिये ९ तदा मृत्युमवाप्नोति शोकं दत्वा तयोस्तदा पुनः पुत्रो न जातो वै पूर्वजन्म विपाकतः १०
प्रायश्चित्तं प्रवक्ष्यामि पूर्वपापविमुह्ये गायत्री लक्षजाप्येन तदर्थं वारिकां पथि ११ कूपं प्रयत्नतः कुर्यात्तडागं विधि
पूर्वकं होमं वै कारयेच्चैव विधिपूर्ववरानने १२ पलपंचसुवर्णस्य दानं दद्याद्विशेषतः दशवर्णाप्रदातव्या स्वर्णयुक्ता स
हाम्बरा १३ भोजयेच्छुतविप्रांस्तु यथा शक्तिसदक्षिणान् एवं कृतेन संदेहो रोगनाशो भवदनु १४ पुत्रपौत्राविवर्द्धते मम
वाक्यं न चान्यथा इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे कृतिकानक्षत्रस्य चतुर्थचरणे प्रायश्चित्तकथनं ना
मपंचदशोऽध्यायः १५ महादेव उवाच अथातः संप्रवक्ष्यामि ब्रह्मतक्षजं पालम् रोहिण्याः प्रथमे पादे यस्य जन्मा च जा
यते १ तस्य कर्मपुरादेवि संचितं संब्रवीम्यहम् अन्तर्वेद्यां हि जः कश्चिद्गोपनामा वसन्ति प्रिये २ पुण्यकर्मविहीनश्च चोर
कर्मरतः सदा सार्धं चौरैर्णभो देव बहुद्रव्यमुपार्जितम् ३ परस्त्रीलंपटो देवि स्वभार्यो परिमुच्य च एवं बहुगते काले का
लवश्पस्ततो भवेत् ४ यमाज्ञया यदूतैर्नरकेना मकर्दमे वासयामास भो देवि षष्ठिवर्षसहस्रकम् ५ नरकान्निःसृतो
देविकुक्कुरत्वं प्रजायते ततो यातो महादेवि नरयोनिं च दुर्लभम् ६ पांडुरोगेन संयुक्तः पुत्रो नैव प्रजायते वेश्पाः कन्याः

१२

प्रजायते पुत्रस्य मरणं भवेत् ७ तस्योपदानं वक्ष्यामि तत्सर्वं शृणु मे प्रिये ॐ नमः शिवाय मंत्रेण लक्षजाप्यं चकारयेत् ।
 पार्थिवं तिलपृष्ठेन गोमयेन तथा प्रिये पूजयामास विधिवद्भुक्ति युक्तेन वेतसा ८ होमं वै कारयेद्देवि षडंशं दक्षिणां त-
 तः आर्याय सुवर्णं च पूर्वपापविशुद्धये १० कूपं खादं ततो देवि वाटिकां चैव कारयेत् एवं कृतेन संदेहो रोगनाशो भवे-
 दनु ११ कन्यकान भवेद्देवि पुत्रश्चैव प्रजायते मृतवत्सालभेत् पुत्रं चिरं जीवि न मुत्तमम् १३ इति श्रीकर्मविपाकसं-
 हितायां पार्वतीहरसंवादे रोहिणीनक्षत्रस्य प्रथमचरणे प्रायश्चित्तकथनं नाम षोडशोऽध्यायः १६ शिव उवाच हि-
 तीयचरणं देवि रोहिण्याः शृणु विस्तरं गंगाया उत्तरे कूले पुरं वैमानिकं शुभम् १ वासुदेवश्च नाम्ना हि ब्राह्मणो वेद-
 पारगः लीलावतीपवित्राचनस्य पत्नी शुभा तथा २ युवती रूपसंपन्ना स्वैरिणी च सदा प्रिये बहुद्रव्यं तया लब्धं परपुंस-
 प्रसंगतः ३ पापादुपार्जितं द्रव्यं भुज्यते पतिना सह गंगायामरणं तस्य विप्रस्य भार्यया सह ४ स्वर्गवाप्तो हि दम्यत्योः
 षष्ठिवर्षसहस्रकम् ततः पुण्यस्ये जाते मर्त्यलोके वरानने ५ धनधान्यसमायुक्तो धर्ममतिरथाधिका पुत्राश्च व-
 हवस्तेषां मरणं चैव जायते ६ कन्यका विविधास्तासां मृत्युश्चैव प्रजायते पुनश्च तस्य हानिश्च बहुरोगप्रजायते ७ त-
 स्म शान्तिं प्रवक्ष्यामि यत्कृतं पूर्वजन्मनि न्यंवकेति च मंत्रेण लक्षजाप्यं चकारयेत् ८ ॥ देवस्य प्रतिमां ९ ॥

कर्म.

१३

कृत्वा पूजयेच्चैव शास्त्रतः सुवर्णस्य शिवं कुर्यात् पलपंचप्रमाणकम् ९ धूपैर्दीपैश्च नैवेद्यैर्मन्त्रैर्गणनेन पूजयेत् ॥ ॐ ह्रीं
ह्रीं जूं सः हराय नमः इति प्रतिमा स्थापनं रौप्यपात्रे ॥ ॐ ह्रीं ह्रीं जूं सः महेश्वराय नमः ॥ इति धूपकर्णानीसं गृह्य स्थापयेत् ॥
ॐ ह्रीं ह्रीं जूं सः पिनाकधृते नमः ॥ इति प्रतिमां स्पृश्या वाहनं च आवाहयेत् महादेवं देवं देवमसनात् नमः इमां पूजां
गृहाण त्वं मम पापं व्यपोहतु १० ॐ ह्रीं ह्रीं जूं सः परं लंबं शंखं सहस्रं सोहं सोहं शंकरस्य सर्वेन्द्रियवाङ्मनस्य सुः श्रोत्र
घ्राण इहागत्य इह जीवस्थितिं सुखं चिरं तिष्ठतु स्वाहा ॥ इति प्राणप्रतिष्ठा विधाय शिवं ध्यायन् पूजयेत् ॥ ॐ ह्रीं
ह्रीं जूं सः पशुपते नमः इति पञ्चामृतेन स्नानम् ॐ ह्रीं ह्रीं जूं सः शिवाय नमः इति चन्द्रनादिभिः पूजनम् ॐ ह्रीं
ह्रीं जूं सः महादेवाय नमः इति विसर्जनम् ॥ गोदानं च ततः कुर्यात् कृष्णं च कपिलात् ततः प्रियाय वेदविदुषे सुवर्णं
दक्षिणां ततः प्रदक्षिणां ततः कुर्यात् हि प्रस्येशानरूपिणः शतसंख्या हिजांश्चैव भोजयित्वा विसर्जयेत् प्रयागे
मकरमाघे पत्न्या सह वरानने स्नानं कुर्याच्च भौदे विव्रतमेकादशीं चरेत् १३ एवं कृते न संदेहो रोगनाशश्च जा
यते पुत्रं चापिलभेद्देवि चिरं जीवि न मुत्तमम् १४ यद्येवं न प्रकुरुते सप्तजन्मस्वपुत्रकः ॥ इति कर्मविपाकसं
हितायां पार्वतीहरसंवादे रोहिणीनक्षत्रस्य द्वितीयचरणे प्रायश्चित्तकथनं नाम सप्तदशोऽध्यायः १७ शिव उवाच

१३

गोमत्या उत्तरे कुले क्रोशह्वयप्रमाणतः विष्णुदासेति विख्यातो देवीपुत्रो वरानने १ शंकरे वैपुरे शुभे तस्य भाय
 च सुंदरि कर्मशो कुलदासा वैपतिविद्वेषकारिणी २ शुश्रूषां करतेनैव श्वश्र्वाश्चैव वरानने स्वधर्मनिरते नित्यं शि
 वभक्तिपरायणाः ३ कृषिं वै सोकरोच्चैव विप्राणां चैव सर्वकः पित्रोश्च परमादासः सदा च प्रियभाषणाः ४ एतस्मि
 न्नगरे देवि व्रती कश्चन समागतः भिक्षार्थं मागतो ह्यरेतया ह्यरेतया भिक्षा ददेत च ५ अथ भ्रंशमवोचतुभिस्तु कं प्र
 तिसुंदरि विष्णुदासो गृहे नासीत् तद्दिने कत्रचिद्गतः ६ एवं बहुगते काले तस्य मृत्युर्वभूव ह भक्तत्वात्ममभो देविय
 सलोकगतः सर्वैः ७ त्रिंशद् वै सहस्राणि यस्यासह भागवान् तस्य भार्गवमृताक्रूरश्च श्वदुःखदायिनी ८ सा ग
 तानरके घोरैरौरवेनास्त्रिभामिनी भुक्तानरकजंदुःखं पुनर्व्याघ्रीवभूव ह ९ पुनः शृंगाली वै जाता मानुषी च ततो भवे
 त पुनर्विवाहिता सा वै मर्त्यलोके वरानने १० वंश्या चैव विशालाक्षि पूर्वजन्मविपाकतः रोगो बहु भवेद्देवि सुखं नैवो
 पजायते ११ तस्याः पुण्यप्रवक्ष्यामि पूर्वपापप्रणाशनम् स्वपतिं प्रत्यहं माघे स्नापयेद्दृष्ट्वा वारिणा १२ च श्रूचरणा यो मा
 तः नमस्कुर्यात्प्रयत्नतः अलांबू नैव रवां देतु षड्दशाब्दप्रमाणतः १३ माघे नियमतो देवि पतिना सह सुव्रते स्नानं निय
 मतो देवि दीपं दद्याद्यथाविधि १४ ततः कृत्वा सुवर्णस्य वृक्षं वै हि पलस्य च रोप्यं दशपलं देवि वेदिशुभां च कारयेत् १५

कर्म.
१४

हृत्संतस्यांचसंस्थाप्य कल्पवृक्षस्वरूपिणं पूजयित्वा ततो देवं शंखचक्रगदाधरम् १६ सगणं देवदेवेशं वृक्षकेतुं व
रप्रदम् ततो वै पूजयेद्देवि विधिवच्चारुरूपिणं वस्त्रकांचनकेयूरैः कुंडलाभ्यां विशेषतः १७ तद्दृष्ट्वा वेदिकायुक्तं तस्मै वि
प्रायदापयेत् १८ अन्यान्यविपान्वरारोहे भोजयेद्दिविधै रसेर्मोदकैः सुभ्रैः षट्षष्टिप्रतिमान्प्रिये १९ ततो गां कपिलां दद्या
त्स्वर्णशृंगी सन्नूपुरान् सप्तमीरवियुक्तायां व्रतं कुर्यान्ममप्रिये २० गोपालस्य च मंत्रेण लक्षजाप्यं च कारयेत् हवनत
द्दृशांशेन मार्जनं तर्पणं तथा २१ एवं कृतेन संदेहो शोघं पुत्रं अवाप्यते कन्यकानैव जायते रोगोऽप्येव निवर्तते २२ इ
ति श्रीकर्मविपाकसंहितायां वार्वतीहरसंवादे रोहिणीनक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टादशोऽध्यायः
१८ शिव उवाच रोहिण्याश्चरणं देवि चतुर्थं सांप्रतं शृणु यत्कृतं संचितं पूर्वमिह जन्मनि तत्फलम् १ बुद्धिशर्मा
द्विजः कश्चिदन्तर्वेद्यां वभूव ह पुरोहितो महाभूषः परपाके सदारतः २ सास्त्री परतातस्य चंचला चपला सदा ध
नं च संचितं तेन प्रतिग्रहेन वैप्रिये ३ मरणं तस्य वै जातं पश्चाद्वायुमृतानुसा गतो सौ नरके घोरे पूर्वजन्मविपाकतः
४ युगमेकं वरारोहे भुक्तानरकपातनां वृषयो निचसंप्राप्नोरास भवततो भवेत् ५ सानुषत्वं पुनर्जातो मध्यदेशे वरा
नने अपुत्रता भवेद्देविकन्यकानैव जायते ६ शरीरे रोगमुत्पन्नं सुखं नैव प्रजायते प्रायश्चित्तं ततो देवि प्रवक्ष्यामि व

१५

रानने ७ आकृष्मेतिजपन्मंत्रं लक्ष्मैविधिवन्प्रिये होमंतु कारयामासतिलांज्यमधुना सह ८ कुंडे वैवर्तुलाकारे दश
 शतर्पणंतथा मार्जनंतु विशेषेण ततो ब्राह्मणभोजनम् ९ दशवर्णाप्रदानव्यागुडधेनुस्तथाप्रिये शय्यां दद्यात्प्रयत्ने
 न विधिवद्ब्राह्मणाय वै १० भोजयेद्ब्राह्मणान्मुद्गान् वेदपाठरतान्प्रिये सप्तसप्ततिसंख्यान् वैदीक्षितान् मुद्गमानसान् ॥
 ११ प्रयागे माघमासे वै प्रातः स्नानं सभार्यया एवं कृते न संदेहः पुत्रस्तस्य प्रजायते १२ रोगः प्रमुच्यते तस्य वन्ध्यत्वं च प्र
 णश्यति मृतवत्सालभेतुत्रं कन्यकानैव जायते १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे रोहिणीनक्षत्रस्य
 चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नामैकोनविंशोऽध्यायः १४ शिव उवाच अथ वक्ष्ये महादेवि चंद्रनक्षत्रं जं फलम् यत्कृ
 तं मानुषैः पूर्वतच्छुणुष्व वरानने १ मध्यदेशे पुरे शुभ्रे वसत्येको द्विजः खलु ब्रह्मकर्मरतो नित्यं वेदवेदांगपारग
 प्रत्यहं पाठयामास चतुर्वेदात्स विस्तरात् वेदशर्मा द्विजः ख्यातस्तस्य पत्नी सुशीलका ३ प्रत्यहं पाठयेद्देवं जी
 विकार्य वरानने लोहकारो भवेन्मित्रं तस्य विप्रस्य सुव्रते ४ स्वर्णं शतपलं देवि स्थापय तं लोहकर्मणा तस्या विप्र
 स्य भवने मित्रत्वाच्च वरानने ५ लोहकोरस्य मरणं ततः पूर्व वरानने नदत्तं तस्य वै स्वर्णं लोहकाराय भामिनी ६ त
 त्स्वर्णं प्रत्यहं देवि बुभोज सह भार्यया एवं बहु गते काले मरणं ब्राह्मणस्य वै ७ सूर्यलोके भवद्देवियतः सूर्यस्य सेव

कर्म
१५

कः विंशद्वर्षसहस्राणिसूर्यलोकेवसन्प्रिये ८ ततः पुण्यक्षयेयातेमर्त्यलोकेचमानवः पुत्रकन्याविहीनस्तुध
नधान्यसमन्वितः ९ लोहकारस्यस्वर्णहिगृहीतंनैवदत्तवान् तेनकर्मविपाकेनलोहकारसुतोभवेत् १० प्रीति
माश्चैवसर्वेषांपितृमातृप्रियंकरः युवारूपसमापन्नस्तदामृत्युर्भवेदनु ११ पुनः पुत्रस्यचाभावः कन्यकानै
वजायते तत्पापस्यविशुद्ध्यर्थंप्रायश्चित्तमत्तः शृणु १२ गायत्रीलक्षजापेननवदुर्गापूजनेनच दशवर्णाप्रदाने
नभूमिदानेनपार्वति १३ सर्वपापक्षयंक्षयंयातिपूर्वपापसमुद्रवम् गयाश्राद्धं प्रयत्नेनतंदर्थेनियतः प्रिये १४ ॥
यागेभकरेमासिस्नानंकुर्यात्प्रयत्नतः ततः पापक्षयंयातिपुनः पुत्रश्चजीवति १५ रोगाः सर्वेक्षयंयातिनात्रका
र्याविचारणा इतिश्रीकर्मविपाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेमृगीशिरोनक्षत्रस्यप्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं
नामविंशोऽध्यायः २० शिवउवाच कान्यकुब्जशुभेदेशेनिकटेनन्दनेपुरे बोधशर्माद्विजश्यासीत्युरेतस्मिन्निर्ध
नः १ परान्भुज्यतेनित्यंपरप्रेष्यरतः सदा तस्यपत्नीसमारख्यातावाधमानाभवैपुनः २ जन्मतामरणंयावत्परान्भु
ज्यतेनवै नरकेपतनंतेनतयोर्जातंप्रतिग्रहात् ३ बहुवर्षसहस्राणिप्रवासोनरकेभवत् नरकान्निःसृतोदेविका
कश्चैवप्रजायते ४ पुनर्वैमेषयोनिश्च पूर्वकर्मविपाकतः ततोवैमानुषोजातोमध्यदेशेवरानने ५ रोगवान्मृत्युशी

१५

लश्चपुत्रकन्याविवर्जितः परान्नप्रत्यहंभुक्तंश्राद्धंनैवकृतंपुरा ६ अतोवंशस्यवैछेदःफलंचैवतुपूर्वजम् शांतितस्य
प्रयस्यामिपूर्वपापस्योयतः ७ गायत्रीजातवेदाभ्यांहिलक्षंजापयेच्छिवे ततःपापविशुद्धिःस्याद्दशशतहवनंयदा ८
मार्जनंदेविकर्तव्यंब्राह्मणान्भोजयेत्ततः शतसंख्यान्दिनान्शुद्धान्गृहस्थानपिभक्तितः ९ वृषमेकंप्रदद्यात्तुनी
लवणीविभूषितम् एवंकृतेनसंदेहोरोगोनाशोभवेद्भुवं १० पुत्रस्तुजायतेदेविवन्ध्यत्वंचप्रणश्यति इतिश्रीकर्मवि
पाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेमृगशिरोनक्षत्रस्याद्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनंनामैकविंशोऽध्यायः २१ शिवउ
वाच नर्मदादक्षिणेतीरेपुरीकामामवेपुरी तस्यांपुण्याविशालासिकुलालोधनवानपि १ कुलालकर्मतोदेविवहु
द्रव्यमुपार्जितम् कर्मचन्द्रइतिख्यातस्तस्यपत्नीचदेवकी २ स्वकर्मनिरतो नित्यंपात्रंकृत्वादिनेदिने एवंसर्वव्ययंजा
तंवृद्धत्वंचततोभवत् ३ वृद्धेजातेमहादेविदरिद्रत्वमजायत सूर्यकारस्यवैद्रव्यंव्यवहारेगृहीतवान् शतसंख्यामि
तंस्वर्णव्ययंसर्वकृतंशिवे कुलालस्याभवन्मृत्युः पत्नीतस्ममृतापुरा ४ नर्मदायांमहादेवितावुभौमृत्युमापतुः ॥
ततोर्थस्यफलादेविस्वर्गलोकंगतावुभौ ६ बहुवर्षसहस्राणिताभ्यांभुक्तंशुभंफलं ततःपुण्यक्षयेजातेमृत्युलोके
चजायते ७ मानुषेपिशुभंजन्मधनधान्यसमन्वितः पुनर्विवाहितानारीपूर्वजन्मप्रसंगतः ८ ऋणसंबंधतोदेविपु

कर्म
१६

त्रोयातस्तदाशिवे सूर्यकारे महादेवि वैरुध्यं बालतः कृतम् १ प्रत्यहं वसुयद्वयं तत्सर्वं च व्ययं तथा द्यूतवेष्या
प्रदानेन धनं सर्वं वरानने १० गायत्री लक्षजाप्येन त्र्यं व केन तथा प्रिये कर्तव्यं कुंडमुग्रं वै त्रिकोणं विधिवन्निषे होमं च
कारयेद्देवि दशांशं तर्प्यं ततः ततो वै कपिलां दद्याद्देमशृंगी सहा म्वराम् एवं कृत्वा वरारोहे पुनः पुत्रः प्रजायते १४
सूर्यकारस्य प्रतिमां पलसप्तदशस्य तु सुवर्णस्यैकभोदे विरचितां वस्त्रच्छादिताम् १५ सूर्यरौप्यस्यैकपुष्पात्पलपष्टि
प्रमाणतः प्रदद्याद्देवि दुषे ब्राह्मणाय सुते जसे १६ तस्योद्देशेन भोदे विष्णु एव धातुमुच्यते पुत्रश्च जायते देवि नात्र
कार्या विचारणा १७ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वती हरसंवादे मृगशिरोनक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथ
नं नाम द्वाविंशोऽध्यायः २२ शिव उवाच अथ वक्ष्याम्यहं देवि चतुर्थचरणं तथा मृगशिरोनाम नक्षत्रं तस्य पूर्वचसंचि
तम् १ अवंती परतो देवि दक्षिणे कोशपंचके पुरतश्चैव विख्यातं केशवं नाम शोभनम् २ वसन्त्येको हि देवो शिवाय ३
लो वेदपारगः किशोरश्चर्मा विख्यातो मृतगे हे प्रभुज्यते ३ कष्टे नैव महादेव्ययं कुर्याद्दिने दिने धनं च बहुधा कृत्वा पु
ण्यकार्येन कारयेत् ४ ततो भ्रातुः कनिष्ठस्य भागं नैव ददाति सः त्रिकोटिप्रमितं द्रव्यं स्वगृहे चैव संचितम् ५ द्रव्यस्यैव
विभागाय मरणं ब्राह्मणोपरि कृतं भ्राता कनिष्ठेन द्रव्यं तस्मै तदत्तवान् ६ एवं बहुतिथे काले किशोरः समृतस्तु वै ततो

वेनरके घोरेयुगमेकोनविंशति पुनः कर्मवशादेविगर्ह भवचजायते ७ हवयोनि ततो जातो गानुपत्यं भवेत्युगः मध्यदेशेव
 शरोहे पुत्रं नैव प्रजायते कन्यकावहवोगर्भा विनश्यन्ति वरानने ८ पूर्वजन्म कृतं कर्म भुज्यते देविमानवे ९ हला केवराणे हे
 पुण्यं पापं च पूर्वजम् १० भ्रातुस्तस्य कनिष्ठस्य मरणं पूर्वजन्मनि तद्देशे न भो देवितस्माद्रोगं च जायते ११ तस्य पापविशु
 द्धिं च शृणु देवि प्रयत्नतः गायत्री मूलमंत्रेण लक्षजाप्यं च कारयेत् १२ गृहचित्रं षडंशं च पुण्यकार्यं च कारयेत् गायत्री जा
 तवेदेन त्र्यम्बकेन तथैव च १३ लक्षत्रयं जपं चैव दशवर्णां प्रदापयेत् हवनं विधिवत्कुर्यात्तर्पणं मार्जनं तथा १४ सौव
 र्णस्य वराणे सूर्यं कुर्यात्प्रयत्नतः पलपंचप्रमाणेन हि गुणं चंद्रमेव च १५ रौप्यस्यैव प्रकुर्यात्तु यथाशास्त्रं प्रपूज
 येत् मंत्रेणानेन भो देवि दद्याद्दिप्रायतं ह्यं १६ शृणु देवि वराणे हे नृणां वै पूर्वजन्मनि यत्कृतेन महाघोरे नरके प
 रिपच्यते १७ उज्जयिन्यां पश्चिमे द्वारे वैश्यो वसति भाग्यवान् धनधान्यसमायुक्तः स्वधर्मे निरतः सदा १८ एव
 मर्हव्यो जातं दरिद्रत्वं ततो भवत् व्ययार्थं वै ततो देवि विप्रस्वर्णे गृहीतवान् १९ पलविंशत्प्रमाणेन व्ययं जातं व
 रानने ततो वैश्यस्य मृत्युर्वै भार्यया सहितस्य वै २० स्वर्गं जातं ततो देवि नर्मदा मरणादपि षष्टिवर्षसहस्राणि स्व
 र्णस्यैव फलं शुभम् २१ भुक्तं बहुविधं देवि भार्यया सहितेन वै ततः पुण्यक्षये जाते पुनर्मर्त्ये विभूवतुः २२ ॥

कर्म
१७

धनधान्यसमायुक्तो पुत्रकन्याविवर्जितो रुग्णो दुर्बलगात्रौ च पूर्वकर्मफलेन तु २३ कृणु संवन्धतो देवि विप्रः
पुत्रो भवतदा कृणु पावत्रमाणं वै गृहीतं पूर्वजन्मनि २४ तावन्मात्रं गृहीत्वा तु ततो वै मरणं भवेत् पुनः पुत्रो न त
स्यैव विंशद्वर्षे गते सति २५ तस्य दानं शृणु धादौ पूर्वपापक्षयं यतः गृहवित्ताष्टमं भागं ब्राह्मणाय समर्पयेत् २६ स्व
र्णपंचपलेनैव पुष्पचमकरकृतिम् प्रदद्याद्देवि दुषे पूर्वपापक्षयो भवेत् २७ पुनः पुत्रः प्रसूयेत नात्र कार्या वि
चारणा इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पावतीहरसंवादे रौद्रनक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम त्रयोविं
शोऽध्यायः २३ शिव उवाच अवन्ती नगरी नाम्ना ततः क्रौशद्वयोपरि अग्निकोणे महादेवि मंगलं नाम वै पुरं त
स्मिन् ग्रामे वसत्येको ब्राह्मणो द्यूततत्परः २ मद्यपानरतो नित्यं चौरविद्यासुतत्परः परस्त्रीलंपटो देवि वेश्यायां
निरतः सदा ३ प्रत्यहं कुरुते देवि द्विजसूयो नराधमः चौरत्वाद्बन्धुमुत्पाद्य नैव दानं समाचरेत् एवं बहु धनं या
तंतस्य मृत्युवभूवह नरके पातयामास यमदतो यमाज्ञया ५ सप्ततिवै सहस्राणि रौरवे परिपच्यते महाकष्टं ल
भेद्देवि शूचीमुखकृमिदिभिः ६ पुनः कर्मवशी देवि नरकान्निर्गतो यदा विडालकाकयोनिं च तदा प्राप्नोत्यहं हि च
७ यो निद्वयफलं भुक्तं मानुषत्वं ततो लभेत् मध्यदेशे वरारोहे ततो पीडामहत्यति वंशच्छेदो भवेद्देवि पूर्वकर्म

१७

विपाकतः तस्योपरिविशालाक्षिशान्तिशृणुवरानने रंगायत्राजातवेदाभ्यां त्र्यम्बकेन यथाविधि जपवैकार
यामासहवनंतर्पणंतथा १० लक्षत्रयं जपेदेवि पूर्वपापविशुद्धये ततो वै पूजयेदेवितुलसीशुद्धरूपिणीं ११ पूजये
द्विविधैश्चानैर्धूपनैवेद्यदीपकैः भूमिदानंततो देवियथाशक्तिप्रदापयेत् १२ एवं कृते महादेवि सर्वरोगस्यो भवे
त् पुत्रश्च जायते देवि बन्धत्वं च प्रणश्यति १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे रोद्रनक्षत्रस्य तृतीय
चरणे प्रायश्चित्तकथनं नाम चतुर्विंशोऽध्यायः २४ श्रीशिव उवाच अथातः संप्रवक्ष्यामि शृणु देवि यथापुरा कृतं नरे
ण यत्कृतं पूर्वजन्मनिकिल्बिषं १ अवन्तीपुरतो वात्सी त शूद्रमेको महाधनः विक्रयं क्रियते छागमेढयोगृहवासि
नोः गजमश्वं तथा रत्नं वस्त्राणि विविधानि च एकदा सूर्यग्रहणं दृष्टं तेन वरानने ३ गोसहस्रं कृतं दानं भार्यया सह
तेन वै नर्मदायां विशालाक्षि स्वर्णवस्त्रं युतं तथा ४ तत्रैव बहुधा पीडां मृत्युलोकसमुद्रवामं स्वर्णकारस्य वैद्रव्यं व्यवहा
रनिमित्तकं ५ गृहीतं चैव नोदत्तं ततः शृणु वरानने ततो बहुगते काले शूद्रस्य मरणं दृष्टं ततो सौ नरके घोरे वर्ष
लक्षद्वयं तथा तत्रैव बहुधा पीडां भुक्त्वा चैव स्वकर्मतः ७ पुनर्जातो मर्त्यलोके काकं च महिषं वकं ८ मानुषत्वं ततो
देवि कुले महति वै शुभे ९ स्वर्णकारस्य वैद्रव्यं वै गृहीतं पूर्वजन्मनि नदत्तं वै कृणु देवि पुत्रस्य मरणं ततः ९ युवरूपो य

कर्म
१८

राजातो व्याधिप्रस्ततनुस्तदा देहाद्देवातरो गश्च पुत्रस्य मरणं ततः १० भार्या हयसमायुक्त एका प्रीतिमती भवेत् पूर्व
जन्मनियत्कर्म शुभाशुभशरीरतः ११ मर्त्यलोके मनुष्येण भुज्यते नात्र संशयः अथ ते संप्रवक्ष्यामि पापनिग्रहहेतवे १२
गायत्री लक्षजापेन हरिवंशश्रवणस्य च रथाश्ववस्त्रदानेन ग्रामदानेन वै तथा १३ तिलधेनुप्रदानेन सर्वपापक्षयो भ
वेत् स्वर्णमुद्रा सहस्रस्य प्रतिमां कारयेद्दुधः १४ पूर्वोक्तविधानेन पूजयित्वा प्रदापयेत् पार्थिवं पूजयामास तथा गोमयन
निर्मितम् १५ लक्षत्रयप्रमाणं च पंचगव्येन पूजयेत् पंचामृतेन वा देवि गोदुग्धेनैव पूजयेत् १६ तथा च विविधैर्मन्त्रैः षड
हैर्वेदसंभवैः अष्टांगमुच्यते रोगो नात्र कार्यविचारणा १७ वन्द्यत्वं प्रसवं याति लभेत्युत्र न संशयः मृतवत्सालभेत्युत्र
चिरं जीवि न मुत्तमं १८ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे रौद्रनक्षत्रस्य चतुर्थचरणे प्रायश्चित्तकथनं ना
मपंचविंशोऽध्यायः २५ श्रीशिव उवाच येन राः परद्रव्यं च हरंति सततं प्रिये तेन राः दुःखिता यांति रोगेणैव प्रपीडिताः १
ऋणं यस्य गृहीतं वै तद्दणं न ददाति च ऋणसंबन्धतो देवि पुत्रो भवति दारुणः २ तस्य गात्रं च वै भग्नं धातुमन्त्रं तथा नरः
कन्या जाता तु पूर्वहि फलं भवति तादृशम् ३ अवन्ती पुरतो देविख्यातं चैव सुशोभनं क्रोशमात्रं ततो देवि चोत्तरे नगरं
तथा ४ वसंतपुरमित्यारण्यं वसंति बहवो जनाः नाम्ना तन्मध्यया भीरे नंदनो वसति प्रिये ५ तस्य भार्या तु विख्याता नाम्ना

१८

वैसुंदरीप्रिये सर्वथाचमहादेविकृपणः सहभार्यया ६ मृत्रतस्यं महादेवि ब्राह्मणो वेदपारगः सतिष्ठति पुरीमध्ये धनं च
 बहुसंचितम् ७ प्रत्यहं च परान्नेन भोजनं कुरुते नरः यश्च स पोढिया तस्तां पुरीं चैव तदा त्यजत् ८ आगतो मित्रपार्श्वे वै
 वसंते वै पुरेशु भे आभीरेण गृहे वासं मित्रत्वा दत्तवान् स्वयम् ९ बहुकालमवासीत् स तत्प्रीत्या सुरसुंदरि आभीरेण ततो
 देवि स्वर्णदृष्ट्या प्रहर्षि १० तस्य स्वर्णं समाहृत्य स्वगृहे स्थापितं तदा ब्राह्मणो नमस्कृत्य हं कृतं द्रव्यस्य शोकतः ११ महाशोकस
 मायुक्तः काश्यां चैव समागतः शरीरं च ततस्तत्कास्वर्णशोकेन वै द्विजः १२ शूद्रे नैव महादेवितस्य स्वर्णं प्रभुज्यते ततो बहु
 गते काले मरणं तस्य चाभवत् १३ नरके पातयामास यमदूतैर्यमाज्ञया षष्ठिवर्षसहस्राणि भुक्तानरकया तनां १४ ततस्त
 न तु प्रेतत्वं भुक्तं नरकसहस्रकम् उलूकत्वं वरारोहे कौशिक्या निकटे ततः १५ शरदृत्या उत्तरे कलेमानुषत्वं ततो भवत्
 मध्यदेशे च भोदे विपत्त्या सह वरानने १६ धनधान्यसमायुक्तो राजसेवासु ततः परः जातः पुनर्वसौ देवि प्रथमे चरणे खलु
 १७ पूर्वजन्मनि भोदे वियतो गोशतदत्तवान् भूपतित्वं ततो देवि धनाढ्यत्वं भवेत् खलु १८ ब्राह्मणस्य हतं स्वर्णं स्वयं चौर्येण
 यत्पुरा तेन पापेन भोदे विपुत्रस्य मरणं खलु १९ तस्य शांतिप्रयक्ष्यामि तत्सुर्वे शृणु पार्वति ग्रहविनाष्टमं भागं पुण्यकार्यं च
 कारयेत् २० गायत्री जातवेदाभ्यां याः फलेति तथा प्रिये लक्षत्रयं जपं कुर्याद्दशंशलवनं ततः २१ तर्पणं मार्जनं चैव दशं

कर्म.
१६

शंक्रमतस्तथा हरिवंशस्यश्रवणं चंडिकार्चनमेव च २२ शिवार्पणं विशेषेण वापिकांचैव कारयेत् कूपंचैव तडागं च
पथिमध्ये च कारयेत् २३ कूष्मांडं नारिकेरं च पंचरत्नं समन्वितं गंगामध्ये प्रदातव्यं शनौ चाश्वत्थपूजनम् २४ पल
सप्तदशेनैव प्रतिमां कारयेद्बुधः चतुष्कोणं गतां वेदीं रौप्यं पलदशान्वितां २५ तन्मध्ये प्रतिमां स्थाप्य सपुत्रस्य द्विज
स्य तु पूजयामास वै भक्त्या मन्त्रेणानेन वै शिवे २६ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ ब्रह्मणे नमः ॐ अनंताय नमः
ॐ पुरुषाय नमः ॐ पुरुषोत्तमाय नमः ॐ शार्ङ्गिणे नमः ॐ पीतांबराय नमः ॐ चक्रपाणये नमः ॐ अच्युताय नमः
वासुदेवादिदशभिर्मंत्रैरेभिः पृथक् पृथक् पूजयेत् प्रतिमां तां तु ततो दद्याद्द्विजात्मने २७ पूजयेच्चैव देवेशं सर्वपापा
यनुत्तये ततः संप्राप्य देवेशं शंखचक्रगदाधरम् २८ पीतांबरं चतुर्बाहुं पुंडरीकनिभं सुणम् वासुदेवं जगन्नाथं धरा
धरगुरो हरे २९ मम पूर्वकृतं पापं क्षम्यतां परमेश्वरं ततो गांकपिलां दद्यात्स्वर्णशृंगी सनूपुरम् ३ विधिवद्देवविदुषे ब्राह्म
णाय तपस्विने दशवर्णां ततो दद्याद्ब्राह्मणान् भोजयेत्ततः ३२ भूमिदानं ततो दद्यात् विप्राय विदुषे ततः एवं कृतेन संदे
हः पूर्वपापं विनश्यति ३२ संतानो जायते देवि रोगाणां संक्षयस्ततः कन्यकानैव जायंते वन्धात्वं च प्रणश्यति ३३ इति
श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पुनर्वसुनक्षत्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तकनं नाम षड्विंशोऽध्यायः २६

१६

शिव उवाच अथातः संप्रवक्ष्यामि यत्कृतं पूर्वजन्मनि अवन्तीपुरतो देवि पूर्वकोशप्रमाणतः १ लक्ष्मणस्य पुरं ।
 ख्यातं तत्रैव वहवोजनाः वसन्ति वैष्णवाः सर्वे वेदकर्मविचक्षणाः २ स्वर्णकारो वसत्येको स्वकर्मनिरतः सदा दा-
 मोदर इति ख्यातः तस्य पत्नी प्रभावती ३ विष्णुभक्तिरतः शांतः सज्जनानां च सेवकः पत्नीपतिव्रता तस्य पतिशु-
 श्रूषणो रता ४ तस्य पुत्रद्वयं जातं गुणज्ञं पितृसेवकम् एकाच वदन् वीतत्रनिवासाय तदा गता ५ पुत्रद्वयसमायु-
 क्ता बहुगोधनसंयुता एकोद्युतरतः पुत्रो द्वितीयश्चौरसंमतः ६ उपार्जितं महिषी बहुगोधनं बहुधा तथा चौर-
 द्यूतो पंचाराभ्यां महार्घत्वं मजायते ७ दुग्धादिकं महादेवि भुज्यते प्रत्यहं सदा स्वर्णकारो विना द्रव्यमाभीरो स-
 र्वसंयुताम् ८ आनीतवास्तु स्वगृहं तदा च वरवर्णिनीं ततो बहुगते काले महामारी ज्वरादिना ९ पुत्राभ्यां स-
 ममद्राशीत् मरणं वहन् वीतदा द्रव्यं तस्यास्तदा देवि स्वर्णकारो गृहीतवान् १० भुक्तं द्रव्यं च तत्सर्वं यावतिष्ठति
 भूतले भार्यया सह पुत्राभ्यां महिषी गोधनादिकम् ११ ततो वयोन्तरे देवि मृत्युस्तस्या भवत्किल पत्नी तस्य मृ-
 ता सा ध्वीताभ्यां स्वर्गं मभूत्पुनः पंचवर्षसहस्राणि स्वर्गे सुखमजीजनत् पुनः पुण्यः सये जाते मानुषत्वं भवेद्दु-
 वि १३ अयोध्यानगरे देवि सरय्या उत्तरे तटे कोशद्वयं विशाला सिपुरे देहलसंज्ञके १४ स्वकर्मनितः प्राज्ञः स्व-

कर्म
२०

विद्यायां विचक्षणः २ स्वदेशे चैव विख्यातः शत्रूणां च विमर्दनः १५ पुनर्विवाहिता पत्नी सा धीया पूर्वजन्मनि त
स्य नेत्रे विशालाक्षि पूर्वजन्मफला द्रुते १६ वाल्ये चैव तु पुत्रस्य नेत्रं वामं प्रणाशितम् तेन पापेन भोदे विद्वया
मा सुतस्य म् १७ भासितं तस्य तत्स्वर्गं न दत्तं ब्राह्मणाय वै तेन पापेन भोदे विमृतः पुत्रं वरं शुभम् १८ मित्रसम्ब
धतो यातं पुत्रपौत्रतथा दूयं पूर्वजन्मकृतं देवि शुभा शुभफलं तथा १९ भुज्येत प्राणिभिः सर्वैः तथा देवि विशेष
तः स्नेहसेवारतो नित्यं स्नेहसैव च संगतिः २० कुमार्गतो भवेद्देवि मर्त्यलोकं भजन्यदा शान्तिं शृणु महादेवि पूर्वपा
पप्रणाशिनीम् २१ ग्रहविज्ञाष्टमं भागं पुण्यकार्यं च कारसः गायत्री जातवेदाभ्यां याष्यली अम्बुकेण वा २२ विष्णो
रगारमंत्रेण जपं वै कारयेत् तथा पंचलक्षप्रमाणेन यथा पापं प्रणश्यति २३ होमं वै कारयेद्देवि दशं शं विधिपूर्वकम्
ततो वै तर्पणं कुर्यान्मार्जनं तु विशेषतः २४ प्रतिमां कारयेत्तद्द्विहोमं चैव शिवस्य च अष्टादशपलस्यैव सुवर्ण
स्य हरिं विभुं २५ तद्देवशिवस्यैव रजतस्य परं विभुं प्रतिमां पूजयेद्देवि मंत्रेणानेन सुव्रते २६ ॐ गरुडध्वजदेवे
शचरणचरगुरो हरे वासुदेव जगन्नाथ पूर्वपापव्यपोहतु २७ ॐ नंदिकेश्वरभूतेश देवदेव सुरेश्वर मम पूजां गृ
हाण त्वं पूर्वपापप्रणाशयः २८ ततः इन्द्रादयश्चाष्टौ दिक्पालान् पूजयेत्तवल्लु ॐ इन्द्राय नमः ॐ अग्नये नमः ॐ य

२०

मायनमः ॐ नैऋतयेनमः ॐ वरुणायनमः ॐ वायवेनमः ॐ कुबेरायनमः ॐ ईशानायनमः ॐ ब्रह्मणेनमः ॐ अ
 नन्तायनमः गंधपुष्पक्षतैः सर्वान् पूजयेच्च एथ कृष्टकृत् ततो गां कपिलां देवि स्वर्णशृंगी प्रपूजयेत् २९ मन्त्रेणा
 नेन भो देवि सर्वपापहरां शुभाम् ॐ नमो भगवती कामेश्वरी मम पापं व्यपोहतु स्वाहा पुराममकृतं पापं कामधेना
 सुरेश्वरि कपिले त्वं जगन्मातं मम कार्यं प्रसाधये ३० ततश्च दद्याद्गां देवि ब्राह्मणाय शिवात्मने दशवर्णां ततो द
 द्यात्पात्राणि विविधानि च ३१ वृषभं च ततो देवि नीलकण्ठं सुसंस्कृतं ब्राह्मणाय प्रदद्यात्तु सर्वपापस्य संक्षयम् ३२
 भोजयेद्द्विविधैरन्ने पायसैश्च समोदकैः ब्राह्मणं शतसंख्याकैरुद्रविष्णुस्वरूपिणम् ३३ प्रतिमां दापयत्पश्चाद्ब्राह्म
 णाय वराय च वन्धुभिः सह भुंजीत ततो विप्रं विसर्जनम् ३४ यथा शक्त्या प्रदद्याद्देवा ब्राह्मणेभ्यश्च दक्षिणाम् हरिवशम्
 स्य श्रवणं पार्थिवस्य च पूजनम् ३५ भूमिदानं विशेषेण ब्राह्मणाय च दापयेत् एवं कृते वरारोहे पूर्वजन्मसमुद्भवम् ३६ पा
 पं प्रशमयेच्छोघ्नं मम वाक्यं च नान्यथा गंगादि विविधा त्पातं तत्सर्वं विलयं व्रजेत् ३७ वंशवृद्धिर्भवेद्देवि नात्र कार्या वि
 चारणा इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पुनर्वसुनक्षत्रस्य द्वितीयश्चरणप्रायश्चित्तकथनं नाम सप्तविं
 शोऽध्यायः २७ शिव उवाच पुण्यामवन्तिकाया वै नापितो वसति प्रिये स्वकर्मणः परिभ्रष्टः कृषिकर्मरतः सदा १ पत्नीत

कर्म.
२१

स्य महादे परं सिरतः सदा कर्कशानाम विख्याता दुर्गनामनामतः २ एकस्मिन् दिवसे देवि वैश्वो धनसमन्वितः स्वर्णको
रिचसंगृह्य निकटे तस्य चागतः ३ नापितेन ततो देवि वैश्वो धनसमन्वितः अर्द्धरात्रे गते काले ततः खड्गेन वैहतः ४ द्रव्यं सर्वं
गृहीत्वा तु तां पुरीं च ततस्त्यजन् सर्वस्वर्णं व्ययं कृत्वा न दानं च कृतं क्वचित् ५ एकदा समये देवि नापितेन सह स्त्रिया प्रया
गे मकरे मासि मासमेकं निरंतरम् ६ प्रत्यहं क्रियते स्नानं भार्यया सहितेन वै गोदानं च कृतं तेन वृषभं स्वर्णभूषितम् ७ त
तो वै मरणं तस्य नापितस्य सुरेश्वरि निर्जले तस्य भो देवि चोपलेपयि मध्यगे ८ यमदूतैर्महादेवि नरके नाम कर्हमे शि
तो यमाज्ञया वर्षे सहस्रं षाष्टिं समितम् ९ नरकान् निर्गतो देवि व्याघ्रयोनिस्ततो भवत् पुनर्महिषयोनिं च मानुषत्वं ततो ग
तः १० ऋक्षे पुनर्वसौ देवितृतीयचरणे वरे प्रातः स्नानफलं देवि नृपवंशे समुद्रवः ११ मध्यदेशे वरारोहे सरय्या उत्तरे त
टे महाधनेन संयुक्तश्चौराणां कर्मकारकः १२ पत्नी तस्य भवेद्दुःख्या मृतवत्सा सुता युता कफरोगसमायुक्तो ज्वरेणैव प्र
पीडितः १३ मित्रस्यैव वधः पूर्वनापितेन यतः कृतः तेन कर्मफलेनैव महारोगसमुद्रवः १४ पुत्रोऽपि जायते देवितस्य
मृत्युरभूत्किल शांतिस्तस्य प्रवक्ष्यामि शृणु देवि समासतः १५ गायत्रीमूलमंत्रेण पंचलक्ष जापं च कारयेत् तदा पापं
क्षयं याति पूर्वजन्मनियत्कृतम् १६ हरिवंशस्य श्रवणं चंडीपाठश्चिवाचनेन विधिवद्देविकर्तव्यं पापं सर्वं विनश्यति १७

२१

चतुरस्रेततः कुंडे होमं चैव तु कारयेत् तिलधान्यादिभिर्देविदशं शजपसंख्यया १८ वैश्वस्य प्रतिमां देविकारयेद्देसुवर्ण
तः पंचविंशपलेनैव रचितां च प्रयत्नतः १९ ताम्रपात्रेषु भेष्याप्यपूजयेत् प्रतिमां ततः मंत्रेणानेन भोदेवि गंधपुष्पाक्ष
तादिभिः २० ॐ नमस्ते देवदेवेश शंखचक्रगदाधरं अज्ञानाद्वा प्रमादाद्वा मया पापं कृतं पुरा २१ तत्सर्वं क्षम्यतां देवशर
णागतवत्सल ॐ चक्रधराय नमः ॐ गोविंदाय नमः ॐ दामोदराय नमः ॐ कृष्णाय नमः ॐ हंसाय नमः ॐ परमहंसाय
नमः ॐ अच्युताय नमः ॐ हृषीकेशाय नमः ॐ चक्रादिभिर्नाम्ना सर्वदिक्षु प्रपूजयेत् प्रतिमां पूजयित्वा तु तां विप्राय प्र
दापयेत् ३३ ततो गां कृष्णवर्णां तु ब्राह्मणाय प्रदापयेत् पंचसंख्यामितां देवि प्रदद्याद्देवकुलाय च ब्राह्मणान् भोजयेद्देवि
यथा संख्यान्वरानने एवं कृते वरारोहेशीघ्रं पुत्रः प्रजायते २४ बन्धयत्वं नाशयेत् यासु सर्वरोगो विनश्यति इति श्रीकर्मविपा
कसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पुनर्वसुनक्षत्रस्य तृतीयश्चरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टाविंशोऽध्यायः २८ शिव उवाच।
अवंत्याः पश्चिमे देवि क्रोशमात्रोपरिप्रिये कैवर्त्तको वसत्येको नंदने च पुरे सुभे १ मनोहर इति ख्यातो धनाढ्यो जायते
महान् मत्ता तस्या भवत्यत्नी पतिशुश्रूषणोरता २ मत्स्यमांसस्य भोदे विविक्तं पंचाकरोत् खलु संचितं बहुरत्नं च नदानं व
हुधा करोत् ३ एकदा चंद्रग्रहणे शतस्वर्णयुतं वृषम् दद्याद्दिप्राय विदुषे भार्यया सह भक्तितः ४ ततो मृत्युवशं यातो भा।

कर्म
२२

यातस्यमृतापुरा यमदूतैर्महाघोरैर्नरकेपातितंपुरा ५ यमाज्ञायामहादेविषष्टिवर्षसहस्रकम् नरकान्निःसृतोदेविशृ
गालोगहनेवने ६ पुनः काकोवरारोहेततोभवतिमानुष गुणज्ञोदेवताभक्तोवेश्यासुरतत्परः ७ रागीसूक्ष्मतनुर्वक्ता
ज्ञानवान्सुतवर्जितः तस्यभार्याभवेत्स्थूलाप्रियवाक्कृकशातथा ८ पूर्वजन्मप्रसंगाच्चमत्स्यमांसोपभोगिनी मासिपु
ष्यंभवेद्देविगर्भस्यपतनंतथा ९ अस्यशांतिप्रवक्ष्यामिशृणुदेविसुशोभने यत्कृतेनवरारोहेशीघ्रंपुत्रमवाप्नुयात् १० हरिवंश
स्यश्रवणंवारत्रयविधानतः गायत्रीमूलमंत्रेणपंचलक्षजपंतथा ११ दशांशंहवनंदेविदशांशंचैवतर्पणं मार्जनंचवि
शेषेणदशांशंचैवकारयेत् १२ ततोगांकपिलांदद्याद्दशवर्णांततःप्रिये सूर्यस्यप्रतिमांदेविस्वर्णंदशपलस्यच १३ भूषितां
विविधैर्वस्त्रैः स्वर्णैर्यविभूषणैः पूजयित्वाविधानेनमंत्रेणानेनपार्वति १४ ॐ त्वंज्योतिः सर्वलोकानांपूज्यस्त्वंसर्वदेहि
नां पूर्वजन्मकृतं पापंहरमेतिमिरायह १५ ॐ श्रीसूर्यायनमः ॐ सवित्रेनमः ॐ साक्षिणेनमः ॐ त्रिगुणात्मनेनमः ॐ द्वाद
शात्मनेनमः ॐ केयूरधारिणेनमः ॐ तीक्ष्णसुधारिणेनमः ॐ कलाकाष्ठादिरूपिणेनमः ॐ विष्णवेनमः ॐ ब्रह्मणेनमः
ॐ रुद्रायनमः ॐ मार्तण्डायनमः ॐ मैत्रेहादशभिर्देविपूजयत्प्रतिमांततः धूपदीपादिभिर्देविताम्बूलैश्चनिवेदनम् १६ पू
जितांप्रतिमांदद्याद्वाह्याणायवरायच दासीदासधनंधान्यंब्राह्मणायप्रदापयेत् १७ अश्वदानंरथंवेस्त्रंपात्राणिविविधा

२२

निच शय्यादिकं वरारोहे वित्तसाहचर्यं न कारयेत् १८ एवं कृतेन संदेहोऽश्विरंजी विसुतं लभेत् पूर्वजन्मकृतं पापं क्षयं याति न
 चान्यथा १९ सममीर विसंयुक्ता व्रतं कुर्यात्सुरेश्वरि पापव्याधिः क्षयं याति ज्वरः कापिन जायते २० इति श्रीकर्मविपाकसं
 हितायां पार्वतीहरसंवादे पुनर्वसुनक्षत्रस्य चतुर्थचरणे प्रायश्चित्तकथनं नामैकोनत्रिंशोऽध्यायः २१ शिव उवाच पापे
 न जायते व्याधिः पापेनैवा सुतो भवेत् पापेन जायते मूर्खे पापेनैव दरिद्रता १ पूर्वजन्मकृतं यत्तु पापं वा पुण्यमेव वा इह ज
 न्मनि भो देवि भुज्यते सर्वदेहिभिः पुण्येन जायते विद्या पुण्येन जायते सुतः पुण्येन जायते नारी पुण्येन लभते श्रियम् ३ अथा
 तः संप्रवक्ष्यामि पुष्यनक्षत्रजं फलं तत्सर्वं शृणु मे देवि यत्कृतं पूर्वजन्मनि ४ मध्यदेशे वरारोहे धनाढ्यो वस्त्रवो वसतः हंसके
 तु इति ख्यातो र्यातस्य तु के कपी ५ वहवो वृषभास्तस्य महिष्या गास्तथा प्रिये धर्मकर्मरतः शूद्रा विक्रयोगो वृषादिकम् घृ
 ततक्रं वरारोहे विक्रयं कुरुते सदा एको वैश्यो धनाढ्यो वै तस्य मित्रं न दा भवत् ७ महाप्रीतिस्तयोर्जाता बहुवर्षप्रमाणतः ए
 कदा तु निशायां वै शूद्रेण वणिक् प्रिये ८ शुभरत्नादिलाभेन कुठारेण तदा हतं द्रव्यं सर्वं गृहीतं तु भूमि मध्ये तथा धृतम् ९
 तन्मध्ये तु षडंशस्य व्ययं कुर्याद्दिने दिने बहुवर्षगते काले शूद्रो मृत्युवशो भवत् १० पातयामास घोरे तु यमदूतैर्यमाज्ञया ॥
 षष्ठिवर्षसहस्राणि भुक्त्वा नरकयातनाम् ११ ततो जातो महादेवि राक्षसो गहनैवने पुनः शृगालयोनिं च मानुषत्वं भवे

कम.
२३

त्युनः १२ धनधान्यसमायुक्तोताया जातातयापुरा वन्ध्यारोगसमायुक्ताकन्यकाचैवजायते १३ तस्यरोगोभवेत्यश्वाहिविध
श्चैवयोतरे पूर्वजन्मनिभोदेविमित्रं वणिगह तोयतः १४ तत्पापेनचभोदेविपुत्रोनैवोपजायते महतीमित्रघातीचकंपरो
गंप्रजायते १५ तस्यशान्तिप्रवक्ष्यामिशृणुदेविसुशोभने षडंशंवैततोदानंविदुषंब्राह्मणायच १६ गांतयामहिषांदद्याद्विधि
वद्रो जयेद्दिजम् गायत्रीजातवेदाभ्यांहिलक्षं च जपंततः १७ कुंडेकोणत्रयेचैवहोमं वैकारयेत्ततः जपस्यैवदशांशोनहव
नादिकमाचरेत् १८ ततोवैप्रतिमांकुर्याद्दृश्यस्यैवविधानतः द्वादशेनपलेनैवसुवर्णस्यविशेषतः १९ पूजयेत्पूर्वजैर्मंत्रैस्ततो
विप्रायदापयेत् एवंकृतेनसंदेहोपुत्रोभवतिनान्यथा २० सर्वरोगक्षयंयातिनात्रकार्याविचारणा इतिश्रीकर्मविपाकसंहि
तायांपार्वतीहरसंवादेपुष्पनक्षत्रस्यप्रथमचरणेप्रायश्चित्तकथनं नामत्रिंशोऽध्यायः ३० श्रीशिवउवाच अथातःसंप्रवक्ष्या
मिशृणुदेविविशेषतः आदौपापफलंदेविभुज्यतेदेवमानुषैः १ पश्चात्पुण्यफलंदेविपरलोकइहापिवा एकःशिल्पकरोदे
विवसतेहस्तिनापुरे हेमदासइतिख्यातोभार्याद्वयसमन्वितः २ प्रत्यहंशिल्पकार्यंचकरोतिव्ययकारकः ३ काशितःपश्चि
मेदेविस्वकर्मनिरतःसदा अश्वत्थानांचवृक्षाणांदेहूनानिचकारसः ४ एवंबुहदिनेकालेशिल्पकारोमृतःप्रियेनरकेतस्यप
तनंषष्ठिवर्षसहस्रकम् ५ पत्न्यासहवरागेहेयातोयोनिविश्लकं विडालयोनिंवैभुक्कासरट्सुततोभवत् ६ पुनरभून्मानु

२३

पोदेविमध्यदेशे सुपूजितं पूर्वजन्मनि वृक्षाणां छेदनं प्रत्यहं कृतं ७ तेन पापेन भोदेवि पुत्रो नैव प्रजायते कन्यकाश्चैव संजाता
 स्त्रियोरोगं सुदारुणं शरीरे महती पीडा रात्रौ निद्रा न लभ्यते ८ कन्यकायाश्च वै धव्यं वृक्षं छेदनतः प्रिये तस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि त
 तः पापनिवर्तनम् १० चतुर्थोऽंशं तु वैदानं ब्राह्मणाय प्रदापयेत् दशायुतं जपं कुर्यात् गायत्री मूलमंत्रतः ११ पलपंचसुवर्णस्य
 संवैकारयेत्ततः पूजयित्वा यथा न्यायं वृक्षान्चि प्रायदापयेत् १२ पंचधेनुतथा दद्याद्दुग्धं चाभ्रं भाषितं कृष्णान्दं नारिकेरं च न
 नारत्नसमन्वितम् १३ सर्वव्याधिसंघातिकन्यका च सुखावती पुत्रश्चैव प्रजायते नात्र कार्यं विचारणम् १४ इति श्रीकर्मविपा
 कसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पुष्पनक्षत्रस्य द्वितीयचरणे प्रायश्चित्तकथनं नामैकविंशोऽध्यायः ३१ शिव उवाच मध्यदेशे वरारो
 हे लोहकारश्च तस्थिवान् गौरे कालोहकारेण वाल्यतः पालिता शिवे १ एकस्मिन् दिवसे देवि पंके मग्ना च गौर्वरा तच्छ्रुत्वा लोह
 कारस्तु न गतस्तत्र वै शिवे २ मृतारात्रौ तदा देवि पंके वै तरणी च सा बहुदिनोपरि भोदेवि मरणं तस्य तु गृहे ३ तस्य पत्नी सती जाता
 सत्यलोकं गतौ च तौ दशलक्षमितं वर्षं सत्यलोके च तस्थिवान् ४ पुनः पुण्यक्षये जाते मर्त्यलोके तदा भवत् मानुषः शुभजन्मा
 च धनधान्यसमन्वितः ५ पत्न्या सह वरारोहे ब्राह्मणानां च सेवकः पूर्वजन्मनि देवेशि पंके मग्ना च यत्र गौः ६ न गतस्तत्र भोदेवि
 तस्मात् पुत्रीश्च जायते कन्यजाता पुरे देवितस्या मृत्युश्च जायते ७ तदर्थं वाटिकां कूपं पथि मध्ये च कारयेत् कुर्याच्चैव तुलादा

कर्म.

२४

नंपात्राणिविविधानि च ८ गोयुग्मं घृतकुंभं च ब्राह्मणाय प्रदापयेत् गायत्रीमंत्रजाप्यं चलक्ष्मेकं तु कारयेत् ९ होमं कुर्यात्
तो देवितिलाधान्यादितण्डुलैः ब्राह्मणान्भोजयेद्देविशतसंख्यान्वरानने १० एवं कृत्वा वरारोहे पुत्रो भवति नान्यथा वन्ध्य
त्वं नाशमायातिव्याधिनाशो भवेद्भुवम् ११ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पुष्पनक्षत्रस्य तृतीयचरणे प्राय
श्चित्तकथनं नाम द्वात्रिंशोऽध्यायः ३२ शिव उवाच अयो ध्यानगराद्देवि पूर्वकोशचतुर्दशे तत्राप्येको वसच्छाककारो वैडं
वरभिधः १ चिंतातस्या भवत्यत्नी पतिसेवापरायणा शाककारो महासाधुर्विष्णुभक्तिरतः सदा २ गुरुसेवारतो नित्यं प्रत्यहं
शाकविभ्रयी एकामार्जारिकाश्चेतापालिता ते न वै हता ३ यातो वै तमसा तीरे तीर्थे मृत्युर्मम प्रिये विष्णुभक्तिरतो यस्मात्ती
र्थे मृत्युफलादपि ४ गतौ सौयमलोकं तु भुक्त्वा स्वर्गे तु वै भवम् षष्ठिवर्षसहस्राणि पुनः पुण्यदायो यदा ५ तदा वृषभयोनिं
च मर्त्यलोके भवत्युनः मानुषत्वं ततो यातो धनधान्यसमन्वितः ६ सुंदरो विष्णुभक्तित्वात् पुत्रेण रहितः शिवे गर्भाणां पतन
जातं यतो मार्जारिका हता ७ स गर्भा च तदा देवितो गर्भो विनश्यति तस्य शांतिं प्रवक्ष्यामि शृणु त्वंगिरिजे वरे ८ गृहवि
तार्द्धभागं वै ब्राह्मणाय प्रदापयेत् तदा पापक्षयं यांति नात्र कायाविचारणा ९ शिवार्चनं कारयामास रौप्यमार्जारिकां
तथा पलानां शतकुर्याद्देसगर्भो विमलाम्भुभाम् १० पूजयामास वै देवितो दद्याद्द्विजात्मने लक्षजाप्यं ततो देवि त्र्य

२४

म्वकेणविशेषतः ११ ततोभवतिवैशुद्धः पूर्वपापान्नसंशयः पुत्रीभवतिवैदेविरोगाणांसंक्षयस्तथा १२ इति श्रीकर्म
 विपाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेपुष्पनक्षत्रस्यचतुर्थचरणोप्रायश्चित्तकथनं नाम द्वात्रिंशोऽध्यायः ३२ शिव उवा
 च अथातः संप्रवक्ष्यामि शृणु देवि सुशोभने जातस्य सर्पनक्षत्रे प्रथमे चरणे शुभे १ पुरीकाशो समाख्याता त्रैलोके दे
 वि पूजिता तस्यास्तु पश्चिमे भागे क्रोश पंचदशमितं २ मांडव्यस्य पुरे शुभे वसत्यवहवोजनाः तन्मध्ये शूद्र एको हि प्र
 करो ह्यवणं सदा ३ डिण्डिभेति समाख्यातो गौरी तस्य वरानने बहु धनं संचितं तेन नदानं क्रियते क्वचित् ४ एकदा
 दैवयोगेन ब्राह्मणानां निमंत्रणं भोजनं प्रददौ प्रीत्या दक्षिणायै समर्पयेत् ५ गोमेको कपिलां दद्यात् पुरोहिताय विभूषि
 ताम् ब्राह्मणो जल्पते कश्चित् शूद्रं प्रति ददा प्रिये ६ अहं ग्रामस्य वै पूज्या मदीयां गां कथं प्रभो पुरोहिताय दत्तत्वा स्त्वं प्रा
 णं ते च ददाम्यहं ७ इति श्रुत्वा वचस्तस्य सावद ब्राह्मणं प्रति क्रोधेन महता देवि ब्राह्मणाय तदा वदत् ८ तदा क्रोधेन विप्र
 स्य तस्योपरि घ्नानने ९ मरणं तस्य वै जातं तस्योपरि वरानने १० ततो बहुतिथे काले लवणकारः स भार्यया मरणं तस्य
 वै जातं कुंभीपाके तदारव लु ११ निक्षेप्य यमदूतेन तत्रैव च यमाज्ञया पंचलक्षं ततो वर्षं कष्टं दत्तं मुहुर्मुहुः १२ तत्र जाताम
 हापीडानरकान्निःसृतस्ततः सर्पस्योनि वै जातो गृध्रयोनिं ततो भवत् १३ मानुषत्वं ततो लब्धं मध्यदेशे वरानने पूर्व

कर्म
२५

पापाच्चभोदेविपुत्रो नैवो प्रजायते १३ शरीररोगमुत्पन्नं ब्रह्मदोषाद्गणने प्रायश्चित्तं प्रवक्ष्यामि पूर्वकिल्बिषशान्तये १४ गा
यत्रीसूर्यमंत्राभ्यां पंचलक्षजपं शिवे विधिवत्कारयामास तदा वैवरवर्णिनी १५ होमं वै कारयामास कुंडे चाष्टदले तथा द
शांशान्तर्पणान्तस्य मार्जनं तद्दशांशतः १६ प्रतिमा कारयामास सुवर्णस्य महेश्वरि पलषष्ठ्याः प्रयत्नेन पूजयित्वा यथाविधि
१७ मंत्रेणानेन विधिना गंधधूपादिभिस्तथा दुर्गे देवि नमस्तुभ्यं सर्वसिद्धिप्रदेश्वरि १८ इमां पूजां गृहीत्वा तु मम कार्यं प्रसा
धये ॐ ह्रीं महेश्वर्यै नमः ॐ दुर्गायै नमः ॐ सर्वकामप्रदतुभ्यं नमः ॐ ईश्वर्यै नमः ॐ अम्बकाय नमः ॐ ब्रह्मणे नमः ॐ
विष्णवे नमः ॐ सर्वेश्वराय नमः ॐ भैरवाय नमः ॐ मार्तण्डाय नमः एतैश्च दशभिर्मंत्रैः प्रतिमां पूजयेत्प्रिये ब्राह्मणाय
ततो दद्याद्भक्तियुक्तेन चेतसा १९ पंचपात्रं ततो दद्यात्तदुद्देशेन पार्वति तिलदानं ततो दद्याद्दस्त्रदानं यथाविधि २० कूष्मा
ंडनारिकेरं च पंचरत्नसमन्वितं गंगामध्ये प्रदातव्यं पूर्वपापप्रणाशनं २१ रोगात्प्रमुच्यते देवि वन्ध्यापुत्रमवाप्नुयात् इ
ति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे श्लेषानक्षत्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम त्रयत्रिंशोऽध्यायः ३३ ॥
शिव उवाच अलर्कस्य पुरे देवि शूद्र एको वसतु रा शूद्राचाररतो नित्यं विक्रयं कुरुते सदा १ गोमहिष्यादिव्यापारैर्व्ययं
कुर्याद्दिने दिने गोधनानि वह्न्येव तेषां रक्षान जायते २ दुर्लभ इति विख्यातो महाज्ञानी सदा वसत् एकदा तस्य गोवृंदं बने

२५

तिष्ठतिभोनघे ३ वृष्टिस्तत्रमहाजातागावश्चपीडिताभृशम् तासामध्येवहोगवोवर्षणेनमृताःपुरा ४ रक्षांशूद्रोनकु
रुतेतृणैराच्छादनादिभिः एवंवहुगतेकालेशूद्रस्यमरणंयदा ५ नरकेपातयामासयमदूतैर्यमाज्ञया बहुवर्षसहस्रा
णिभुक्तानरकजंफलम् ६ नरकान्निर्गतोदेविगजयोनिंमवामवान् गजयोनिंततोभुक्त्वामानुषत्वंततोभवत् ७ ॥
स्वकर्मणापरित्यागंयतः कृत्वावरानने ततः कर्मफलाद्देविनैवपुत्रः प्रजायते ८ कृतंदानंपुरादेविसर्वपर्वणिचां
जसा तेनपुण्येनभोदेविधनधान्यगजादिकम् ९ गोसंग्रहंकृतंपूर्वमृताणपढलंचिना तेनपापेनभोदेविमहाव्या
धिः प्रजायते १० तस्यशान्तिप्रवक्ष्यामिशृणुदेविसुशौभने ब्राह्मणायदशांशंचदानंदद्यात्सुरप्रिये ११ गायत्रीलक्षजा
पेनजपंकुर्यात्प्रसन्नधीः दशांशहवनंदेविमार्जनंतर्पणंतथा १२ दशवर्णांततोदद्याद्ब्राह्मणायवरानने एवंकृतेन
संदेहोवरः पुत्रोप्रजायते १३ रोगाः सर्वेक्षयंयांतिनात्रकार्याविचारणात् इतिश्रीकर्मविपाकसंहितायांपार्वतीहरसं
वादेसर्पनक्षत्रस्यद्वितीयचरणेप्रायश्चित्तकथनंनामचतुस्त्रिंशोऽध्यायः ३४ शिवउवाच गंगायामुत्तरेकूलेमालाका
रोवसत्पुरा डेलचंद्रेतिविख्यातोमहाज्ञानीगुणाकरः १ स्वकर्मनिरतो नित्यं द्विजसेवासुतत्परः तस्यपत्नीविशालाक्षि
नाम्नाचंद्रावतीसुभा २ गुरुदासइतिख्यातोवैश्यवर्णेषुपूजितः वैश्येनतस्मैभोदेविस्वर्णंदत्तंतदावहु ३ लक्षत्रयं

कर्म-
२६

स्थितं स्वर्णं तस्मै विशेन चार्पितं मालाकारेण तत्सर्वं भूमौ स्थाप्य तदा प्रिये ४ स्वयं जगाम वैश्येन सार्द्धं वेण्यां तदा
प्रिये माघे नियमतः स्नानं कृतं ताभ्यां यथाविधिः ५ शूद्रस्तु गृहमायाति वैश्यः काश्यां समागतः तत्र काश्यां विशा
लाक्षिमरणांतस्य चाभवत् ६ अविमुक्ते महातीर्थे देवदानवपूजिते मम पार्श्वे समायातो धर्मक्षेत्रे प्रभावतः ७
मालाकारस्तु तत्सर्वं भुक्त्वा पुत्रस्त्रियायुतः बहुवर्षगते काले मरणांतस्य चाभवत् तदा गंधर्वनगरे बहुवर्षस
हस्रकम् ८ पत्न्या सह वरारोहे भुक्तं वै स्वर्गजं फलम् ततो बहुगते काले मानुषत्वं मवाप्नुयात् ९ धनाढ्यो गुण
वान् भोक्ता देवब्राह्मणतत्परः तस्य पत्नी विशालाक्षि पूर्वजन्मप्रसंगतः १० पुनर्विवाहिता देविपतिसेवासुतस्य
रा पुष्पं च जायते देविमासिमासि निरंतरम् ११ पुत्रो न जायते देविकन्यका खलु जायते यतो वैश्यस्य वै स्वर्णं न दत्तं
पूर्वजन्मनि १२ तत्कर्मणा फलाद्देविपुत्रो नैव प्रजायते तस्य शान्तिप्रवक्ष्यामि शृणु देवि यथार्थतः १३ गृहद्रव्यं षडं
शेन पुण्यकार्यं च कारयेत् स्वर्णं दशपलञ्चैव वैश्यं कृत्वा प्रयत्नतः १४ पूजयित्वा विधानेन ब्राह्मणाय प्रदापयेत् ष
डंगं जातवेदाभ्यां जपं वै पाठयेत्ततः १५ जीर्णोद्धारं ततो देविवापिका कूपमेव च एवं कृतेन संदेहो पुत्रो भवति नान्य
था १६ रोगंस्तस्य निवर्तेते धनं च बहु जायते इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे श्लेषानक्षत्रस्य तृती

२६

यचरणोप्रायश्चित्तकथनं नाम पंचविंशोऽध्यायः ३५ शिव उवाच अयोध्यानगरी श्रेष्ठा सर्वदेवसु पूजितः तस्यां प्र
 वेशमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते १ तस्यास्तु पश्चिमे देवियोजनानां द्वयोपरि लक्ष्मणो पुरं नामैकं वसंति वहवोजनाः
 २ तन्मध्ये शूद्र एको हि कैवर्त्तो धनधान्यवान् डालेति नाम्ना विख्यातस्तस्य पत्नी च केशवी ३ तेन व्यापारतो देवि धनं
 बहु च संचितम् मत्स्यं प्रभुज्यते नित्यं मांसं च बहुधा प्रिये ४ निर्देयः सर्वजंतूनां कच्छपानां विशेषतः एवं हुं गते का
 ले तस्य मृत्युर्भूत्किल ५ यमदूतैर्महाघोरैर्निक्षिप्तश्च यमाज्ञया षष्ठिवर्षसहस्राणि भुक्तानरकयातनाम् ६ नरका
 त्रिःसृतो देवि दूरत्वं तथा गतः क्रुशत्वं च ततो देवि मानुषत्वं ततो लभेत् ७ पांडुरोगेण संयुक्तो वंशे नैव तु जीवति
 कन्या च बद्धो जाता विधवा व्यभिचारिणी ८ अपत्यानां निरोधश्च युवत्वसमये सति अस्य पुण्यं प्रवक्ष्यामि यथा
 पापात् प्रमुच्यते ९ षडंशं ब्राह्मणो दाने श्रीविष्णोः पूजनं तथा विष्णोरारामं त्रेण लक्षजाप्यं च कारयेत् १० एवं कृतेन
 संदेहो वंशे भवति नान्यथा रोगाश्च विलयं यांति नात्र कार्या विचारणात् ११ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहर
 संवादे स्तेषानक्षत्रस्य चतुर्थचरणो प्रायश्चित्तकथनं नाम षट्त्रिंशोऽध्यायः ३६ शिव उवाच पुरा देवि शुभंख्यातं पुरं
 मंगलनामकं तत्र वैश्यो वसत्येको धनधान्यसमन्वितम् १ तस्य नाम समाख्यातो मंगलं देवि वैशुभं तस्य पत्नी विशा

कर्म.
२७

लाक्षिसुंदरीसुखदायिनी २ विष्णुभक्तिरतो नित्यं गुरुब्राह्मणसेवकः आचारे नियतश्चैव क्रयविक्रयतत्परः ३ एक
दातुगृहे देवि मित्रं तस्य समागतम् आदरं बहुधा कृत्वा भोजयामास शास्त्रतः ४ स्वर्णदानं ततो लक्षं मुद्रादानं ततः प्रि
ये दत्तं वैश्येन भोदे विब्राह्मणाय स्वशांतये ५ ब्राह्मणोऽपि हितं सर्वं स्थापितं तस्यैव गृहे ततोऽपि तीर्थयात्रायां वाराणस्यां
वरानने ६ तस्य मृत्युरभूद्देविकाश्यां चैव स्वकर्मणः बहुकाले गते देवि वैश्यो दारिद्र्यपीडितः ७ पुत्रदारैश्च संयुक्तः त
स्य द्रव्यं तदा प्रिये भुक्तं सर्वं ततो देवि स्वदत्तं चैव पुण्यदम् ८ वृद्धत्वे च पुनर्जातो तस्य मृत्युरभूत्किल अयोध्यायां महा
तीर्थे स्वर्गवासं ततो भवत् ९ बहुवर्षे सहस्राणि विष्मलोके वरानने भुक्त्वा बहुविधं पुण्यं क्षये सति तदा घने १० मृत्युलो
के भवज्जन्म धनधान्यसमन्वितः विष्णुपूजारतो नित्यं ब्राह्मणे भक्तिरुत्तमा ११ मित्रद्रव्यं स्वयंदत्तं भुक्तं तेन ततः प्रिये
पुत्रोत्पत्तिः प्रथमतस्तस्यैव मरणं भवेत् १२ पुनः पुत्रो न जायेत काकवन्ध्या ततः प्रिया शरीरे कफवातादि रोगाश्च विविधा
स्तथा पौढत्वं च तदा तस्य जायते नात्र संशयः यत्पापं शमनार्थं च पुण्यं शृणु वरानने १४ षडंशं च ततो दानं ब्राह्मणाय व
रानने गायत्रीमंत्रजाप्यं चलक्षमेकं प्रयत्नतः १५ हवनं विधिवत्कुर्यात्तर्पणं मार्जनं तथा गामे कोकपिलां दद्यात्
स्वर्णशृंगीसहं बरा १६ दद्यात्प्रयत्नतो देवि ब्राह्मणाय महात्मने तिलधेनुं ततो दद्यात्पात्रं वस्त्रं तथा प्रिये १७ हरिवंशस्य

अवणंदम्यतीभ्यांचभक्तितः एवंकृतेततोदेविपुनः पुनः प्रजायते १७ रोगाः सर्वेक्षयंयांतिनात्रकार्यविचारणा इति
 श्रीकर्मविपाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेमघानक्षत्रस्यप्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम सप्तत्रिंशोऽध्यायः ३७ श्री।
 शिवउवाच अयोध्यानगराद्देवियोजनोपरिवहन्नभे दक्षिणेनंदिनिग्रामेवसंतिवहवोजनाः १ द्विजस्तत्रवसत्येकोम
 द्यवेश्यारतः सदा परस्त्रीलंपटोनिमद्यमांसरतस्तथा २ नामतोमित्रशर्मैतितस्यपत्नीतुकर्कशा प्रत्यहं द्यूतकर्मणव्ययं
 कुर्यादिनेदिने ३ एवंवहतिथेकालेतस्यमृत्युरभूत्किल पश्चान्मृतातुतत्पत्नीकर्कशादुःखदायिनी ४ यमस्यकिंकरैरे
 वनिक्षिप्तंनरकार्णवे सप्रतिर्वैसहस्राणिवर्षाणिसुरवहन्नभे ५ भुक्तंमहार्णवेघोरेदंपतिभ्यांसदाशिवे लतः पापक्ष
 येदेविस्वानयोनीरभूत्पुरा हस्वानयोनिंततोभुक्त्वाभूकरोनिर्जनेवने मानुषस्यपुनर्योनींमध्यदेशेततोभवेत् ७ नंदि
 ग्रामफलादेविधनधान्यसमन्वितः परस्त्रीलंपटोदेविपादपीडाप्रजायते ८ मद्यपानफलादेविगर्भपातः पुनः पुनः व
 द्भोकन्याप्रजाताचस्त्रीसंख्यानैवविंदति ९ पुनस्यमरणंदेविजातवेश्यासुसंगमात् पूर्वजन्मकृतं पापंपुण्यंचगिरिजे
 वरे १० मानुषेनैवभुज्यंतेमर्त्यलोकेसुरेश्वरि अस्यशान्तिंप्रवक्ष्याम्यथोक्तंशृणुभामिनि ११ गृहवित्ताष्टमंभागं ब्राह्मणा
 यद्दौयद्वापीकूपतडागेषुजीर्णोद्धारः प्रयत्नतः १२ माघकार्तिकवैशाखे श्रावणेचविशेषतः १३ प्रत्यब्देभोजयेद्दिमा

कर्म.
२८

नश्रोत्रियान्वेदपारगान् गायत्रीजातवेदाभ्यांहिलसंजपमाचरेत् १४ जपतो हवनं तद्धतर्पणं मार्जनं तथा महाभारत
माख्यानं श्रुत्वा पापं व्यपोहति १५ दशवर्णां प्रदातव्या पूर्वपापविशुद्धये एवं कृते वरारोहे सर्वरोगः प्रणश्यति १६ पुत्रो भ
वति भो देवि वन्ध्यत्वं च प्रणश्यति काकवन्ध्या च यानारी पुनः पुत्रमवाप्नुयात् १७ कन्यकानैव जायंते धनवृद्धिर्भवेत्
किल पूर्वजन्मकृतं पापं क्षयं यांति न चान्यथा १८ इह जन्मसुखी भूत्वा पुनः पापेन बाधते इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां
पार्वतीहरसंवादे मघानक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टत्रिंशोऽध्यायः ३८ शिव उवाच अयोध्यायां विशा
लाक्षिकुलालो वसति प्रिये मंथराग्राममध्ये वै स्वकर्मनिरतः सदा १ यात्रावैमृण्मयं देवि प्रकरोति तदा प्रिये तस्मिन् त्रिस
मायातीं ब्राह्मणो वेदपारगः २ तस्य स्त्री च महादुष्टा ब्राह्मणी व्यभिचारिणी कुलालतो भवतीति मे युनं प्रकरोति सा ३ ब्राह्म
ण्यां गमनं नित्यं बहुवर्षं निरंतरम् एवं बहुगते काले समतीते सुरेश्वरि ४ कुलालस्य ततो मृत्युः पौढे जाते सुरेश्वरि पश्चात्त
स्य मृतापत्नी या पुनरव्यभिचारिणी ५ यमदूतैर्महाघोरे कर्दमे नरके प्रिये यमाज्ञया च निःक्षिप्तं वर्षं तत्र त्रयं शुभे ६ अनुगा
मिनी समायाता वर्षत्रयगते सति नरकाणामुद्भूत्य स्वपत्नी च ततः प्रिये ७ सत्यलोके समायाता पतिना सह भामिनी भु
क्तं लक्षत्रयं देवि भोगं श्रुवि विधानपि ८ ततः पुनरप्यक्षये जाते पतिना सह शोभने मर्त्यलोके ततो जातौ धनधान्यपुतौ त

२९

पुनः कर्मवशादेविमृगयोनिस्ततोभवत् ९ मानुषत्वं वरारोहे पुनर्जातो महीतले धनधान्यसमायुक्तो वंशेनैव प्र
 जायेते १० बहुरोगसमायुक्तो ज्वरोती वमृतेः समः पुत्राणां मरणं देवि शीतलाद्यैरुपद्रवैः ११ पूर्वजन्मनि भोदे विप
 रस्त्री गमनं कृतम् त्यक्त्वा विवाहितानारी पुत्रकन्यासमन्विता १२ तत्पापेनैव भोदे विपुत्रादीनां विनाशनम् गर्भना
 शो भवदेवि बन्धत्वं जायतेशिवे १३ काकबन्ध्या भवेन्नारी सुखं नैव प्रजायते स्वल्पभोगी कृशो गश्च कथाश्रवणतत
 परः १४ विद्यादानविहीनश्च कुले बहुनिष्ठुरः अस्य शान्तिप्रवक्ष्यामि कृतं यत्पूर्वजन्मनि १५ तत्सर्वं शृणु मे देवि यतः
 शुद्धिमवाप्नुयात् गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं वरानने १६ हवनं तद्दृशं शेन तर्पणं मार्जनं ततः हरिवंशस्य श्रवणं कु
 र्याच्चावृत्तिं संख्यया १७ दशवर्णात्ततो दानं स्वर्णदानं विशेषतः निष्कत्रयं प्रदद्याच्च ततः पापक्षयो भवेत् १८ भोजयेद्वा
 ह्मणान् षष्ठितथा दद्याच्च दक्षिणाम् एवं कृते विधानेन पुत्रो भवति नान्यथा १९ रोगाः सर्वे क्षयं यांति नात्र कार्या विचारणा
 एवं यदानं कुर्यात्ततदारोगः पुनः पुनः २० जायंते नात्र संदेहः पूर्वजन्मफलात्किलः इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्व
 तीहरसंवादे पूर्वोक्तसूत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ४३ शिव उवाच नर्मदादक्षिणे कूले
 ब्राह्मणो वसतिप्रिये ब्रह्मकर्म करो नित्यं सदा वेदपरायणः १ शंकरस्य पुरे देवि प्रत्यहं वेदपाठनम् अर्भकान् ब्रह्मजाती

कर्म
२६

सृतो देविमानुषत्वं ततो लभेत् पुनर्वै व्याघ्रयोनिश्च मूषयोनिस्ततो भवत् ७ काकयोनिस्ततो भुक्का गजयोनिस्ततो भवत् शुभे
देशे विशालाक्षि धनधान्यसमन्वितः ८ व्याधिग्रस्तो भवद्देवि पुत्रकन्याविवर्जिता काकवन्ध्या भवन्मारी मृतवत्सा च पुत्रि
णी ९ पूर्वजन्मकृतं पापं यतः शान्तिमवाप्नुयात् तत्सर्वं शृणु मे देवि विस्तरेण समन्वितं १० प्रयागे नियतः स्नानं प्रतिमाघेय
दाकरोत् गायत्री जातवेदाभ्यां दशायुतजपं तथा ११ भूमिदानं च वै कृत्वा ततः पुत्रः प्रजायते वन्ध्यात्वं शमनं याति काकव
न्ध्या तु शाम्यति १२ मृतवत्सालभेत्युत्रं चिरं जीविन मुत्तमम् सर्वरोगाः क्षयं याति नात्र कार्या विचारणात् १३ इति श्रीकर्म
विपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे मघानक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम चत्वारिंशोऽध्यायः ४० शिव उवाच
सौराष्ट्रविषये देवि शोभनं नाम वै पुरं तत्र क्षत्री वसत्येको धनधान्यसमन्वितः १ मोहनेति च विख्यातस्तस्य पत्नी सति शु
भा वैश्यवृत्तिरतो नित्यं व्यापारं कुरुते सदा २ व्यापारार्थं ततो देवि वृषभावहृपालिताः द्वौ वृषौ योजितौ देविकूपे वै पतितौ
प्रिये ३ मृतौ तौ रात्रि समये जगाम सतदानं च पापं सच न जानंति गर्वद्वारा वरानने ४ यत्किंचित् क्रियते कर्म शुभवापि सुरे
श्वरि ततो गुणं ततो देवि मोहनं नाम क्षत्रिणः ५ ततो बहुगते काले मरणं तस्य चाभवत् पश्चान्मृता तदा पत्नी महालुब्धा
वरानने हनिः क्षिप्तो नरके घोरे यमदूतैर्यमाज्ञया षष्ठिवर्षसहस्राणि भुक्त्वा नरकपातनां ७ पुनः सरट्योनिश्च वृषयोनि

२६

ततो भवत् मानुषत्वं तदा देवि मध्यदेशे वरानने ऽ वृषयोश्च पुरा मृत्युर्न कृतं पापमोचनं तस्माद्याधिः समुत्पन्नः पूर्वक
मे प्रपंचतः १ मुखराया भवत्यत्नी पुरा च प्रवलाप्रिये पुनर्विवाहिता देवितद्रूपा मुखरा तथा १० तत्पापशमनार्थं च षडं
शं दानमाचरेत् गायत्रीमूलमंत्रेण पंचलक्षजपं तथा ११ ततः पापं क्षयं याति शीघ्रं पुत्रो भवेत्प्रिये अपुत्रा मृतवत्सा
च काकवन्ध्या च या शिवे १२ पुत्रिण्यश्चैव ताः सर्वानात्र कार्या विचारणा रोगाः सर्वे विनश्यन्ति शीघ्रमेव न संशयः १३ इ
ति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पूर्वोक्तस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नामैकचत्वारिंशोऽध्यायः ४९
शिव उवाच कर्णाटदेशे भो देवि काष्ठकारोषसत्पुत्रा छिनन्ति सर्वकाष्ठानि व्ययं कुर्याद्दिने दिने १ एका वै गोत्रजा कन्या त
स्यांच मैथुनं कृतम् ततो बहुगते काले तस्य मृत्युर्भूत्पुत्रा २ पश्चात्तस्य मृतानां रीकुलटाव्यभिचारिणी यमदूतैर्महाघो
रैर्निःसिप्तो नरकार्णवे ३ यमाज्ञया महादेवि भुक्तानरकयातनां षष्ठिवर्षसहस्राणि नरके पच्यन्ते च सः ४ कुक्कुटत्वं ततो जा
तं चक्रवाकस्ततो भवत् मानुषत्वं ततो जातं देशे पूज्यतमे तथा ५ शूद्रसेवारतो नित्यं शूद्रस्नेहेन यंत्रितः पितुर्मातुर्भवेद्द
रं महिष्याः क्रयविक्रये ६ पूर्वजन्मनि भो देवि कृतं वृक्षस्य छेदनम् तस्माद्भोगः समुत्पन्नः करिभूलं निरंतरम् ७ गोत्र
कन्याभिगमनं यत्कृतं पूर्वजन्मनि तेन पापेन भो देवि पुत्रस्य मरणं भवत् ८ गर्भस्त्रावीततो भार्या काकवन्ध्यात्वमा

कर्म.
३०

पुयात् वहः कन्यास्ततो जाता कष्टं प्राप्नोत्यहर्निशं ९ अतः शान्तिप्रवक्ष्यामि पूर्वपापविशुद्धये गृहविनाष्टमं भागं ब्राह्म
णाय समर्प्येत् १० गायत्री लक्षजापेन गोदानेन विशेषतः वारिकां रोपणेनापि गृहदानेन वैशिवे ११ रोगाः सर्वे क्ष
यं याति नान्त्रकार्या विचारणा पूर्वजन्मकृतं पापं क्षयं याति न संशयः जायंते वहवः पुत्राः शूराः कीर्तिविवर्द्धनाः
कन्यकानैव जायंते काकबन्ध्या तु शाम्यति १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पूर्वानक्षत्रस्य
द्वितीयचरणे प्रायश्चित्तकथनं नाम द्वा चत्वारिंशोऽध्यायः ४२ शिव उवाच सिंहले वै महादीपे तत्र सिंहपुरं शि
वे कायस्थो वैष्णवोऽप्येकः टीकागमेति नामतः १ तस्य भार्या विशालाक्षि सूर्यानाम्नी शुभासति आतिथ्यकरणे
शक्ता देवता त्वं तपूजिका २ कार्तिके माघवैशाखे दीपदानं करोतिसा कदाचिद्दैवयोगेन तीर्थयात्रार्थमागतः ३
स्वर्णकारो महादेविवहस्वर्णेन संयुतः आगतः सिंहनगरे तत्र वासमकारयेत् ४ प्रीतिः परस्परं ताभ्यां कायस्थस्व
र्णकारयोः स्वर्णकारस्य कन्यैका सुंदरी कमलानना ५ कायस्थस्या भवद्वार्या दैवयोगात्तदा भवेत्स्वर्णकारस्य य
त्सर्वं सर्वमाप्नोति तदा शिवे ६ द्रव्यस्य मथो ज्ञात्वा स्वर्णकारो मृतः पुरा पुत्रदारदिकं त्यक्त्वा कायस्थश्च तदा शिवे ७ तथा
साह्रैर्मन्त्रे को विरतममलानने एवं बहु गते काले कायस्थस्यो मृतः प्रिये ८ कुंभीपाके भवद्दासो वर्षलक्षत्रयं तथा

३०

पुनः कर्मवशादेविमृगयोनिस्ततोभवत् ९ मानुषत्वं वरारोहे पुनर्जातो महीतले धनधान्यसमायुक्तो वंशो नैव प्रजा
 यते १० बहुरोगसमायुक्तो ज्वरोती वमतेः समः पुत्राणां मरणं देवि शीतला दैरुपद्रवैः ११ पूर्वजन्मनि भो देवि पर
 स्त्री गमनं कृतं त्वत्का विवाहितानारी पुत्रकन्या समन्विता १२ तत्पापेनैव भो देवि पुत्रादीनां विनाशनम् गर्भनाशो
 भवेत् विवन्ध्यत्वं जायते शिवे १३ काकवन्ध्या भवेन्नारी सुखं नैव प्रजायते स्वल्पभोगी कुशाङ्गश्च कथाश्रवणतत्प
 रः १४ विद्यादानविहीनश्च कुले बहु निष्ठुरः अस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि कृतं यत् पूर्वजन्मनि १५ तत्सर्वं शृणु मे देवि
 यतः शुद्धिं वाप्नुयात् गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं वरानने १६ हवनं तद्दशांशेन तर्प्यं मार्जनं ततः हरिवंशस्य
 श्रवणं कुर्यात्प्रावृत्तं संख्यया १७ दशवर्णादतोदानं स्वर्गादानं विशेषतः निष्कत्रयं प्रदद्याच्च ततः पापस्यो भवेत् ॥
 १८ भोजयेद्वाह्येणान्ध्रं तथार्द्धाच्च दक्षिणाम् एवं कृते विधानेन पुत्रो भवति नान्यथा १९ रोगाः सर्वे संयंयंति नात्र
 कार्या विचारणा एवं यदानं कुर्यात्तु तद्दारा रोगः पुनः पुनः २० जायते नात्र संदेहः पूर्वजन्म फलात्किल ॥ इति श्री क
 र्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पूर्वनिष्पन्नस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ४३ ॥
 शिव उवाच नर्मदादक्षिणे कुले ब्राह्मणा वसती प्रिये ब्रह्मकर्म करो नित्यं सत्यवेदपरायणः १ शङ्करस्य पुरे देवि प्र

कर्म
३१

न्यहं वेदपाठनम् अर्भकान् ब्रह्मजातीयान्याहयामास वै सदा २ तस्य भार्या द्वायं चासीदेका प्रीतिमती सदा विरोधिनी
ततो ह्येका ज्येष्ठा भार्या तु तां त्यजेत् ३ एवमुक्ते काले ब्राह्मणस्य तदा शिवे ततो मृत्युवशं यातस्त भार्या गरीयसी ४ चि
तां त्वाप्रयत्नेन भर्तुः खलु वरानने भर्ता सह च भो देवि सती भवति तत्सणात् ५ सत्यलोकस्त्वभूतस्य जायया सहित
स्य वै बहु वर्ष सहस्राणि सत्यलोके वसतदा ६ ततः पुण्यस्ये जाते मर्त्यलोके भवत्युनः मानुषत्वं शुभे जन्म कुले म
हति पूजने ७ धनधान्यसमायुक्तो वंशहीनो विचक्षणः पूर्वजन्मनि भो देवि भार्या त्यागः कृतस्तथा ८ तेन दोषेण भो दे
विततः पुत्रो न जीवति दिने दिने कुक्षिपीडा तस्य चान्या प्रजायते ९ पुण्यं शृणु महादेवियन्तः पुत्रः प्रजायते गृहवित्तप
टंशेन पुन्यकार्यं च कारयेत् १० वापी कुपतडागं च पथि मध्ये च कारयेत् गायत्री जातवेदाभ्यां जपं कुर्याद्विचक्षणः
११ होमं च तद्दृशंशेन तिलतंदुलपायसैः दशवर्णा प्रदातव्या विप्राणां भोजनं शतं १२ एवं कृतेन संदेहो वंशलाभो
भवेदनु व्याधिश्चैव प्रमुच्येत सत्यं सत्यं वरानने १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पूर्वोक्तसूत्रस्य
चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ४४ शिव उवाच अयोध्यानगरे देवि वैश्यो वात्सीसुरेश्व
रि स्वकर्मनिरतो दानो विष्णुभक्तिपरायणः १ धनधान्यसमायुक्तो विप्रसेवासुतत्परः पत्नी तस्य वरारोहे सुंदरी च

३१

पतिव्रता कश्चिन्मि त्रप्रियस्तस्य ब्राह्मणो वेदपारगः २ प्रत्यहं निकटे तस्य बहु स्वर्णमुपाजितम् ब्राह्मणोऽप्यात्मनः स्वर्णं
 हृदी वै शपाय वै शिवे ३ तीर्थयात्रासंगेन वाराणस्यांगतः सर्वे गत्वा काश्यां वरारोहेशरीरं ब्राह्मणोऽप्यजन् ४ वैश्येन सर्वत
 द्वयं भुक्तं बहुदिनोपरि शरीरं वैश्यजे देवि पुण्यतीर्थे स्त्रिया सह ५ अयोध्याया विशालाक्षि स्वर्गवासं तथा स्यं दशयं
 च युगं भुक्ता फलं चैव मनोहरम् ६ ततः पुण्यस्ये जाते मृत्पुलोके सुरेश्वरि कुले महति वै पूज्ये नरजन्म ततो भवत्
 धनधान्यसमायुक्तो विष्णुपूजासुतत्परः ब्राह्मणस्यैव स्वर्णं हिनदत्तं वै गृहीतवान् ७ तस्मात्खलु वरारोहे पुत्रस्तस्य
 न जायते शरीरे च महाकष्टं मध्यमं प्रजायते ८ तस्य चोत्तरफाल्गुण्याः प्रथमे चरणे शुभे जन्म वै चाप्यभूद्देवि पु
 त्रकन्याविवर्जितः अस्य पापस्य वै शांतिं पुण्यशृणु वरानने हरिवंशश्रवणं कुर्याद्द्वारमेकं च तत्परः ९ गृहवित्तघटं
 शेन पुण्यकार्यं च कारसः गायत्रीमूलमंत्रेण दशायुतजपं तथा १० होमं च तद्दशां शेन तप्येणं मार्जनं तथा दशवर्णाप्र
 दातव्या स्वर्णयुक्ता सहाम्बरा ११ भूमिदानं ततो देवि विप्राय विदुषे प्रिये व्रतं सूर्यस्यैव कुर्यात्पत्न्या सह वरानने १२ कृष्ण
 डं नारिकेरं च पंचरत्नसमन्वितम् गंगामध्ये प्रदातव्यं सुवर्णदक्षिणां ततः १३ शय्यादानं प्रयत्नेन प्रकुर्यान्नियते
 न्द्रियः एवं कृतेन संदेहः सर्वरोगो विनश्यति १४ अपुत्रो लभते पुत्रं काकवन्ध्यासुतं लसुतं लभेत् मृतवत्सासुतं स

उवाच पुरेवै गहने देवितैलकारे वसत्युरा महाधनाढ्यो वै देविकोटिद्रव्येण संयुतः १ तस्य च स्त्रीद्वयं चासीज्ज्येष्ठायां वै वि
 षंददौ कनिष्ठा च गृहे तस्य गृहिणी धर्मचारिणी २ एवं बहु गते काले तैलकारस्य वै शिवे मरणं तस्य वै जातं यमदूतैर्यमाज्ञया ॥
 ३ महाकटाहे नरके निःस्रिप्तं श्वसुदारुणे तत्र च बहुधा पीडा विविधानरकया तनां ४ त्रिंशत्सहस्रवै वर्षं तीव्रदुःखं च जाय
 ते भुक्तं नरकजंदुःखं योनिं सर्पस्य वै शिवे ५ गृध्रत्वं कुक्कुटत्वं वै द्वेयोनी च तदागतः मानुषस्य च वै योनिं जातः खलु वरानने
 दधनधान्यसमायुक्तो गुणज्ञानवानपि ततो वै तस्य मरणं गंगायां देवि जायते ७ तत्फलेन महादेवि मानुषो धनवानभूत्
 तैलकारेण यत्पूर्वं ज्येष्ठायां च विषंददौ ८ तत्पापेनैव भो देवि पुत्रो नैव प्रजायते बहुरोगेण संयुक्तो भार्या कष्टयुता सदा ॥
 ९ अथ शान्तिप्रवक्ष्यामि शृणु देवि सविस्तरम् गृहविताष्टमं भागं पुण्यकार्यं च कारसः १० गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं च का
 रयेत् हवनं तद्दृशं शोभनमार्जनं तर्पणं तथा ११ अथ वकेति च मंत्रेण दशायुतजपं पुनर्दशवर्णीततो दानं कृष्णान्दं रत्नसंयुतं १२
 काश्या वै ग्रहणे दद्यात्पत्न्या साहै वरानने कार्तिके माधवे माघे प्रातः स्नानं समाचरेत् १३ तिलधेनु ततो दत्त्वा सद्यः पापात्प्र
 मुच्यते एवं कृतेन संदेहो वंशलाभो भवेद्भुवम् १४ कन्यका जननी चापि सापि पुत्रवति भवेत् मृतवत्सालभेत् पुत्रं चिरं
 जीवि न मुत्तमम् १५ रोगात्प्रमुच्यते शीघ्रं ज्वरो नैव प्रजायते इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे उत्तरानसत्र

वार्त्त
३३

स्यतृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम सप्त चत्वारिंशोऽध्यायः ४७ शिव उवाच गयापुर्व्यापुरादेविब्रह्मणो वसतिप्रिये वेद
कर्मपरिभ्रष्टो मद्यपानरतः सदा १ स्तेयवेश्यासुसंसर्गो सप्रतिग्रहवानपि वयः सर्वगतं देवि वृद्धे जाते मृतसति २ यमदूतो
महाघोरे कटाहनरके क्षिपत् लक्षत्रयमितं देवि भुक्तं नरकजं फलम् ३ चाणूरस्य कुले जन्मततः प्रेतो ह्यभूत्पुनरविदाल
त्वं ततो यातः फल्गुतीर्थे मृतः स वै ४ पुनर्मानुषयोनिश्च मध्यदेशे सुरेश्वरि कन्यका जनिता भार्या शरीरे सततं ज्वरः पचि
तो हिग्निः सदा देवि बहुदुःखेन पीडितः अस्य शान्तिं शृणुष्व दौषतः पापस्यो भवेत् ६ केशवस्यार्चनं चादौ साधूनां सेवनं
यदा ब्राह्मणो दृढभक्तिश्च दाने वै भोजने तथा ७ गांसवत्सातता दद्याद्विप्राय प्रतिवत्सरम् श्रवणं विष्णुमाहात्म्यं हरि
वंशं श्रवणं तथा ८ एवं कृतेन संदेहो बहु पुत्रः प्रजायते रोगाः सर्वे सयं यांति काकवन्ध्या च पुत्रिणी ९ इति श्रीकर्मवि
पाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे उत्तरानक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टचत्वारिंशोऽध्यायः ४८ शिव उ
वाच स्वर्णकारो वसदेवि पुरे भोजकटे तथा स्त्रीतस्य महादुष्टा परपुंसिरता सदा १ तद्गृहे वैश्य एकोपि ह्यागतो धन
संयुतः तयोः प्रीतिरभूद्देवि स्वर्णकारस्य वैश्ययोः २ व्यापारार्थं गृहीतं तु वैश्यस्वर्णे तदा प्रिये पलं शतमितं देवि विक्र
यं चाकरोत्किलः ३ स्वर्णकारस्य यापत्नी सुंदरी कुलरापरा प्रीत्या तदा भजत्यत्नी वैश्याय धनिकाय वै ४ एवं बहु गते का

३३

ले वैश्वस्य मरणं भवेत् पश्चान्मृतस्तदा सोऽपि स्वर्णकारो वरानने ५ उभौ च नरके यातौ बहुकालं तु दोषतः युगमेका
 मितं देवि भुक्तानरकया तनाम् ६ नरकान्निःसृतौ तौ तु स्वानयोनिं तदागतौ पुनः वृषभयोनिश्च नरयोनिस्ततो भवत्
 ७ महाधनसमायुक्तो देशे पुण्यतमेषु भे पूर्वजन्मप्रसंगेण सर्वैश्वर्यः पुत्रतां गतः ८ भार्या तस्य तु भोदे विद्यापराव्यभिचारिणी
 पुत्रोत्पत्तिस्तदा तस्य मरणं शीघ्रमाप्नुयात् ९ शरीरे महती पीडा सततं चिंतया युतः अस्मिन् शान्तिं प्रवक्ष्यामि य
 थोक्तं शृणु ब्रह्मभे १० गृहवित्ताष्टमभागं पुण्यकार्ये च कारयेत् जातवेदेति मन्त्रेण पंचायुतजपं तथा ११ दशांशं ह
 वनं कुर्व्यात्तर्पणं मार्जनं तथा पापशान्त्यै च भोदे विभोजयेद्ब्राह्मणं शतम् १२ गोदानं च विशेषेण शय्यादानं तथा प्रिये
 प्रतिमां कारयेद्देवि सुवर्णस्य तदा शुभे १३ एकादशपलेनैव रचितां वस्त्रभूषणम् पूजयेद्द्विधिवद्देवि मन्त्रेणानेन
 वैशिवे १४ श्रीविष्णोर्मापुंडरीकाक्षभुवनानां च पालकः चंदनैः प्रतिमां देवि पूजयामि गृहाण भो १५ ॐ विजयाय नमः
 ॐ चक्राय नमः ॐ गदाय नमः ॐ शङ्खाय नमः ॐ गरुडाय नमः ॐ नंदकाय नमः ॐ सुनंदकाय नमः ॐ जयाय नमः ॐ
 विजाय नमः ॐ किरीटिन महादेव शंखचक्रगदाधरः पापं मया कृतं पूर्वतत्समस्वदयानिधे १६ ततः प्रदक्षिणं कुर्या
 त्यत्न्यं सह वरानने प्रतिमां पूजितां चैव ब्राह्मणाय समर्पयेत् १७ एवं कृते तदा देवि पुत्रो भवति नान्यथा रोगाः सर्वे क्ष

कर्म
३४

यंयांतिनात्रकार्याविचारणा १८ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे हस्तनक्षत्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्
तकथनं नामैकोनपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ४६ शिव उवाच वङ्गदेशे महादेविकेशवं नाम वै पुरं खड्गनामेति विख्यातो ना।
पितो वसति प्रिये १ महाधनसमायुक्तो भाग्यवान् देवपूजकः तस्य पत्नी विशालाक्षिणी लानाम्नीति विश्रुता २ तस्यां पुत्र
द्वयं जातं नापितस्य तदा प्रिये एको द्यूतरतः पुत्रो द्वितीयश्चौरसंमतः ३ परस्त्रीलंपटो देवि नापितस्य च वै सुतः ज्येष्ठपु
त्रस्य या भार्या पुश्चली चाति सुंदरी ४ नापितं प्राभजत्सा तु श्वशुरं खड्गनामकम् एवं बहुगते काले तस्य मृत्युरभूत्तदा ५ त
दा पत्नी सती जाताना पितस्य चित्ताग्निना सत्यलोकमभूद्देवि भार्यया सहितस्य वै द्युगमे कायुतं देवि सत्यलोके वसत्त
दा ततः पुण्यस्ये जाते पुनर्मानुषमाप्नुयात् ७ धनधान्यसमायुक्तोऽपुत्रस्य सुशोभने पञ्चकन्याः प्रजायन्ते व्याधिस्त
स्य प्रजायते ८ अस्य शांतिं प्रवक्ष्यामि पूर्वपापस्य यतः गृहविताष्टमं भागं ब्राह्मणाय समर्पयेत् ९ गायत्रीमूलमंत्रेण ल
क्ष्मजायं च कारयेत् हवनं तद्दशांशेन तर्प्येणं मार्जनं तथा १० वारिकाकूपमार्गं वै तडागं चैव कारयेत् तुलसीसेवनं नित्यं
व्रतमेकादशीततः ११ वृंताकं मूलिका चैव न भोक्तव्यं कदाचनः दशवर्णीततो दानं हरिवंशप्रवणं तथा १२ एवं कृतेन सं
देहः पुत्रो भवति तस्य वै कन्यका नैव जायन्ते वध्यत्वं च प्रणश्यति १३ रोगाः सर्वे संप्रयातिं का कवध्यालभेत्सुतम् इति श्री

३४

कर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे हस्तनक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम पञ्चाशत्तमोऽध्यायः ५० शि
 वउवाच कौशिकीदक्षिणे कूले कारुको वसति प्रिये विष्णुभक्तिरतो नित्यं कृषिकर्मसु तत्परः १ धनं तु संचितं देविकाय्य
 एषा एष विवर्जितः एकस्मिन् समये रात्रौ क्षेत्रे व्याघ्रेण वै हतः २ यमदूतैर्महाघोरे रौरवे नरके क्षिपत् ॥ षष्ठिवर्षसहस्राणि
 भुत्वा नरकयातनाम् ३ ततः कर्मवशाद्देविविडालत्वं प्रजायते पुनः कुक्कुरयोनिर्वैश्वगालत्वं ततो भवत् ४ पुनः मानुषयो
 निचमध्यदेशे वरानने पुत्रकन्याविहीनश्च पार्श्वरोगेण पीडितः ५ अस्पृशन्ति प्रवक्ष्यामि पूर्वपापविशुद्धये सूर्यमार्गधये नित्यं
 व्रतं सूर्यस्य वासरे ६ गायत्रीमूलमन्त्रेण दशासु तजपंततः प्रयागे नियतः स्नानं माघवैशाखकार्तिके ७ भूमिदानं ततो देवि
 विज्जशाढ्यं न कारयेत् गोमिथुनं ततो दानं सर्वालंकारभूषितम् ८ कृष्णान्दं नारिकेरं च पंचरत्नसमन्वितम् गंगामध्ये प्रदात
 व्यंतुलसीपत्रसंयुतम् ९ माल्यं च कारयामास स्वर्णदशपलस्य वै विधिपूर्वविशेषेण विधिवद्दं धर्चर्चितम् १० आचार्याय
 ततो दद्यात्सर्वपापं विनाशयेत् पुत्रश्च जायते देविकन्यकानैव जायते ११ सर्वैरोगाः क्षयं याति दन्ध्यत्वं च प्रणश्यति काकव
 न्ध्यालभेत्युन्नं मृतवत्सा च पुत्रिणी १२ अधनो धनमाप्नोति नात्राकार्या विचारणा इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसं
 वादे हस्तनक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नामैकपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ५१ शिवउवाच हस्तिनापुरनगरे कायस्थो ब

कर्म
३५

सतिप्रिये कवलेतिसमारव्यातस्तस्यस्त्री कमलाशुभे १ महाधनसमायुक्तो मद्यपानरतः सदा वेश्यासुरतसंस्तो ब्राह्मणस्य वि
दूषकः २ एकस्मिन्समये देविकश्चिद्विप्रः समागतः गंगाजलसमायुक्तं याचितं तेन भोजनम् ३ तच्छ्रुत्वा देहजको धाद्राह्मणो दु
र्वलो वदत् संध्यासमयमज्ञात्वा विषं पीत्वा द्विजो मृतः ४ ततो बहुगते काले मरणं तस्य चाभवत् तस्य पत्नी सती जाता तद्दिने
च वरानने ५ बह्वन्यद्सहस्राणिसत्यलोके वसत्तदा सौरव्याणिविविधान्यत्र प्रभुक्तानि वरानने हततः पुण्यस्ये जाते मानु
षत्वं पुनर्भवेत् धनधान्यसमायुक्तो विप्रवंशे प्रजायते ७ जाताश्च बहवः पुत्राः गौरांगाः प्रियदर्शनाः गुणज्ञा रूपसंपन्नाः स्त्रा
निनः प्रीतिवर्धनः ८ द्वौ पुत्रौ शीलशमनौ चोद्वाहेन समायुतौ पितुः कर्मवशाद्देवि ब्रह्महत्यापरायतः ९ राजरोगसमायुक्तो
जायागर्भो विनश्यति अस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि शृदेवि पतिव्रते १० विष्णोरारामं त्रेणालसजाप्यं च कारयेत् दशंशं हवनं कुर्यात्
तर्पणं मार्जनं तथा ११ वित्तस्य च षडंशं च ब्राह्मणे दानमाचरेत् वापीकूपतडागानि पथि मध्ये च कारयेत् १२ गामेकां कपिलां द
द्यात्सवत्सां वस्त्रभूषिताम् सुवर्णस्य कृतं विप्रं पलपंचदशस्य तु १३ दद्याद्दिवा यविदुषे सर्वप्राणिरताय वै हरिवंशश्रवणं
चैव विधिपूर्वकं कारयेत् १४ पुत्रश्च जायते देवि गर्भपातश्च शम्पति का कवन्मालभेत्पुत्रं निश्चयं नात्र संशयः १५ पुत्राणां
मरणं देवि पूर्वपापप्रपंचतः प्रायश्चित्तं विना देविकृतः शान्तिमवाप्नुयात् १६ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे ह

३५

स्तनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम द्विपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ५२ शिव उवाच गयापूर्व्या महादेवि सत्रीह्येको वसत्युरा ॥
 कुकर्मनिरतो नित्यं धनाढ्यः कृपणः शठः १ स्त्रीभवञ्चञ्चला तस्य ह्येषु त्रौचवरानने कन्या चैका विशालासिजाता तस्यां वरा
 नने २ उद्वाहिता तदा देविकन्यका व्यभिचारिणी महिषी पुत्रघातं च प्रत्यब्धं चैव कारयेत् ३ अनेनैव प्रकारेण व्ययः सर्वस्य
 यंगतम् ततः सर्पेण वैदंष्ट्रतस्य मृत्युरभूत्तदा ४ यमदूतैर्महाघोरेभिः सिप्तो नरकार्णवै त्रिसप्तति सहस्राणि वर्षाणि च वरानने
 भुक्त्वा कष्टं विशालासिगर्भत्वं च ततो गतः मध्यदेशे विशालासिनरजन्मा च क्षत्रियः ५ पुत्रो न जायते देवि पूर्वजन्मनि दोषतः
 कन्यकारजसा पुक्त्वा विधवा जायते प्रिये ७ महिषी पुत्रघाती च रोगोत्पत्तिश्च जायते अस्य पापस्य शान्त्यर्थं पुण्यं शृणु वरा
 नने ८ स्ववित्तस्याष्टमं भागं ब्राह्मणाय ददौ ततः एका कृष्णां च गणं देवि स्वर्णिशृंगी सवत्सकां ९ सर्वलक्षणसंपन्नां वस्त्रमुक्ता
 दिभूषिताम् ब्राह्मणाय तदा दद्याच्छ्रद्धादानं विशेषतः १० गायत्री जातवेदाभ्यामयुतं जप समाचरेत् हवनं तद्दशं शो नत
 र्पणं मार्जनं ततः ११ पथि मध्ये वरारोहे पंचवृक्षस्य वाटिकाम् कारयेद्द्वैभवेनैव विष्णुवृक्षादिभिर्वृता १२ भोजयेद्देवि षट्ष
 ष्ठीं ब्राह्मणान्वेदपारगम् निष्कत्रयसुवर्णस्य प्रतिमां वस्त्रभूषिताम् १३ ब्राह्मणाय ततो दद्याद्दिष्णुपादेन संयुताम् एवं
 कृत्वा विशालासि पूर्वजन्मकृतं च यत् १४ पापं प्रणश्येद्देवि नात्र कार्या विचारणा काकवन्ध्या च यानारी लभते पुत्र

क.
म.
३६

मुत्तमम् १४ पुत्रश्च जायते देवि सुरूपेण समन्वितः रोगाः सर्वे क्षयं यांति नात्र कार्या विचारणा १६ मृतवत्सालभेत्यु
त्रं चिरं जीविन मुत्तमम् ॥ इति श्री कर्मविपाकसंहितायां पार्वतो हरसंवादे विज्ञानक्षेत्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तक
थनं नाम त्रिपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ५३ शिव उवाच पुण्येन जायते पुत्रं पुण्येन जायते श्रियं पुण्येन रोगनाशस्य सर्व
शास्त्रे च संमतम् १ मध्यदेशे वरारोहे ब्राह्मणो वसति प्रिये शरध्वाः दक्षिणे कूले कालिकापुरशोभने २ तत्र कालीपु
रे शुभे द्विजतिष्ठति वैशठः स्नेहवेष्या परस्त्रीणां रतिसंसर्गतत्परः ३ मद्यपानविनादे निद्रा तस्य न जायते तस्य स्त्री
सुमनाना म्नीपतिसेवा सुतत्परः ४ प्रत्यहं पूजयेद्देवि स्वपतिं पापकारिणम् ततो बहु गते काले मरणं व्याघ्रतो भवत
५ तस्य पत्नी सती जाता सुता ग्नी च दाहिता सत्यलोके ततो देविकल्पमेकं प्रभुज्यते ६ पत्न्या सह वरारोहे ततः पुण्य
क्षये सती मृत्युलोके भवजन्मकुले महति पूजिते ७ धनधान्यसमायुक्तो बाल्यतो रोगवानपि पुण्यसंबन्धयोगेन पु
ण्यस्त्रीया च सस्थिता ८ पुनर्विवाहिता देवि पुत्रकन्याविवर्जिता अस्य पापस्य शांत्यर्थं पुण्यं शृणु वरानने ९ गृहवित्त
षडंशस्य पुण्यकार्यं च कारयेत् गायत्रीमूलमंत्रेण त्रिलक्षं जपमाचरेत् १० हवनं तद्दशांशेन तर्पणं मार्जनं तथा ॥
दशवर्णात्ततो दानं भूमिदानं विशेषतः १० गोविंदेति ततो नाम जपेनित्यं वरानने प्रातः स्नानं सदा कुर्यान्माघवैशाख

३६

कार्तिके ११ कृष्णस्य सततं देवि भूर्जपत्रेण पुस्तकं समन्ताद्वाप्यतदग्रे स्थापयेत्स्वगृहं प्रति १३ हरिवंशप्रवणं देवि व्रत
 मेकादशीं चरेत् एवं कृत्वा वरारोहे सर्वरोगक्षयो भवेत् १४ पुत्रश्च जायते देवि नात्र कार्या विचारणा इति श्रीकर्मविपा
 कसंहितायां पार्वतीहरसंवादे चित्रानक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम चतुःपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ५४ शिव उवा
 च अयोध्यापुरतो देवियोजनत्रयदक्षिणे सुधर्मपुरविख्यातं वसन्ति बहवो जनाः १ रतिदासेति विख्यातो विक्रयं कुरुते स
 दा दत्ताष्टीति समाख्याता तस्य पत्नी च सैरिणी २ पतिं न पूजयद्देवि रूपगर्ववशात् तथा महिष्यो बह्वुश्च सन्निगावो विक्रयका
 रणात् ३ महिषी पुत्रघाती च प्रत्यहं खलु जायते छागस्य विक्रयं नित्यं छागानां वधमेव च ४ गोपमेको महासंशोधनार्थी स्वर्ण
 संयुतः तत्र जातो महादेवि वैश्वमित्रं हि वाल्यतः ५ तस्य गेहे स्थितो देवि धनधान्यसमन्वितः वैश्वपत्नी तदा देवि गोपं प्र
 तितदा भजत् ६ एवं बहु गते काले तस्य गोपस्य वैमृतिः वैश्वगेहे महादेवि धनं गोपस्य वैखलु ७ वैश्ये नैव तु तत्सर्वं धनं त
 स्य व्ययं कृतः ततः सर्वं वयोजातं वैश्वमृत्पुत्रभूतदा ८ गंगायां च विशालाक्षि पत्नी तस्य तथा मृता वैश्यस्याभूत् तथा स्वर्गो
 वर्षषष्ठि सहस्रकम् ९ वैश्यपत्नी ततो देवि कर्दमे नरके गता षष्ठिवर्ष सहस्राणि भुक्त्वा नरकयातनां १० नरकान्निःसृता सा
 तु सूर्ययोनितथा गता सूर्ययोनिततो भुक्त्वा गंगायामरणं खलु ११ शूद्रं प्रति सदा स्नेहस्ततः शूद्रा तदा भवत् वैश्यः स्वर्ग

कर्म
३७

फलं भुक्त्वा भानुपत्वं ततो गमत् १२ धनधान्यसमायुक्तो रूपवानतिथिप्रियः बहु धनी पुण्यज्ञानी पुत्रकन्याविश्वभितः १३
स्य शूद्रजातिवत् पूर्वस्त्रेह फलं यतः पत्नी सा च समायाता पूर्वसंबंधकारणात् १३ यतो द्रव्यं समाभुक्तं सर्वं शूद्रस्य वै भवेत् तत
श्रेयसमुत्पन्नाः कन्या वहुः सुरेश्वरि १४ महिषी पुत्रघाती च वा पुरोगादयस्तथा स्वपतेर्वचनं कृत्वा परपुंसिरता यतः १६ त
स्मात् पुत्रस्य मरणं गर्भपातः पुनः पुनः अस्य शांतिं महं वश्ये शृणु देविवरे न घे १७ गृहविजयदंशेन पुण्यं कार्यं च यत्नतः वापी
कूपतडागादिपथि मध्ये च कारयेत् १८ शिवस्य पूजनं चैव शिवभक्तिमहर्निशम् नमः शिवाय मंत्रं च पंचलक्षं च जापये
त् १९ पार्थिवं लक्ष संख्याकं पूजयेच्च यथाविधि ॐ नमः शिवाय मंत्रस्तु सर्वपापप्रणाशनः २० देहांते सुक्तिदं श्रेयमर्त्यलो
के च कामरुहवनं कारयेद्देविकुण्डे चैव प्रपूजयेत् २१ चतुरस्रो विशालातिलधान्यादितंडुलैः ताम्रवर्णां ततो देविगंदद्याद्दि
दुषे प्रिये २२ निष्कमात्रं ततः स्वर्णब्राह्मणाय प्रदापयेत् एवं कृते न संदेहो व्याधिना शोभवेद्भुवम् २३ पुत्रश्च जायते देवि पुनर्ग
र्भान्न नश्यति काकबंध्या पुनः पुनः पुत्रं प्रसूयेत न संशयः २४ इति श्रीकर्मविषाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे चित्रानक्षत्रस्य
तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम पंचपंचाशत्तमोऽध्यायः ५५ शिव उवाच देशे पुण्यतमे देवि प्रतिष्ठानपुरे तथा ब्राह्मणे वे
दविभ्रष्टस्तत्र वासमकारयेत् सुरामांसस्य वै भुक्तानित्यं मत्स्यं भुनक्ति सः धूर्ते नैव विशालाक्षिव्ययंकुर्प्याद्दिने दिने २ तस्य स्त्री

३७

परमानाम्नीभ्रष्टाचातीवसुंदरी परपुंसिरतानित्यनिर्भयापतिवंचका ३ एवं सर्ववयोपातंतयोमृत्युरभूत्किल पुण्यक्षेत्रेचगं
गायांदेवगंधर्वपूजिते ४ तस्यविप्रस्यवैस्वर्गः कल्पमेकंवरानने भुक्त्वाचविविधंसौख्यं दिव्यकन्याभिरावृतः ५ ततः पुण्यक्ष
येजातेमृत्युलोकेसुरेश्वरि धनाढ्यकुलसंपन्नेतस्यजन्मा भवत्तदा पुनः कर्मवशात्तस्यभार्यास्याद्यभिचारिणी पुनर्विवा
हितादेविपुत्रोप्यस्यांनजायते ७ मद्यपानादिकंपापपूर्वजन्मनियत्कृतं तत्फलेनमहादेवि व्याधिप्रसूततोभवत् ८ अथशां
तिंप्रवक्ष्यामियतः पापक्षयोभवेत् गायत्रीमूलमंत्रेणलक्षजाप्यंवरानने ९ हवनंतदृशंशेनतर्पणंमार्जनंतथा देवस्यारा
धनंनित्यंसूर्य्यस्यव्रतमाचरेत् १० प्रयागेनियतः स्नानंमाघेमासियथाविधि पत्न्यासहविशालाक्षिततः पापंप्रणश्यति ११ ष
डंशंचततोदेविविप्रेभ्योदानमाचरेत् ततोवर्षेणमहतींगांचदद्यात्पयस्विनीं १२ भूमिवृत्तिकरींदद्यात्पुत्रपौत्रानुजीविनम्
एवंकृतेनसंदेहोवंशोभवतिनान्यथा १३ रोगातोमुच्यतेरोगात्काकवन्ध्यासुतंलभेत् गर्भभ्रष्टालभेत्युत्रंचिरंजीविनमुत्तमम्
१४ इतिश्रीकर्मविपाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेचित्रानक्षत्रस्यचतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नामषष्ठपंचाशतमोऽध्यायः
५६ शिवउवाच कान्यकुब्जेमहादेविगजाप्यकोवसत्युरा राजधर्मरतः शांतः प्रजापालनतत्परः १ रुद्रधर्मेतिविरव्यातोभार्यात
स्यप्रभावती एकस्मिंदिवसेदेविब्राह्मणभयपीडितः २ शरणंश्रावयामासशरणार्थीहिजोत्तमः तस्यभार्यामहादेविसुरूपाप्य

कर्म
३८

तिसुंदरी ३ राजपुत्रेण तस्यां तु गमनं मुग्धतः कृतम् शरणं दत्तवान् राजा पुत्रस्त्रेहे न संव्रितः ४ एवं बहु गते काले नृपस्य मरणं यदा
तदा यमाज्ञा पादतैः क्षिप्तो नरक कर्दमे ५ षष्ठिवर्षे सहस्राणि नरके परिपच्यते नरकान्ततो विनिःक्रांतः शूकरत्वं ततो लभेत् ॥
पुनः शृगालयोनिश्च मानुषत्वं ततो गमत् धनधान्यसमायुक्तो बहुज्ञो धनवानपि ७ पुनर्विवाहिता जाता पत्नी तस्य प्रभावती ॥
पूर्वकर्मफलादेवितस्य पुत्रो न जायते ८ शरीरं सततं देविज्वरेणैव प्रपीडितम् वातपित्तकफानां च संभवः स्याद्द्वयो गते ९ अ
स्य दानं शृणु त्वंहियथा पापक्षयस्तथा गृहविनाष्टमे भागं पुण्यकार्यं च कारयेत् १० वापीकूपतडागानां जीर्णोद्धारं यदा भवेत् ॥
तदा पापक्षयं याति पूर्वजन्मसमुद्भवं ११ विष्णोरष्टमंत्रेण जपं कुर्याद्विचक्षणः दद्यात्तगां वेदविदुषे स वत्सां चैव शोभने १२ व
स्त्ररत्नसमायुक्तां घण्टाचामरभूषिताम् ग्रहणे चंद्रसूर्यस्य काशां स्नानं समाचरेत् १३ निष्कत्रयसुवर्णस्य कमलं कारयेत्
तः ब्राह्मणाय वरारोहे प्रदद्यात्कमलं शुभम् १४ एवं कृते वरारोहे सर्वपापक्षयो भवेत् अपि बन्ध्या लभेत् पुत्रं चिरं जीविन
मुत्तमम् १५ सर्वरोगाः क्षयं याति नात्र कार्या विचारणा इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे स्वातीनक्षत्रस्य प्र
थमचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम सप्तपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ५७ शिव उवाच गंगायां दक्षिणे कूले विंध्ये च नगरोत्तमे द्विजो
प्येको वसहे विब्रह्म कर्मविवर्जितः १ अनाचाररतो नित्यं परस्त्रीलंपटः शठः व्यापारं कुरुते निगोहिर एष गजादिकम् २ ॥

३८

बहुद्रव्यं भवेत्तस्य त्रिंशत्कोटिप्रमाणकम् द्रव्यस्य संग्रहं नित्यं न च किंचिद्ददातिसः ३ स्वभार्या च परित्यज्य परभार्यार
 तो हि जः धनेश्वर इति ख्यातं तस्य नाम पुरा भवत् ४ ततो बहुगते काले तस्य मृत्युः भूत्किल यमकिं करेण वैवध्वा
 निक्षिप्तो नरकार्णवे ५ महाघोरे सुरश्रेष्ठे कल्पमेकं तदा वसत् पुनर्व्याघ्रस्य योनिं च वृकयोनिं ततो लभेत् ६ पुनर्मा
 नुष्यो निचमृतवत्सात्वमाप्नुयात् महारोगसमायुक्तो न सुखं लभेत् क्वचित् ७ अस्य शान्तिप्रवक्ष्यामि शृणु देवि वरान
 ने गायत्रीमूलमंत्रेण दशलक्षं जप्यदा ८ दशांशहवनं चैव तदा पापक्षयो भवेत् गोविंदस्य सदा ध्यानं सदा गोविंद
 कीर्तनम् ९ नित्यं प्रपूजयेद्देवं शंखचक्रगदाधरम् पीताम्बरधरं श्यामश्रीवत्सेनविभूषितम् १० प्रत्यब्दं कार्तिके मा
 सितुलसी विष्णुरूपिणीम् पूजयेद्दीपदानं च दद्याद्द्वार्या समन्वितः ११ गोदानं शास्त्रीत्या च ततो दानं वसुंधराम् य
 था शक्त्या च भो देवि ब्राह्मणाय शिवात्मने १२ एवं कृतेन संदेहः पूर्वजन्मकृतं च यत् यत्पापं नाशमायाति सर्वरोगक्षयो
 भवेत् १४ वन्ध्यत्वं प्रशमयति पुत्रलाभो भवेद्भुवम् काकवन्ध्यालभेत् पुत्रं नात्र कार्या विचारणा १४ इति श्रीकर्मविपा
 कसंहितायां पार्वतीहरसंवादे स्वातीनक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ५८ शिव
 उवाच कुरु क्षेत्रे महातीर्थे बह्वर्ध्नो वसतिप्रिये कृषीकर्मरतो नित्यं क्रयविक्रयतत्परः १ गोमहिषी वृषभानां च सं

कर्म
३६

प्रहंकुरुतेबहु तस्यभार्यावरारोहेपरपुंसिरतःसदा २ स्वपतितर्जयन्नित्यंसदानिष्ठुरभाषणाम् संयहोवहुद्रव्याणाम्
नदानंदनवानकचित् ३ एकस्मिन्दिवसेदेविचंद्रपर्वणिशोभने दशवर्णातदादानंकृतंक्षेत्रेनदाकिल ४ ततोवहुग
तेकालेतस्यमृत्युरभूत्किल यमदूतेनभोदेविनिःसिप्तोनरकेकिल ५ त्रिंशद्वर्षसहस्राणिभुक्तानरकयातनाम् पु
नमाहिष्ययोनिश्चजातःखलुवरानने ह नरयोनिपुनर्लेभेधनधान्यसमन्वितः यातःखलुवरारोहेपुत्रकन्याविव
र्जितः ७ रोगवान्नात्रसंदेहोजघेपीडाततोधिका अस्यशान्तिप्रवक्ष्यामिष्टृपुत्रं चयथा तथा ८ षडंशंचततोदानंविप्रा
यविदुषेतथा गायत्रीलक्षजाप्यंचततोहोमंप्रकल्पयेत् ९ दशंशंतर्पणंकुर्यात्तद्दशंशंचमार्जनम् गंगमेकांकपिलांदद्या
त्स्वर्णशृंगीसहाम्बरम् १० ब्राह्मणानपंचपंचाशत्यत्कान्नेनप्रभोजयेत् पंचपात्राणिदद्याद्दशप्यादानंयथाविधि ११ दश
वर्णाप्रदातव्याब्राह्मणोभ्योयथाविधि एवंकृतेनसंदेहोशीघ्रंपुत्रःप्रजायते १२ रोगाःसर्वेक्षयंयांतिनात्रकार्याविचारणा इति
श्रीकर्मविपाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेस्वातीनक्षत्रस्यतृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नामैकोनपंचाशत्तमोऽध्यायः ५६
शिवउवाच हस्तिनापुरेनगरंख्यातंचैवम नोहरं अवसस्तत्रभोदेविनराःसर्वेविचक्षणाः १ तन्मध्येष्टूद्रैकोहिधर्मात्माज्ञा
नवानपि स्वधर्मकर्मणाकृत्वाव्ययंकुर्यादिनेदिने २ तस्यपुत्रद्वयंजातंद्वौचपापरतौशठौ प्रत्यहंजीवघातीचमद्यवेश्मर

३६

नौचतौ ३ द्यूतेनैवमहादेविरत्रौवन्दिचजसतः नचवारयितुं शक्तौ शूद्रेणतौतदाशिवे ४ ततस्तुदैवयोगेनप्रयागे शूद्र आगतः
 मासमेकं ततः स्थित्वा तस्य मृत्युरभूत्किल ५ विष्णुदासस्ततो लब्ध्वा यज्ञलोकं वरानने विमानं वरमारुह्यो यज्ञे सह वरानने ह
 तस्य भार्या विशालाक्षिमर्त्यलोके सुरेश्वरी सा भवेद्दिधवानारी किंचित्काले गते सति ७ परपुंसिरताजारे प्रत्यहं व्यभिचारिणी त
 तो बहु गते काले तस्य मृत्युरभूत्किलः ८ यमदूतैर्महाघोरैर्निःक्षिप्ता तत्क्षणदपि विंशद्वर्षसहस्राणि नरके परिभुज्यते ९ शू
 द्रः पुण्यक्षये जाते मृत्युलोके सुरेश्वरी जन्मतस्या भवद्देवि मध्यदेशे सुरेश्वरी १० तदा ता सा भवेन्मारीया पुरा व्यभिचारिणी पृ
 र्वजन्म प्रसंगाच्च वंशच्छेदो हि जायते ११ रोगाश्च जायन्ते ताभ्यां कष्टं चैव दिने दिने अस्य पापस्य वै शांतिं तत्समासेन मे शृणु
 १२ स्वर्णं वृक्षवरं कृत्वा स्वाङ्गुष्ठपरिमाणकम् फलपुष्पसमायुक्तं पलपञ्चदशस्य तु १३ तस्य वृक्षस्य वै मूलेशालिग्रामशिलां
 शुभाम् पूजयित्वा विधानेन विष्णुरूपं वरानने १४ ब्राह्मणाय ततो दद्याद्वा द्वांच दद्यात्पयस्विनीम् गायत्रीमन्त्रं जाप्यं तुल्यक्षमेकं तु
 कारयेत् १५ ततः पापविमोहिः स्यात्पुत्रो भवति नान्यथा सर्वे रोगाः क्षयं यांति काकवन्ध्या लभेत्सुतम् १६ इति श्रीकर्मविषा
 कसंहितायां पार्वतीहरसंवादे स्वातीनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रापश्चित्तकथनं नाम षष्ठितमोऽध्यायः ६० ॥ शिव उवाच कपिले
 नगरे देवि क्षत्रीवसति वै पुरा क्षत्रधर्मविहीनश्च वै शक्यकर्मरतः सदा १ प्रत्यहं वै शक्यकर्मणा व्ययं कुर्याद्दिने दिने बहुद्रव्यं तदा

कर्म तेन संचितं तिलधर्मणा २ महालोभेन संयुक्तो धर्मचर्या न कुत्रचित् पत्नी पुत्रैः कठोरत्वाद् दत्तं तस्येन दीयते ३ एवं बहुतिथेका
 ४० लेमरणं सर्पतस्तदा तिलधर्मेति विख्यातः पत्नी तस्य च निष्ठुरा ४ कुंभीपाके महाघोरे यमदूते तदा शिवे निःक्षिप्तः मृगत्वैव
 ध्यातुं महतीं यातनाम् ५ युगमेकं वरारोहे कष्टभुक्ता सुदारुणं ततो भूत्स ततो देवि महिषो वृषभो हयः ६ पुनश्च मातुषी भू-
 त्वा तस्य भार्या च यापुग विवाहिता च सा देवितस्यां पुत्रो न जायते ७ पुराह्येका भवत्कन्या पुनः सति विवर्णिता रोगो भवति देहे
 च मध्यम मध्ये ज्वरो भवेत् ८ अस्य शांतिप्रवक्ष्यामि शृणु देवि वरानने कल्पवृक्षं वरं कुर्यात्स्वांगुष्ठपारमाणकम् सुवर्णस्य म-
 हादेवि पलपंचदशस्य तु रौप्यस्य तु कृतावेदी पलपंचदशस्य तु १० तत्र वृक्षं समारोप्य फलपुष्पेण संयुतम् अष्टम्यां च चतुर्द-
 श्यां नवम्यां च सुरेश्वरी ११ तस्य वृक्षस्य वै मूले वृषकेतुं सुरेश्वरी सगणं देवमीशानमर्चयित्वा यथाविधि १२ यथाशक्ति वरारो-
 हे गंधधूपादिभिस्तथा साष्टांगं दंडवत्तत्र देवदेवं समापयेत् १३ मंत्रेणानेन भो देवि विसर्जनं मया चरेत् ॐ नमः शिवाय देवा-
 य शिवाय सततं नमः १४ मम पूर्वकृतं पापजन्म जन्म समुद्रं तत्सर्वं सम्यक्तां देवदेव्या सह महेश्वरम् १५ ततो वै पूजयेद्दिप्रवे-
 दब्रह्मस्वरूपिणम् परवस्त्राद्यलंकारैर्विविधैर्मोदकैरपि १६ ततो वृक्षं सवेदीं च कपिलांगां सवत्सकां ब्राह्मणा यततो दद्यात्
 पूर्वपापविमुद्धये १७ व्रतं मम महादेवि शिवरात्रिं विशेषतः आजन्म मरणाद्देवि व्रतं कुर्यात्प्रयत्नतः १८ एवं कृते महादेवि

श्रीधनुषः प्रजायते रोगाः सर्वेऽस्यंति वन्ध्याचलभते सुतम् १६ मृतवत्सालभेत् पुत्रं चिरं जीविनमुत्तमम् इति श्रीक
 र्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे विशाखानसूत्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नामैकषष्टिशतमोऽध्यायः ६१
 शिव उवाच विष्णुकाञ्चामहादेवि ब्राह्मणो वेदपारगः अत्याचारतः शांतो विष्णुभक्तिपरायणः १ स्नाच्छ्रुतो विष्णु
 चक्रेण सविप्रो वैवरा नने न वेदः पाठ्यते तेन न विप्रं स्पृशते क्वचित् २ द्विजानां स्मारवृत्तीनां विद्वेषचकरोति सः शिव
 शक्तिरतानां च नाभिवादनमाचरेत् ३ एवं वयोगते देवि वृद्धे जाते वरा नने मरणं तस्य वै जातं ब्राह्मणस्य वरा नने ४ यम
 दूते महाघोरे नरकोक्षिप्तवांसदा शैरवे च तदा देवि षष्ठिवर्षसहस्रकम् ६ भुक्तानरककष्टं पुनर्जातः सरीसृपः मानु
 षत्वं पुनर्जातं कष्टानि विविधानि च ६ पुत्रस्य मरणं कांते प्रतिवर्षं भवेत् सुतः पुनः स्त्रीकाकवन्ध्याभूत् पूर्वजन्मप्रसंगतः
 ७ धनधान्यसमायुक्तं मानुषत्वं लभेत् क्वचित् अथ वक्ष्ये महादेवि पूर्वपापस्य निष्कृतिम् ८ गंगामध्ये प्रदातव्यं पूर्वपाप
 विशुद्धये निष्कत्रयं सुवर्णस्य कमलं निर्मितं शुभम् ९ दद्याद्देवि देवि ब्राह्मणाय शुभार्थिने अष्टांशं यद्गृहे देवि ब्रा
 ह्मणाय समर्पयेत् गायत्री जातवेदाभ्यां दशायुतजपंततः कृष्णान्दं नारिकेरं च पंचरत्नसमन्वितः ११ एवं कृते न भो
 देवि पूर्वपापविशुद्धता पुत्रं चैव लभेद्देवि चिरं जीविनमुत्तमम् १२ व्याधयः प्रशमंयांति ज्वराः सर्वे विनश्यति का

कर्म

४९

कवन्ध्यालभेत्युन्निरंजीविनमुत्तमम् १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे विशाखानक्षत्रस्य द्वितीयचर
णप्रायश्चित्तकथनं नाम द्विषष्ठितमोऽध्यायः ६२ शिव उवाच विदर्भनगरे देवि क्षत्रीये को वसत्युरा तेजशर्मेति विख्या
तो द्विजानां हृत्तिहारकः १ प्रजानां दुःखदो नित्यं वेदानां चैव निन्दकः तस्य त्राशवशात् सर्वाः प्रजाग्रा मात्पलायिता २ एवं व
हु गते काले तस्य मृत्युरभूत् किल यमदूतैर्महाघोरैर्निक्षिप्ते नरके ततः ३ द्विसप्ततिसहस्राणि घोरे नरककर्दमे भुक्तं नरक
कष्टं च सूचीमुखमथावृता ४ नरकानिर्गतो देवि गर्दभत्वं ततो भवत् रासभत्वं ततो देवि मानुषत्वं ततो भवत् ५ तस्य भार्या
भवद्वन्ध्या पूर्वजन्मफलाद्यतः तस्य गात्रे भवद्रोगो ददुरर्शादयस्तथा ६ न सुखं लभते देवि चिंतया व्याकुलेन्द्रियः शृणु सर्व
वरारोहे पूर्वपापस्य निग्रहं ७ दशांशं यद्गृहे देवि ब्राह्मणाय समर्पयेत् वापीकूपतडागादियथि मध्ये च कारयेत् ८ गृहदानं ततो
देवि सर्ववस्तु समन्वितम् प्रदद्याद्देवि दुषे ब्राह्मणाय वराय च ९ आकृष्मेति जपं देवि लक्षमेकं च कारयेत् होमं वै कारयामास
तिलाज्यमधुतंडुलैः १० ततो गां कपिलां देवि ब्राह्मणाय प्रपूजितम् प्रदद्याद्दिधिवच्चैव सर्वालंकारभूषिताम् ११ सुवर्णनिष्क्रमा
त्रंतु ब्राह्मणाय ततो ददेत् एवं कृते वरारोहे रोगनाशो भवेद्भुवम् १२ पुत्रश्च जायते देवि वन्ध्यात्वं च प्रणश्यति का कवन्ध्यालभेत्यु
न्नं नात्र कार्या विचारणा १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे विशाखानक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं

४९

नामत्रिषष्टितमोऽध्यायः ६३ शिव उवाच मायापुंयो महादेवि क्षत्रीह्येकः सतिष्ठति सभूरश्रधनीमानी देवतातिथिपूजकः
तस्य भौर्ष्या विशालाक्षिशतनाम्नी वराहना ब्राह्मणातिथिदेवानां पूजने वापि तत्परा २ एकस्मिन्समये देवि हेमकारस्तदा
गतः सचाढ्यः स्वर्णसंयुक्तो हेमकारस्तदा वसतः ३ सत्रियायस्वमित्राय शतं स्वर्णस्य वै पलम् प्रदत्तं हेमकारेण चान्यत्स्व
र्णं समर्पितम् ४ अत्रांतरे महादेवि स्वर्णकारस्ततो मृतः दंष्ट्रः सूर्येण तीव्रेण स्वर्णकारमपुत्रिणम् ५ स्वर्णं सर्वं गृहीत्वा तु प्र
भुक्तं सत्रियेण तत् पुत्रदारेण संयुक्तो किंचिद्दानेन कल्पितं दत्ततो बहु गते काले तस्य मृत्युरभूत्किल सत्रियस्य महादेवि
सुरलोकस्ततो भवत् ७ सौरव्यं सुरांगनासां दृष्टिर्वर्षप्रमाणकम् ततः पुण्यक्षये जाते मर्त्यो भवति भामिनि ८ धनधान्य
समायुक्तो भार्या भवति यापुन न चैव कन्यका पुत्रस्तस्य खलु वरानने ९ गर्भं च जायते देवितद्गर्भं पतनं भवेत् रोगमुग्रं भवे
देवि न सुखं जायते खलु १० शांतिं शृणु वरारो हे यतः पापक्षयो भवेत् षडंशं च ततो देवि ब्राह्मणाय समर्पयेत् ११ दशवर्णा
ततो दद्याद्दिप्रायश्चित्त्रिणो प्रिये गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं च कारयेत् १२ पक्वान्नेनैव भो देवि ब्राह्मणं भोजयेत् शतम् वृक्षं
स्वर्णस्य वै देवि फलपुष्पसमन्वितः १३ दद्याद्दिप्रायविदुषे पलं दशप्रमाणकम् सूर्यस्य पूजनं देवि रविवारे विशेषतः १४ एवं
कृते वरारो हे शीघ्रं पुत्रश्च जायते ज्वरस्य वै भवेन्मुक्तिका कवन्ध्या सुतं लभेत् १५ मृतवत्सालभेत् पुत्रं चिरं जीविनमुत्त

कर्म मम् इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे विशारवानक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम चतुःषष्टितमोऽध्या-
 यः ४२ शिव उवाच कल्याणपुरनाम्नावैमायापुर्याः समीपतः तिष्ठति वणिक्जनोप्येको धनाढ्यो धनगर्वितः १ क्रयं च कुरुते
 नित्यं विक्रयं च सदा करोत् महालोभवशाद्देवि नष्टानं कुरुते क्वचित् २ तस्य भार्या विशालाक्षि पुंश्चली कुलटाधमा पुत्रद्वयंवरा
 रोहे पुंश्चल्यां जज्ञिरे तदा इ एको द्युतरतः पुत्रो द्वितीयो ब्राह्मणीरतः वैश्येनैव विशालाक्षि धनं च बहु संचितं ४ प्रत्यहं भुज्यते छ-
 गं विक्रयं कुरुते सदा वृद्धे सति महादेवि वैश्यस्य मरणं ह्यभूत् ५ यमदूतैस्तदा बध्वा निःक्षिप्तो नरकार्णवे स्वरूपं दर्शयामास त-
 स्मै वैश्याय भो शिवे ह नवतिवर्षसहस्राणि घोरे नरकदारुणे महाकष्टं तदा प्राप्तं कृमिभिर्घोररूपिभिः ७ ततो व्याघ्रस्य भैयो-
 निं काककुक्षुटयोः पुनः मानुषत्वं पुनर्यातः पुत्रकन्याविवर्जितः ८ पुनर्विवाहिता सा तु यापत्नी पूर्वजन्मनि रोगवत्यभव-
 त्सो ग्रा मृतवत्सा पुनः पुनः ९ एकापत्या तदा जाता पुनः पुत्रो न जायते यदा सर्वस्वदानं वै सूर्यस्याराधनं यदा १० हरिवंशश्रव-
 णं देवि दुर्गास्तोत्रजपं तथा गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं यदा भवेत् तदा पुत्रो भवेद्देवि व्याधिनाशश्च जायते ११ इति श्रीक-
 र्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे अनुराधानक्षत्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम पंचषष्टितमोऽध्यायः ४५ शिव उ-
 वाच मगधे वैशुभे देशे काष्ठकारो वसति प्रिये पुत्रपौत्रसमायुक्तो धनाढ्यो गुणवानपि १ यदा चाद्वैतयोयातं दरिद्रत्वं तदा भव-

त् गृहीतं यतिनो द्रव्यं शतपंचपलं तथा २ व्यपंकत्वा यदा तेन न दत्तं यतिने शिवे ततस्तस्य भवेन्मृत्युः काष्ठकारस्य मागधे ॥
 ३ ददौ वै कपिलां कृष्णां स्वर्णरौप्यविभूषिताम् पुत्रेणापि कृतं श्राद्धं शास्त्ररीत्या गयादिकं ४ यस्य लोके तदा यातो वर्षशतस
 हस्रकम् पुनः पुण्यक्षये याते कपि यो नित्तोलभेत् ५ ऋक्षस्यैव पुन यो निमानुषत्वं तन्नोलभेत् धनधान्यसमायुक्तो गुण
 शोष्यति सुंदरः ६ पूर्वजन्मनि भोदेविकाष्ठच्छेदः कृतः सदा तेन पापेन भोदेवि शरीरे महती व्यथा ७ यतिने द्रव्यगृहीतं च न
 दत्तं यतिने यतः तेन जातः सुतो देवि ऋणसंबंधकारणात् ८ द्यूतवेष्यारतः नित्यं पितृर्मात्रो विरोधकृत् युवरूपो यदा
 यातस्तदा मृत्युश्च जायते ९ पुनः पुत्रस्य संदेहः काकवन्ध्यात्वं माप्नुयात् पत्नी तस्य वरारोहे मृतवत्सा पुनः पुनः १० ॥
 अस्य शांतिमहं वक्षे शृणु देवि प्रयत्नतः गृहविजाष्टमं भागं पुण्यं कार्यं च कारयेत् ११ सूर्यमंत्रस्य वै जाप्यं वैदिकस्य व
 रानने आकृष्मेति महामंत्रः सर्वव्याधिविनाशनः १२ सर्वकामप्रदो देवि मोक्षदो मुक्तिकारणम् सूर्यदेवस्य यो
 भक्तिं कुरुते नियतो नरः १३ न किंचिदुर्लभं तस्य पुत्रश्चैव धनं बहु ममातीव प्रियो नित्यं सूर्यदेव उपासिते १४ मद्ग
 णास्तं हिरण्यं तियतश्च मत्कलारविः कमलं सुज्वलं देविकां शपात्रं सुशोभनं १५ तस्योपरि सुवर्णस्य सूर्यरत्नविभू
 षितम् पलं पंचमितं देवि मंत्रेणानेन पूजयेत् १६ ओं नमः सूर्याय देवाय भद्राय भद्ररूपिणे पूर्वजन्मकृतं सर्वं मम पापं

कर्म
४३

व्यपोहतु १७ प्रतिमां पत्रसंयुक्तां ब्राह्मणाय च दापयेत् ततो गां कपिलां दद्यात्सवस्त्रां स्वर्णभूषिताम् १८ ब्राह्मणाय त
तो दद्यात्पटवस्त्रेण छादितां रविसप्तमीव्रतं कुर्यात्पत्न्या सह वरानने १९ पूर्वजन्मकृतं पापं नश्यत्येवं कृतं प्रिये रो
गाः सर्वे क्षयं याति पुत्रलाभो भवेद्भुवं २० काकवन्ध्यालभेत्पुत्रं मृतवत्सा च पुत्रिणी इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पा
र्वतीहरसंवादे अनुराधानक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम षष्ठ्यष्टितमोऽध्यायः ईदं शिव उवाच सुक
र्मपुरविख्यातं सौगण्ड्यदेशशोभने तत्र तिष्ठति वै विप्रो ब्रह्मकर्मविवर्जितः १ विक्रयं कुरुते नित्यं गजवाजिरथादिकं
राजमृत्युं समासाद्य ग्रामदाहस्तथाकृतः २ ब्राह्मणवहवस्तत्र ब्राह्मण्याश्च तथा शिवे मृताग्रामस्य वैदाहे वह्नी गावो मृ
ताः खलु ३ ततो बहुतिथे काले मृतः सोऽपि द्विजाधमः ततस्तु यमदूतेन नरके घोरकर्दमे ४ यमाज्ञया च निःक्षिप्तः कष्टं
भुङ्क्ते मुहुर्मुहुः नरकान्निर्गतो देवि गजयोनिततो लभेत् ५ कच्छपत्वंततो यातः काकयोनिततो भवत् मानुषत्वंत
तो यातः कुले महति शोभने ह सर्वसंपत्तिं संयुक्तो वंशस्तस्य न जायते बहुकन्या समाधुक्तो रोगयुक्तो भवेन्नरः ७ भार्या
तस्य ज्वरः प्रस्तामासे वर्षे भवेज्ज्वरः अतः शान्तिं प्रवक्ष्यामि यतः खलु सुखी भवेत् ८ चतुर्भागे गृहद्रव्यं ब्राह्मणाय स
मर्पयेत् प्रयागे मकरे मासि पत्न्या सह वरानने ईस्नानं तु नियतः कुर्यात्स प्राह च ततः शिवे हे मदानंततः कुर्याद्भूमिदानं

४३

चपार्वति १० गायत्री जातवेदाभ्यां अम्बकेन तदा जपत् दशायुतप्रमाणेन हवनं मार्जनं तथा ११ ब्राह्मणान् भोजयेत् दूक्त्या पक्वा
 नैः पायसेन च विप्रेभ्यो दक्षिणां दद्याद् दस्त्ररत्नविभूषिताम् १२ दशवर्णां ततो दद्याद् हरिवंशश्रवणं ततः एवं कृते वरारोहेशी
 प्रपुत्रमवाप्नुयात् १३ काकवन्ध्या लभेत् पुत्रं पुनर्देवि न संशयः रोगाः सर्वे हस्यं यांति मृतवत्सालभेत् सुतम् १४ इति श्री कर्म
 विपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे अनुराधानक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम सप्तषष्ठितमोऽध्यायः ६७॥ शि
 व उवाच नन्दी जनो वसत्येकः सौराष्ट्रविषये शुभे सकविर्भाग्यवान् देवि स्वधर्मनिरतः सदा १ तस्य स्त्री सुंदरी देवि पतिसेवा
 सुतत्परः एकस्मिन् दिवसे देवि ब्रह्मचारी समागतः ३ आतिथ्यकरणे तस्य चासमर्थस्तदा शिवे उपोषणं कृतं तेन द्वारे व
 न्दिजनस्य च ३ प्रभाते स वरारोहेश पदत्वा गतस्तु वै ततस्तु दैवयोगेन मार्जारी तत्र सूतिका ४ पंचपुत्रा वरारोहे घाता
 स्तेन भामिनी मार्जारी च तदा देवि शुधार्ता च तदा तथा ५ ततो बहुतिथे काले तस्य मृत्युर्भूत्पुनरपत्नी पतिव्रता तस्य सती
 जाता च ततश्चाणा ६ सत्यलोके वरारोहयुगमेकमुवाससः पत्न्या सह वरारोहे सौख्यं हिमानसे पितं ७ भुक्तं देवाङ्गनासाहं
 पुनः पुनरप्यस्येति मानुषत्वं ततो लेभे पत्न्या सह वरानने ८ धनधान्यसमायुक्तो वरारोहो विवाहिता पुत्राश्च बहवो जा
 तास्तेषां मृत्युर्भूत्किल ९ सा ज्वरेण समाविग्ना मध्ये तापयुता पुनः तस्य पापस्य वैशान्तिं शृणु त्वंगिरिजे वरे १० जातवेदस्य

कर्म.
४४

मंत्रेणालक्षजापंचकारयेत् विडालप्रतिमां कृत्वा पंचवालेन संयुताम् ११ स्वर्णरौप्यस्य वादे विपलपंचदशस्य तु सवस्त्रा
वैतदाद्याद्वाह्मणाय वरानने १२ गामेकारक्तवर्णा च तां विप्राय प्रदापयेत् अमायापिंडदानं च सोमवारं तथा गुरौ १३ व्रतं चर
विसप्तम्या क्रियते भार्यया सह ततः पुत्रो भवेद्देवि चिरं जीवितयोजनम् १४ व्याधिना शोभवेद्देवि वन्द्यत्वं च प्रणश्यति इति कर्म
विपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे अनुराधानक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टषष्ठितमोऽध्यायः ६८ शिव उ
वाच ब्राह्मणो वसति ह्येको महारण्यपुरे शुभे स वेदपाठनिरतो वेदपाठं सदा करोत् १ तडागं खादयामास तत्र द्रव्यं चलब्धवान्
द्रव्यस्यार्थं तदा देवि विप्रहो भ्रातरं प्रति २ भ्राता तस्य महादेवि द्रव्यार्थं भक्षितं विषं बहुकाले तदा देवि व्ययं सर्वधनं कृतम् ४ त
तश्च पंचतांयातो ब्राह्मणश्च सुरेश्वरि यमदूतैर्महाघोरैर्नरके देविकर्दमे ४ षष्ठिवर्षसहस्राणि निःक्षिप्तश्च यमाज्ञया भुक्त्वा
नरकजं दुःखं काकयोनिं रभूत्युनः पुनर्मानुषयोनिश्च पुत्रकन्याविवर्जितः पूर्वजन्मनि भो देवि भ्रात्रं शनैव दत्तवान् ह तेन
पापेन भो देवि महारोगसमुद्भवः अस्मि शान्तिं प्रवक्ष्यामि शृणु त्वं गिरिजे वरे ७ गृहविज्ञाष्टमं भागं पुण्यकार्यं च कारयेत् वापीकूप
तडागादिजीर्णोद्धारं प्रयत्नतः ८ प्रतिमां कारयेद्देवि स्वर्णपंचदशस्य तु भ्रातुश्चित्तं तदा देवि पूजयित्वा यथाविधि ९ गंधधू
पादिभिर्देवि भूषणैर्विविधैरपि गायत्रीलक्षजापेन दशांशहवनेन तु १० प्रयागे मकरे स्नानं सर्वपापक्षयो भवेत् ब्राह्मणाय

४४

ततो दद्याद्वा च दद्यात्पयस्विनीम् ११ भूमिरुत्तिकरिंदद्यात्पुत्रपौत्रानुपायिनीम् अश्वदानं ततो दद्याद्वा ह्मणान् भोजयेत्ततः १२
एवं कृते वरारोहे पुत्रो भवति नान्यथा व्याधिस्तस्य निवर्तते काकवन्ध्या भवेत्सुतम् १३ मृतवत्सालभेत्युत्रं चिरं जीविन सु
तमं इति श्री कर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे ज्येष्ठानक्षत्रस्य प्रथमचरणप्रापश्चिन्नकथनं नामैकोनसप्ततितमोऽ
ध्यायः ६६॥ शिव उवाच पटने वै पुरे शुभ्रे लोहकारो वसत्युरा गोवर्द्धन नामा च तत्पत्नी स च परेश्वरी १ धनधान्यसमायु
क्तो धर्मकर्मरतस्तथा तस्य पुत्रद्वयं जातं लोहकारस्य पार्वति २ ज्येष्ठपुत्रश्च भोदेवि भार्या सह तेन वै निःसारितो गृहा देवि
तस्मै किंचिन्न दीयते ३ एको गृहे ततः पुत्रो द्रव्यं तस्य प्रयच्छति लोहकारेण भोदेवि स्वभार्या पुत्रसंयुता ४ त्यक्ता चैव महादे
वि गोपालस्य तु कन्यका भार्या कृता पुनस्तेन पत्या त्यागं च वै कृतम् ५ ततो बहु गते काले लोहकारस्य वै शिवे व्याघ्रेण मर
णं जातं यमदूतैर्यमाज्ञया ६ निःसितो नरके घोरे कृमिविष्टादिसंकुले त्रिंशद्वर्षं सहस्राणि भुक्तानरकमातनाम् ७ नरका
न्निर्गतो देवि मानुषत्वं ततो लभत पुनः सर्पस्य पोनि च ततो नकुलमेव च ८ मानुषत्वं ततो देवि धनधान्यसमाकुलं शूरश्रु
तविज्ञश्च ज्ञानवान् राजवह्नभः ९ पुरैव पातुं सर्वं तत्प्राप्नोति न संशयः पुरैव कार्तिके मासि पौर्णमास्यां सदा शिवे १० दश
वर्णा कृतं दानं विधिवन्मम वह्नभे तेन दानफलेनेह धनाढ्यत्वं प्राप्नोति ११ स्वभार्या च परित्यज्य परस्त्री पारतः स वै अतः पु

कर्म त्रस्य वै मृत्युः पुनः पुत्रो न जायते १२ कन्यका जनयित्री च तस्य भार्या भवतु बलु भार्या पुत्रकृतं त्यागः परस्त्री पारतो पतः १३
 ४५ तत्पापेन महादेवि रोगग्रस्तकलेवरः आधमश्च स मुत्पन्नाददुयामादयस्तथा १४ स्यात्वंशे समुत्पन्नो भूमिभागे न लभ्यते।
 अथ शान्तिप्रवक्ष्यामि पूर्वपापविशुद्धये १५ एकादशी व्रतं नित्यं षडंशदानमाचरेत् षडंशं पाठयामास रुद्रपूजनपूर्वक
 म् १६ हरिवंशं भवणं देवि चंडीयाठ निरंतरं तिलधेनुप्रदानं वैष्णवाश्चाहुर्विशेषतः १७ एवं कृते तस्य देवि पुत्रस्तस्य भ
 विष्यति बन्धमत्वं प्रशमयति सर्वरोगक्षयो भवेत् १८ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे ज्येष्ठानक्षत्रस्पष्टिती
 यचरणप्रायश्चित्तकथननाम सप्ततितमोऽध्यायः ७० शिव उवाच बीजापुर इति ख्यातो पुरे देवि मनोहरे वसन्ति बहवो व
 र्णा यतिनश्च वणिजनाः १ तन्मध्ये शूद्र एको हि तां बूलं च करोति सः सुरापो च स वै नित्यं तां बूलं विक्रीय शिवे २ तस्य पुत्र
 द्दुयं जातं धनं च बहु संचितम् ततस्तु देवयोगेन महाधनमर्धेन च ३ ज्येष्ठपुत्रस्य हवनं कृतं तेन वरानने स्वभार्या
 र्थं तदानीं तापत्नी तस्य तु तेन ही ४ पुत्राभ्यां च भवेद्वैरं पत्न्या सह विशेषतः प्रत्यहं भुज्यते तेन पुत्रपत्नी तथा धमः
 ५ एवं बहु दिने जाते तस्य मृत्युपुरभूच्छिवे ततो वै नरकैर्घोरैः मर्दतैर्यमाज्ञया ६ निःश्वसो वै ततो जे विषाष्टि वर्ष सह
 स्रकम् कृमिभिर्घोरवक्त्रैश्च भुत्कानरकया तनाम् ७ नरवत निर्गतो देवि स्वानयो नित्तो लभत ततो वृषभयो निच

मानुषत्वं ततो गतः ८ पूर्वजन्मनि भोदे विदशवर्णादसौ बहु तत्फलेनेह भोदे विधनधान्यपुतस्तदा ९ पुत्रस्य प
 त्नी भक्त्या तु पुत्रस्यैव वधः कृतः तस्यापि फलतो देवि ह्यपुत्रश्च ज्वरी तथा १० व्याधिश्च बहुधा तस्य चाङ्गे च महती
 व्यथा तदा चित्ता समा युक्तो रात्रौ निद्रानलभ्यते ११ स्ववित्तस्य त्रयं भागं प्रगृह्य हरवल्गुभे कूपं च खादयामास त
 डा गंजीर्णमुद्वरेत् १२ पौर्णमासी व्रतं देवि सकलत्र तदा करोत् शिवस्य पूजनं लक्ष्मिब्राह्मणेभ्यश्च कारयेत् १३ कृष्ण
 चगां च वृषभं ब्राह्मणाय प्रदापयेत् गायत्रीमूलमंत्रेण तथा लक्षप्रमाणतः १४ जपं वै कारयामास हवनं तद्दशशतः मा
 र्जनं तर्पणं देवि दशांशं चैव कारयेत् १५ पुत्रस्य प्रतिमां तद्वत्स्वर्णवस्तुसमन्विताम् पलपंचदशस्यैव निर्मितारत्नभूषि
 तां १६ पूजां कृत्वा विधानेन ब्राह्मणाय प्रदापयेत् एवं कृतेन संदेहः शीघ्रं पुत्रमवाप्नुयात् १७ व्याधिश्च प्रशमयान्तिका कव
 न्ध्यालभेत्सुतम् मृतवत्सालभेत्पुत्रं चिरं जीविनमुत्तमम् १८ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे ज्येष्ठान
 क्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नामैकसप्ततितमोऽध्यायः ७९ शिव उवाच चतुर्भुजपुंरं नाम वेणीवन्धितः
 शिवे पट्टकाशे वसदेविलक्ष्मणेति च संज्ञकः १ तस्य पत्नी विशालाक्षि परपुंसिरता सदा पुत्राश्च बहवो जाता धनं च
 बहुसंचितम् २ क्रयविक्रयधर्मेण व्ययं कृत्वा दिने दिने तस्य गेहे करोहा संचटकानामपसिणी ३ एकस्मिन्समये देवि

कर्म चाण्डन्द्वापिपक्षिणी वहनवैपोषिताचाण्डान्सपक्षान्कृतवांसदा ४ फलगृह्यसदापक्षीमध्यान्हेवालकान्प्रति ॥
 ४६ भोजनं प्रददौ नित्यं स्वकलाय तदा शि ५ ततस्तु दैवयोगेन पट्टकारस्तु तद्गृहे भोजनार्थं ततो देविपत्नी चान्नं तदा ददे ॥
 ६ भुक्तं च विविधं चान्नं ततश्चणोपक्षिवालकाः विष्टां च कुस्तथा दष्टा पट्टकारो रुषा खलु ७ कुलंतस्य कृतं नष्टं वात्सनां
 हननं तथा एवं वहुगते काले पट्टकारस्य सुव्रते ८ गंगाया मरणं जातं भार्यया सहितस्य वै स्वर्गवासो भवेदेविपट्टका
 रस्य सुव्रते ९ सप्ततिवर्षसहस्राणि स्वर्गभुक्त्वा फलं वहु पुनः पुण्यक्षये जाते स्वर्गभ्रष्टो यदा भवत् १० मनुष्यप्रवा
 भवदेविगंगागंडकमध्ययोः धनधान्यसमायुक्तो विवाहमकरोद्यदा ११ पूर्वजन्मास्थिता भार्या सा तस्य गृहमेधिनी ॥
 प्रेष्य युक्ता भवत्सा तु गर्भस्य पतनं मुहुः १२ कन्यकानैव जायंते पुत्रस्यैव तु का कथा ज्वरयुक्ता सदानारी स्वशरीरे भव
 त्वलु १३ सुखं न लभते कापि दुःखं याति दिने दिने अस्य शान्तिप्रवक्ष्यामि शृणु सर्ववृत्तानने १४ ग्रहस्सा चंद्रसूर्यस्य गा
 यत्री जपमाचरेत् लक्षमेकं वररोहे पूर्वपापविशुद्धये १५ गृहविज्ञाष्टमं भागं पुण्यकार्यं च कारयेत् कपिलांगां सवत्सां च ब्रा
 ह्मणाय प्रदापयेत् १६ दशवर्णां ततो दद्याद्ब्राह्मणान् भोजयेत्ततः चरकस्या कृतिं कृत्वा सार्भकस्य तनने १७ रोषस्य स्व
 र्णताम्रस्य पंचविंशत्यनस्य तु ब्राह्मणाय ततो दद्याद्भूमिदानं विशेषतः १८ हरिवंशश्रवणं कुर्याद्भार्यया सहितस्य वै हवनं

तर्पणं कुर्यान्मार्जनं तु ततः परं १८ जातवेदस्य मंत्रेण दशायुतजपं तथा गोपालमंत्रजापेन पुत्रलाभो भवेदनु २० रोग
नाशो भवेद्देविका कवन्ध्यालभेत्सुतम् इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे ज्येष्ठानक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तक
थनं नाम त्रिसप्ततितमोऽध्यायः ७३ शिव उवाच अयोध्यानगरे देविकायस्थो वसतिप्रिये रामदास इति ख्यातस्तस्य पत्नी तु देविका
विष्णुभक्तिरतो नित्यं ब्राह्मणस्य च सेवकः भार्यपतिव्रता तस्य पतिसेवासुतस्य रा २ भाग्यवान्सर्ववस्तूनां विक्रेता गजवाजिनां तस्य मि
त्रो भवद्भिप्रो ब्राह्मणो वेदपारगः ३ आगतो वै गृहे तस्य प्रेम्ण मित्रस्य भामिनी चातुर्मासं स्थितस्तत्र स्वर्णशतपलं तदा ४ कायस्थस्य
गृहे स्वर्णं स्थापितं ब्राह्मणेन वै वाराणस्यांगतो देवि स्थानार्थं दृष्टिजोत्तमः ५ शरीरं त्यक्तवान्स्तत्र ब्रह्मचारी द्विजस्तदा ततो बहुतिथे
काले कायस्थस्य दरिद्रता दृष्ट्वा तद्वनं ब्राह्मणस्यैव भुक्तं तेन वरानने पुनर्वै मरणं देविकायस्थो भार्यया सह ७ अयोध्यायां ततो देवित्त
योः स्वर्गो ह्यजायत ॥ नवतिं वर्षं सहस्राणि ब्रह्मलोके वरानने ८ भुक्तं सौख्यमनेकं तु देवानां नपि दुर्लभं ततः पुण्यक्षये जाते मर्त्यलो
के सुरेश्वरि ९ तत्पापेनाभवद्देविकन्यापुत्रप्ररोधनं अस्य पापस्य वै शान्तिशृणु मे परमेश्वरि १० प्रायश्चित्तं सुरश्रेष्ठे पूर्वजन्मसमु
द्भवं गृहवित्तघटं शेन ततो दानं प्रकल्पयेत् ११ गायत्री अम्बिकाभ्यां च जातवेदेन चानघे जपं वै कारयामास प्रतिमंत्रं दशायुतम् ॥
ततो होमं दशं शेन तर्पणं मार्जनं तथा पलं दशसुवर्णेन ब्राह्मणस्य तदा कृतिम् १३ पूजयित्वा यथा न्यायं ब्राह्मणाय ततो ददेत् ततो गां

कर्म ४९ कपिलं दद्यात्स्वर्णवस्त्रविभूषिताम् १४ प्रतिवर्षं ततो देवि दशवर्णा ददेत्पुनः एवं कृतेन संदेहो वंशमस्य भवेत्खलु १६ रोगं शरीरज
 न्यं वै तस्य नाशः प्रजायते काकवन्ध्या लभेत्पुत्रं मृतवत्साततः प्रिये १७ चिरं जीविसुतं चैव नात्र कार्या विचारणात् ॥ इति श्रीकर्मवि
 पाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे मूलनक्षत्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम चतुःसप्ततितमोऽध्यायः ७४ शिव उवाच पश्चि
 मस्यामयोऽध्यायः पञ्चमोऽयं परि राघवस्य पुरे देविवसंति वहवोजनाः १ तन्मध्ये ब्राह्मणो ह्येको योगशर्मा ततः प्रिये तस्य पत्नी
 स भारव्याता गुणजां परमा शुभा २ तत्र वासो भवद्देवि स्तानवानतिपंडितः पुरोहितो महादेवि धनाढ्यः कृपणस्तथा ३ प्रतिग्रहेण
 भो देवि त्ययं कुर्याद्दिने दिने तस्य भ्राता कनिष्ठश्च व्यापारकरणो ततः ४ उभौ ह्ये ब्राह्मणौ देवि शान्तिमन्तौ परस्परं ततो बहु गते
 गते वैरं जातं तदा शिवे ५ स्वधनस्य विभागार्थं युद्धं जातं सुदारुणम् तद्दृष्टेन भो देवि मृतो भ्राता कनिष्ठकः ६ तद्धनं गृ
 ह्यैवैस्वर्णं सर्वं पुत्राय दत्तवान् दानं नैव कृतं तेन ततो वै मरणं खलु ७ यमदूतैर्महाघोरैः सिंहा रक्तकर्मैः वह्न्यद्
 सहस्राणि भुक्त्वा नरकयातनां ८ नरकान्निर्गतो देवि गर्हभत्वं प्रजायते वृकयोनिं ततो भूत्वा मानुषत्वं ततो भवत् ९ ॥
 वैद्यविद्यारतो देवि कन्यावान्पुत्रवर्जितः रोगयुक्तो महादेवि सदा भिक्षारतो नरः १० पूर्वपापविशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तं शृणुष्व मे
 हरिवंशश्च वरुणं देवि शिवपूजनमेव च ११ अमायां पिण्डदानं च गोदानं च विशेषतः षडक्षरं तथा मन्त्रं शुद्धं मम सुरेश्वरि

१२ जयं वै कारयामास दशलक्षं वरानने होमं वै कारयामास कुंडे चित्रे वरानने १३ चतुरस्त्रे वरा रोहेति लधान्यादितं डु।
 लैः प्रतिमां कारयामास भ्रातुः स्वर्णस्य वै शिवे १४ पलं दशप्रमाणेन मंत्रेणानेन पूजयेत् उैनमः सवित्रे देवाय वेद
 वेदांगपारगः १५ पूर्वजन्मकृतं सर्वं मम पापव्यपोहतु अज्ञानाद्वा प्रमादाद्वा भ्रातुरशापहारतः १६ तदर्थं गौर्यया
 दत्तासाध्वीभूताय ते नमः प्रतिमां पूजयित्वा तु ब्राह्मणाय ददेत् ततः १७ एवं कृते विधानेन शीघ्रं पुत्रं मवाप्नुयात् काक
 वन्ध्यावरं पुत्रं जनयामास भामिनी १८ व्याधयो नाशमायांति तुलराशिर्यथानलः॥ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पा
 र्वतीहरसंवादे मूलनक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम पंचसप्ततितमोऽध्यायः ७५ शिव उवाच शरद्याश्चो
 तरे कुले मंगलं नाम वै पुरं तत्र क्षत्रीव सत्ये को मद्यमांसं च भुज्यते १ भावसेनश्च नाम्ना सस्तस्य पत्नी मनोहरा वेश्या
 द्यूतरते श्वासौ लुब्धश्चौरेषु सम्मतः २ प्रत्यहं चौरकर्मण व्ययं कुर्याद्दिने दिने ततो बहु गते काले तस्य मृत्युरभूत् किल
 ३ सूर्येणापि महादेवियमदत्तैर्यमाज्ञया रौरवे नरके क्षिप्तः षष्ठिवर्षसहस्रकम् ४ नरकान् निर्गतो देवि व्याघ्रयोनिं ततो
 लभेत् मानुषत्वं ततो लेभे कुले महति पूजिते ५ पूर्वजन्मनि भो देवि दीपदानं कृतं यतः तत्फलेन महादेवि धनारूपत्वं
 प्रजायते ६ मद्यपानफलादेविवेलाज्वरसमुद्भवः वेला सुरतसंयुक्तो यतोऽपि पूर्वजन्मनि ७ तेन पापेन भो देवि पुत्राणां

कर्म मरणं खलु मनस्युद्देगता नित्यं जातोद्युतरतः पुन ८ अस्वशांतिप्रवक्ष्यामि सर्वपापविशुद्धये गृहवित्तषडंशेन पुण्यकार्ये च
 ४८ कारये ९ वापीकूपतडागांश्च पथि मध्ये च कारयेत् गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं च कारयेत् १० दशांशहवनं तद्वत्तर्पणं ।
 मार्जनं तथा दशवर्णाततो दद्याद्दुष्पभेन समन्वितम् ११ एवं पापविशुद्धिः स्यान्मात्रकार्याविचारणा सुत्रं च जायते देवि
 वन्ध्यात्वं च प्रणश्यति १२ मृते वत्सालभेत्पुत्रं चिरं जीवि न मुत्तमम् रोगाविनाशमायाति व्याधयश्च तथा शिवे १३ इति श्रीकर्म
 विपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे मूलनक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम षष्ठं सप्ततितमोऽध्यायः ७ इति शिव उवा
 च मध्यदेशे विशालाशिहिडं वनामवैपुरं लवणकारो वसत्येको भीमो गुणविचक्षणः १ प्रत्यहं लवणं कृत्वा विक्रयं कुरुते स
 दा तस्य पुण्यवती भार्या पुत्रत्रयमजीजनत् २ धनधान्यवृषच्छागंगो महिष्यारिकं तथा वह्निसंचितानि स्युर्लवणकारस्य वै
 गृहे ३ तस्य ज्येष्ठः सुतो देवि वेश्यासुरततत्परः एकस्मिन् समये देविलवणकूपे निशामुरवे ४ भार्या सह देवेशि वृषभौ पतितौ त
 दा श्रुत्वा तेन तदा देवि निशायां नगतोपि सः ५ त्रयाणां वैभवे नृत्यः स्वकाले ज्ञातिना सह ॥ भार्या निःसारितो तेन वृषभौ मृत्युसं
 युतौ हततः सर्ववयो जातं वृद्धे सति वरानने मरणं तस्य वै जातं लवणकारस्य पार्वति ७ यमदूतैर्महाघोरैर्नरके घोरसंज्ञके पा
 तयामास देवेशि द्वाविंशति सहस्रकम् ८ वर्षं सुभुज्यते देवि कृमिभूचीमुरैर्वृतं नरकान्निःसृतौ देवि व्याघ्रयोनिमजायते ९ पु

नञ्छागस्यवैयोनिंविडालस्यततोभवत् मानुषत्वंततोलेभेदेशेषुएतमेष्टुभे १० स्वकर्मवशगेनित्यंधनधान्यसमन्वितं गु
णज्ञःसर्वविद्याज्ञांकन्यापुत्रमजायते ११ स्ववणकारस्यमरणंगंगायापूर्वजन्मतः तत्फलेनमहादेविधनाढ्यत्वंप्रजायते १२॥
स्वभार्यापतितादेविलवणकारनिशमुखे नैवनिःसारितादेविततः कन्याप्रजायते १३ वृषभौपतितौकूपेयातितौमृत्युमागतौ
तेनदोषेणादेवेशिपुत्रोनैवप्रजायते १४ परस्त्रीरतिसंयोगोयत्कृतंपूर्वजन्मनि तेनपापेनभोदेविशरीरेरोगसंभवः १५ अस्म
शान्तिंप्रवक्ष्यामिशृणुदेविसुशोभने गृहवित्ताष्टमंभागंब्राह्मणायसमर्पयेत् १६ गायत्रीलक्षजाप्यंचविप्रहाराचकारयेत् हव
नंतदृशांशेनमार्जनंतर्पणंतथा १७ सुवर्णस्यकृतामूर्तिर्लक्ष्म्याःपंचपलस्यतु रौप्यस्येववराहोहेवृषभौद्वौसुनिर्मलौ १८ पल
दशकस्यवैकुर्यात्पूजयित्वायथाविधि मंत्रेणानेनदेविशिचोपचारैः पृथक्पृथक् १९ ॐ लक्ष्मीदेविमहालक्ष्मीकमलेसर्वसि
द्धिदे ममपूर्वकृतंपापंतत्समस्वदयानिधे २० ॐ लक्ष्म्येनमः पाद्यंसमः ॐ लक्ष्म्ये अर्घ्यंसः ॐ देव्येनमः स्नानं ॐ कमलायै
गंधः ॐ सर्वायै धूपं ॐ सिद्धिदायै दीपं पाद्यादिसर्वाणिदापयेत् ॐ नन्दिकेश्वरभूतेशगणानामधिपोभवत् ममपूर्वकृतंपा
पंक्षम्यतांपरमेश्वर २१ इतिमंत्रेणवृषभौपूजितौशुभरूपिणौ पूजयित्वायथान्यायंब्राह्मणायददेततः २२ ततोगांकपिलांदद्या
त्स्वर्णाश्रुंगीसुभूषितां एवंकृतेवरारोहेयत्कृतंपूर्वजन्मनि २३ तत्सर्वनाशमायातिशीघ्रमेवनसंशय पुत्रोपिजायतेदेविवंध्य

कर्म
४६

त्वं च प्रणश्यति २४ रोगाः सर्वे स्य पाति नात्र कार्या विचारणा मृतवत्सालभेत् पुत्रं चिरं जीवि न मुत्तमम् २५ काकवन्ध्यालभेत्
पुत्रं पुनर्देवि न संशयः ॥ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीद्वयसंवादे मूलनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम सप्त
सप्ततितमोऽध्यायः ७७ शिव उवाच तत्रा यो ध्यामहादेवि वाशिष्ठश्चैव चाश्रमे श्रीधनेश्वरशर्मैति ब्राह्मणो वसति प्रिये ९ संपंडि
तोगुणज्ञश्च धनी मानी विचक्षणः स्त्रीचपतिव्रता तस्य पतिसेवासु तत्परा २ पुत्रद्वयं तथा जातं विद्यासति जीवति भागि
ने यस्ततो देवितद्नेश्वरशर्मणः ३ तत्र वासार्थमायातः सह पत्न्या वरानने तीर्थयात्राप्रसंगेन गृहे तस्मावसद्दिजः ४ मासमेकं
स्थितं तत्र भागिने यस्ततो मृतः दंष्ट्रसर्पेण देवेशि कर्मकांडं तथा कृतं ५ वर्षमात्रेण ते जाते भागिने यस्मै वधूः धनेश्वरे महाप्री
तिर्जाता खलु वरानने ६ भार्या पुत्रं च वैरुध्प्रत्येहं जायते तदा गृहे स्वर्णं च रौप्यं च सर्वं तस्य न्यवेदयेत् ७ ततो बहुगते काले तस्य मृ
त्युरभूत्किल यमदूतैर्महाघोरे नरके क्षिप्तवान् शिवे ८ यमाज्ञया वरारोहे षष्ठिवर्षसहस्रकम् अन्यत्रापि कृतं पापं प्रयागे च वि
नश्यति ९ प्रयागे यत्कृतं पापं रामपुर्या विनश्यति अयोध्यायां कृतं पापं वज्रलेपो भविष्यति १० नरकान्निःसृतो देवि वक्यो नि
रजायत पुनर्दुर्दुरयोनिं वै काकयोनिस्ततो भवत् ११ पुनर्मानुषयोनिं च धनधान्यसमन्वितः जातः पुण्यतमे देशे देवगंधर्वसेवि
ति १२ सर्वविद्यासु विख्यातो गुणज्ञो रूपवांस्तदा पूर्वजन्मनि देवेशि भागिने यवधूं प्रति १० संभोगकृतवान् विप्रः कुक्षिपीडागतः

४६

परं वंशं छेदं विशालासिकन्यकावहवस्तथा १४ भागिनेयस्य वैद्व्यं भुक्तं पुत्रयुतं यतः शरीरे बहुधा पीडा परस्त्रीगमनादनु १५॥
 अस्य शांतिप्रवक्ष्यामि शृणु त्वं मम वल्लभे गृहविजयं षडंशं च पुण्यकार्यं च कारस १६ गायत्रीजातवेदाभ्यां जपं वै कारयेत्ततः दशां
 शं हवनं कृत्वा तर्पणं मार्जनं तथा १७ जीर्णोद्धारं वरारोहे कूपं चैव तडागकं तद्देवचैवैकुर्यात्पृष्ठि वृक्षावरोपणं १८ प्रयागे माघमा
 से तु तुलादानं प्रयत्नतः धूम्रवर्णा तथा गां वै दद्याद्दिप्रायसत्कृतां १९ एवं कृते वरारोहे पूर्वपापं विशुध्यति पुत्रोपि जायते देवि वं
 ध्यत्वं च प्रणश्यति २० काकं वंध्यत्वं शांत्यां वैरविपुक्तं तु सप्तमिं कृत्वा पत्नी वरारोहे सुवर्णदानमाचरेत् शय्यादानं ततो दद्या
 न्मृतवत्सासु पुत्रिणी सर्वे रोगाः क्षयं यांति नात्र कार्या विचारणा २२ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पूर्वाषाढनक्ष
 त्रस्य प्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नामाष्टमस्तितमोऽध्यायः ७८ शिव उवाच कर्णदेवै ततो देवि पुरं च शिवसंज्ञकं वसंतित
 भवहतो वै श्याः पुण्योपजीविनः १ तन्मध्ये शूद्र एको हि धरणीकरविश्रुतः तस्य रूपवती भार्या सुंदरी बहुसं २ व्यापारेण महादे
 वि धनं बहु च संचितं ततो बहु दिने जाते तस्मिन् नो द्विजोऽप्यभूत् ३ ब्राह्मणोऽपि वै भ्रष्टः कष्टं भुक्ता दिने दिने स्वर्णं शतपलं देवि ही
 रकं मौक्तिकं तथा ४ स्थापितं ब्राह्मणद्रव्यं स्वगृहे मित्रकारणात् ततो वृद्धे तु वै जाते वैश्यमृत्युरभूत्पुरा ५ पश्चात्पत्नी मृता त
 स्य पत्नी गर्ववर्जिता वैश्यस्यैवाभवत्स्वर्गे दिव्यवर्षसहस्रकम् ६ पत्न्या सह वरारोहे भुक्त्वा स्वर्गफलं ततः वक्रयोनिततो लेभे

कर्म.

५०

चक्रवाकस्ततोभवत् ७ हसयोनिस्ततोजातोमानुषत्वंततोभवत् पूर्वसंबंधतः पुण्यः पूर्वपतिव्रतादपि ८ पुनर्विवाहितादेवि
ब्राह्मणायप्रदापयेत् वंध्याजातासुतानारीदुःखिताचाप्यहर्निशं ९ तस्यदेहेभवद्वाधिः कफवातसमन्वितः धनाढ्योवहुधा
कन्याजायतेचपुनःपुनः १० अस्पनिग्रहहेत्वर्थंशृणुसर्ववरानने यद्गृहेवित्तमर्द्धेहिब्राह्मणायसमर्पयेत् ११ ॐ लक्ष्म
नमोयमंत्रेणदशायुतजपंततः दशंशहवनंतद्वर्तर्पणंमार्जनंतथा १३ गंगामेकांकुष्पवर्णावैस्वर्णशृंगीसवत्सकां ब्रा
ह्मणायततोदद्यान्मुक्तालांगूलग्रंथितां १३ भोजनंकारयामासब्राह्मणान्वेदपारगान् शतंवाहिशतंदेवित्रिशतंवा
विशेषतः १४ पलंशतसुवर्णस्यवेदीं कृत्वाविचक्षणः तन्मध्येचद्विजस्यैवरौप्यस्यैवचयत्कृतिं १४ पूजयामासदे
वेशिमंत्रेणैवपुनःपुनः ब्रह्मस्त्वंकपिलोविष्णुः सर्वसाक्षीजगन्मयः १६ ममापराधेदेवेशसम्पत्तांपूर्वजन्मनि द्रव्या
मित्रस्यभोदेविस्थापितंस्वगृहेमया १७ नदत्तंवैमयाज्ञानात्सम्पत्तांपरमेश्वर मंत्रेणानेनदेवेशिपूजनंविधिपूर्वकं
१८ पूजयित्वाततोदेविब्राह्मणायप्रदापयेत् एवंकृत्वावरारोहेशीघ्रंपुत्रः प्रजायते १९ काकवन्ध्यापुनर्देविकन्यका
मजनीतथा पुत्रं प्रसूयतेदेविनचकन्याप्रसूयते २० मृतवत्सालभेत्युत्रंचिरंजीविनमुत्तमम् व्याधयः संक्षयंयाति
नात्रकार्याविचारण २१ इतिश्रीकर्मविपाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेपूर्वाषाढनक्षत्रस्थद्वितीयचरणप्रायश्चित्

५०

तेनामैकोनअशीतितमो ७९ शिवउवाच अंतर्वेदेविशालासिलो धोवसतिपुणपकृत गंधर्वपुरविरघातेनगरेयमुना
 तटे १ सभाग्नवानगुणज्ञोहिवहुभूत्यैः सुपूजितः भूपतिस्तस्यदेशस्यदाताभोक्ताविचक्षणः २ ब्राह्मणस्यहृताभूमिरज्ञा
 नाद्वासुरेश्वरि ब्राह्मणोपिविषंभुक्कामृतस्तस्योपरिप्रिये ३ ततोवहुगतेकालेतस्यमृत्युरभूत्पुनर्यमदूतैर्महाद्यौरेकुंभी
 पाकेचक्षिप्तवान् ४ यमाज्ञयावरारोहेयुगमेकंपयाचचै ॥ महादुःखेनसंतप्तोवहुकष्टंप्रलब्धवान् ५ नैरकान्निःसृतो
 देविभूकरत्वंप्रजायते ऋक्षयोनिंततोभूत्वाशुकयोनिंततोभवेत् ६ पुनर्मानुषयोनिंवैमध्यदेशेवरानने धनधान्यसमा
 युक्तोवंशहीनोवरानने ७ पूर्वजन्मनिदेवेशिहृताभूमिवरानने ब्राह्मणोवैमृतः पूर्वतद्देशेनवैशिवे ८ अतःपुत्रविही
 नोयंकन्यकावहुजायते महारोगेनसंतप्तोमृतवत्सापुनःपुनः ९ अस्यशान्तिमहंवैश्यपूर्वपापस्यशान्तये गायत्रीजात
 वेदाभ्याम्यंवेकेनवरानने १० दशयुतंजपःकार्यःप्रतिमंत्रैः सुरेश्वरि दशंशंहवनंतद्दत्तर्पणंमार्जनंतथा ११ दशव
 र्णाततोदानंशतंब्राह्मणभोजनं भूमिदानंततः कुर्यात्शतविप्रहमानकं १२ पलपंचसुवर्णस्यब्राह्मणस्यतथाकृति
 पूजयित्वायथान्यायंब्राह्मणायप्रदापयेत् १३ प्रयागेमकरेमासिपत्न्यासहवरानने स्नानंकरेतिदेवेशिपूर्वपापंव्यषो
 हति १४ एवंकृत्वावरारोहेपुत्रोजातःसवैशिवे बंध्यत्वंनाशमायातिकाकबंध्याचगुर्विणी १५ मृतवत्सालभेतुत्रंचि

कर्म रंजीविनमुत्तमम रंगाः सर्वेक्षयंयांतिनात्रकार्याविचारणा १६ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पू
 ५१ र्वापाठनक्षत्रस्पृत्तीयचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम असीतीतमोऽध्यायः ८० शिव उवाच अयोध्यायां विशालाक्षि
 मालाकारो वसतुपुरा साधुवृत्तिरतः श्रीमान् ब्राह्मणानां च सेवकः १ तस्य पत्नी महादुष्टा कुलटाव्यभिचारिणी माल्यं
 कृत्वा विशालाक्षि जीवयामास बांधवान् २ तस्य मित्रो हि जोषेकः स्वर्णलक्षद्वयं तथा स्थापितं स्वगृहे देवि गतं च बहु वा
 सरं ३ याचितं तेन स्वद्रव्यं मर्धं प्राप्तं तदा शिवे तदर्धं च व्ययं जातं मालाकारस्य गृहे ४ एवं बहु गते काले मालाकारो मृतः
 पुरा अयोध्यायां विशालाक्षि स्वर्गस्था च भवत्किल ५ लक्षवरा रोहे भुक्तं स्वर्गं फलं शुभं ततः पुण्यस्ये जाते मानुषत्वं भ
 वेत्पुनः ६ मध्यदेशे च देवेशि पुत्रकन्या निवर्जितः तस्य पत्नी पुनर्देविया स्थिता पूर्वजन्मनि ७ विवाहिता च सा देवि व्या
 धियुक्ता ज्वरा अस्य शांतिं वरा रोहे शृणु मे परमेश्वरि ८ षडंगं पाठयामास शिव पूजनतत्पर षडक्षरेण मंत्रेण लक्षजाप्यं व
 रानने ९ हवनं तद्दृशं शेन मार्जनं तर्पणं तथा श्रवणं मासमेकं तु चंडिका चरितं त्रयं १० ततः षडंशं देवेशि ब्राह्मणाय स
 मर्पयेत् ततो गां कपिलां दद्यात्तिलधेनुं सुपूजितां ११ अश्वदानं विशालाक्षि महिषीं दुग्धसंयुतां सुवर्णस्य कृतं वृक्षं फ
 लपुष्पसमन्वितं १२ पलं दशस्य वै देवि ततः पुत्रः प्रजायते मृतवत्सा च यानारी का कबंध्या च रोगिणी १३ सर्वा सांवांछि

तं कार्यं जायते नात्र संशयः ९४ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे पूर्वाषाढनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तक
थनं नामैकं असीतीतमो ध्यायः ८९ श्रीशिव उवाच श्वेतपर्वे महातीर्थे रामपुर्यां वरानने कान्यकुब्जो वसद्विप्रो व्यापारकरणोर
तः १ अश्वादि कं वरारोहे वृषचर्माजिनां वरं प्रत्यहं गृह्यते देवि विक्रयं क्रियते सदा २ द्यूतवेश्यारतो नित्यं परस्त्रीगमनं तथा
प्रकरोति सुरापानं गुरुदेवं न मन्यते ३ एवं बहु गते काले मरणं तस्य जायते यमदूतैर्महाघोरे बध्वाक्षिप्तः सुदारुणो ४ षष्ठिवर्ष
सहस्राणि भुक्त्वा नरकयातनां नरकान्निःसृतो देवि वानरस्यामवेद्वयुः ५ ततो रासभयो निवैतुरंगस्तु ततो भवत मानुषत्वपुन
र्लभै पूर्वजन्मफलाद्यतः ६ धनधान्यसमायुक्तो रोगयुक्तोऽप्यपुत्रकः कदाचिद्दैवयोगेन पुत्रो भवति भामिनी ७ मरणं तस्य वैश
घ्नं ततः कन्या प्रजायते अस्मिन् शान्तिशृणुषादौ यथा पापनिवर्तते ८ गृहवित्तषडंशं च पुण्यकार्यं च कारसः पूर्वजन्मनि देवेशि
कनीयां संस्वभातरं ९ रात्रौ खड्गेन वैहत्वा तत्पापाच्च सुतक्षयः गायत्रीमूलमंत्रेण पंचलक्षं वरानने १० जपं वै कारयामास
नित्यं गोविंदकीर्तनं होमं वै कारयामास कुंडेषु कोणसंज्ञके ११ पायसेन विशालाक्षितिलसर्पियुतेन च दशवर्णाततो द
द्याद्वा ह्यण्यपि शिवात्मने १२ भूमिदानं ततो दद्याच्छुप्यादानं विशेषतः भ्रातुश्चैवाकृतिं कृत्वा रौप्येणैव वरानने १३ पलसप्त
प्रमाणेन प्रजां कृत्वा प्रसन्नधीः देवदेव महादेव चर्मभस्मविभूषणः १४ पूर्वजन्मनि देवेश भ्रातुर्वधः कृतो मया तत्पापं क्षम्य

कर्म.
५२

तां देवप्रपद्येशरणं तव १५ प्रतिमां पूजिता देवि मंत्रेणानेन वैशिवे दद्याद्विप्रविदुषे शान्तिपापद्विजं नमः १६ ततां वै भाजयामा
स ब्राह्मणान्वेदपारगान् एकाधिकशतं देवि पायसे मोदकेन च १७ एवं कृत्वा वरारोहे पूर्वपापस्य संक्षयः बन्धत्वं प्रशमयति
पुत्रः खलु प्रजायते १८ काकबन्ध्या लभेत्पुत्रं मृतवत्सासु पुत्रिणी व्याधयः संक्षयं याति नात्र कार्या विचारणात् १९ इति श्री
कर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे उत्तराष्टादशोऽध्यायः प्रथमचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम द्वात्रिंशोऽध्यायः ॥ ८२ ॥
शिव उवाच स के श्वरपुरे देवि वसत्येको द्विजो वरः स्नेहवाणी वदन्नि त्वं स्नेहसे वारतः सदा १ सतिष्ठति स्नेहनि कटे
स्नेहविद्यासु पंडितः मत्स्यमांसं च मद्यं च भोजनं चाकरोत्तदा २ एवं सर्वं वयोजातं धनं बहु सुसंचितं तद्धनं भूमिमध्ये तु
स्थापितं तु गृहे शुभे ३ एकस्मिन् समये देवि भ्रातः पुत्रः समागतः रत्नव्यापारकरणो सदृशश्चतुरस्तथा ४ तस्य गेहे स्थितं नि
त्यं रत्नं बहु सुसंचितं रत्नलोभेन भो देवि रात्रौ छुरिकया तदा ५ पतितस्य वरारोहे सुप्ते निशिममातरं तत्सर्वं भूमिमध्ये तु स्था
पितं पतिना सह ६ द्वाभ्यां रत्नतदा गृह्य व्ययं कृत्वा दिने दिने ततो बहु दिने जाते द्विजस्य मरणं ध्रुवं ७ पश्चात्पत्नी मृता तस्य
तयोर्नरकयातनां षष्ठिवर्षसहस्राणि महाकष्टेन पीडितौ ८ नरकान्निस्तौ द्वौ तु गजयोनिं रजायते पुनः कच्छपयोनिर्वै
गोधायोनि रजायते ९ एवं योनित्रयं भुक्त्वा शरण्या उत्तरे तटे मानुषत्वं ततो लेभे भाग्यवान्साधुसंज्ञिकः १० सुशीलसुमतिर्दे

५२

सः स्वल्पविद्यायुतो नरः अपुत्रो रोगवान् देविभूपतिर्नरपूजितः ११ पूर्वजन्मनि देवेशि भ्रातिपुत्रस्य वैवधः कृतौ रात्रौ य
 दा देवितेन दोषेण वैमृतः १२ स्लेछस्य सेवना देवि स्लेछस्याशुचिभाषणात् तेन पापेन भो देवि शरीरे रोगसंभवः १३ य
 तु दानं कृतं पूर्वतदत्ताप्यासुरेश्वरि तत्फलेन महादेवि धनारूपात्वं प्रजायते १४ अनाचारं कृतं पूर्वपुत्रदारेण संयुतम्
 तेन पापेन भो देवि नरः कन्याप्रजो भवेत् १५ अथ शान्तिं प्रवक्ष्यामि शृणु देवि सुशोभने गायत्रीमूलमंत्रेण पंचलक्षं
 वृणनने १६ जपंचकारयामास षडंशं दानमाचरेत् होमंचकारयामास कुंडे चैव सुसंस्कृते १७ दशांशं तर्पणं देवि मा
 जनं तद्दशांशतः भ्रातिपुत्रस्य प्रतिमां कारयामास भामिनी १८ पलं दशसुवर्णस्य विधिवत् पूजयेत्ततः मंत्रेणानेन
 देवेशि गंधधूपानि भिस्तथा १९ गणाधिपसुराध्यक्षसर्वसिद्धिप्रदायक ॥ मम पूर्वकृतं पापं तत्क्षमस्व दयानिधे २० रौ
 प्यपात्रे स्थितां तां तु प्रतिमां कारयेत्ततः अज्ञानाद्वा प्रमादाद्वा बध्ममपराकृत २१ तत्सर्वं क्षम्यतां देव प्रपद्ये शरणं तव
 ॐ गंगा पतये नमः ॐ लक्ष्म्ये नमः ॐ सूर्याय ॐ शिवाय ॐ विश्वयो नये नमः ॐ गरुडाय ॐ नंदिकेश्वराय नमः ॥ एभिर्म
 त्रेस्तु सर्वाणि वस्तूनि दापयेत्ततः कलशं पूजयेद्देवि गणाधिपस्वरूपिणं २२ गंधपुष्पैश्च तां बूलैर्वस्त्रैर्नानाविधैरपि प्र
 तिमां पूजितां देवि ब्राह्मणाय प्रदापयेत् २३ दशवर्णां ततो दद्याद्दृषमेकं वृणनने पंचपात्रं ततो दद्याद्ब्राह्मणाय भोजयेत् ॥

कर्मैतः २४ रविवारेण संयुक्ता सप्तमी विधिपूर्वकम् उपोषणं नियमतः पत्न्या सह वरानने २५ सप्तवर्षपर्यंतं प्रकुर्या
 ५३ हैसुरेश्वरि ततस्तद्यापनं कुर्याद्यथा शक्त्या सुदक्षिणं २६ दद्याद्दिप्रायविदुषे श्रोत्रियाय तपस्विने कृष्ण्डना
 रिके रं च पंचरत्नसंमन्वितः २७ गंगामध्ये प्रदातव्यं पूर्वपापविमृद्धये एवं कृते वरारोहेशीघ्रं पुत्रः प्रजायते २८ सर्वे
 रोगाः क्षयं यांति नीहारं भास्करो यथा २९ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे उत्तराष्टादशतमोऽध्यायः ३० श्रीशिव उवाच पतनदेशे महादेवि ब्राह्मणो वेदपारगः श्री
 जयदेव शर्मैति विख्यातश्चातिशीलवान् १ तस्य भार्या शीलवती सुशीला शीलरूपिणी तस्याः पुत्रत्रयं जातं गुण
 संवेदपारगं २ पुत्राः सर्वे गुणज्ञश्च वेदवेदांगपारगाः ज्येष्ठपुत्रस्य चोद्वाहे तस्य भगिनी समागता ३ भगिन्याश्चाद
 रं कृत्वा बहुमानेन पार्वति विवाहे च समाप्ते तु ज्ञातयः स्वेषु वेश्मसु ४ गताः सर्वे विशालाक्षियाचिता भगिनी सदा ॥
 तातं कं स्वर्णरत्नाढ्यं भ्रातिपत्नी प्रकोपिता ५ श्रुत्वेष्टया सवत्सा तु तदा याता स्ववेश्मनि स्त्री स्वभावाच्च देवेशि सा
 मृता भगिनी गृहे ६ तदुद्देशेन देवेशि शरीरं निशिसात्य जत् ततो बहुदिने याते तस्य मृत्युरभूत्तदा ७ पत्नी तस्य स
 ती जाता सत्यलोकमभूत्तदा वर्षकोटित्रयं देवि सत्यलोके वसत्युनः ८ मर्त्यलोके मनुष्यत्वं लभेत्युण्यस

येसति धनधान्यसमायुक्तोविद्यावाच्छास्त्रपारगः ९ कृतं सं राशुद्धं भगिनीवधकारणात् पुत्रो न जायते
 देविकन्याजन्मनिसंशयः १० शरीरे सततं दुःखं मध्ये तस्य प्रजाया काकवंध्या भवेद्द्वार्यामृतवत्सा सुदुःखि।
 ता ११ अस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि तत्सर्वं शृणु पार्वति गृहविजयपडंशेन एष कार्यं चकार सः १२ वापी कूपतडागानां
 जीर्णोद्धारं प्रयत्नतः वारिकां पथि मध्ये तु ततश्च शीतवारिणा १३ यन्त्री जातवेदाभ्यां जपं वै कारयेत्ततः तस्य
 द्वयं विशालाक्षि हवनं तद्दशांशतः १४ तर्पणं मार्जनं तद्गोदानं विधिबद्धतः एवं कृते वरगोहेतस्य पुत्रः प्रजायते
 १४ गुणज्ञः सर्ववस्तूनां साधूनां समतस्तथा स्वर्णदानविशालाक्षि पलपंचमितं तथा १६ ब्राह्मणाय ततो दद्यात्
 जयेद्युवतिं ततः वस्त्रालंकारसिंदूरैर्गंधाद्यैः सुमनोहरैः १७ तां देवैः मुद्रिकाभिश्च गंधग्राह्यैस्तथैव च सर्वपापं
 क्षयं याति व्याधिनाशो भवेद्भुवं १८ ब्राह्मणीं पार्वतीं रूपं ब्राह्मणं शिवरूपिणं भोजयेद्द्विविधैश्चान्त्रैर्मोदकैः शत
 संख्यकैः १९ काकवंध्या लभेत्पुत्रं मृतवत्सा च पुत्रिणी कन्यका जननी या तु पुत्रवत्यपि जायते एवं न क्रियते दे
 विसप्तजन्मस्वपुत्रकः २० इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे उत्तराष्टादशोऽध्यायः तृतीयचरणप्रा
 यश्चित्तकथनं नाम चतुःशतं मोऽध्यायः ८४ शिव उवाच गुर्जरे नगरे देवि हि त्रैलोक्ये न जानान वल्लभदः स

कर्म
५४

मारव्यातोवेदान्चैपाठयेत्ततः १ ऋग्वेदं च यजुर्वेदं सामवेदमथर्वणं पठनं चैव कुरुते चतुर्वेदी हि ज्ञोत्तमः
२ एकस्मिन् दिवसे देवि वश्विन्द्रे शोभतः खलु भोजनं तेन वै कृत्वा संस्कारं वै विना कृतं ३ म्लेच्छद्रव्यं च स्वीकृत्य भु-
क्तं पुत्रेण संयुतं पत्न्या सह वरारोहे ततो वृद्धं वयोगतं ४ मरणं तस्य वै जातं शंके श्वरपुरे तदा यमाज्ञया तदा देवि
यमदूतोऽनेन ततः ५ नरकं तद्दर्शयामास मर्त्यलोके ततो भवत् कुक्कुटत्वं विशालासिका कपाशवतंतत ६ मानुष-
त्वं पुनर्लैभे शुभे देविकुले महत् संपंडितो यदा विद्वानज्ञातिधर्मविचक्षण ७ पूर्वजन्मनि भो देवि म्लेच्छान्नं भोजनं क-
ृतं तेन पापेन भो देवि पुत्रः कन्या न जायते ८ प्रेतान्नं भुज्यते ज्ञानात्संस्कारेन कृतं पुरा तेन पापेन भो देवि शरीरे रोग-
संभवः ९ अस्य शान्तिशृणुष्वा दौ पूर्वपापप्रणाशनीं गृहविताष्टमं भागं ब्राह्मणाय प्रकल्पयेत् १० गायत्रीमूलमंत्रेण द-
शायुतजपंततः हवनं तद्दशांशेन मार्जनं तर्पणं तथा ११ दशवर्णां ततो दद्याच्छुष्यादानं विशेषतः कूष्मांडं नारिकेरं
च पंचरत्नसमन्वितं १२ गंगामध्ये प्रदातव्यं पूर्वपापप्रणाशनं एवं कृते वरारोहेशीघ्रं पुत्रः प्रजायते १३ व्याधयः संक्षयं
यातिका कबंध्यालभेत्सुतं १४ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे उत्तराष्टादशोऽध्यायः १५ शिव उवाच पवनस्य महद्देशो मारुतेन नगरे शुभे गौतमो नाम विख्या-
श्रितकथनं नाम पंचाशीतितमोऽध्यायः १६

५४

तो ब्राह्मणो वेदपारगः १ तस्य भार्या विशालाक्षि मालिनी मातृपालिनी धनं च बहु संगृह्य स्नेह्य सेवारतो हि सः २ तस्य
 मित्रो द्विजः कश्चित् पत्नी सत्यवाक् शुचिः आगतस्तस्य निकटे प्रेम्णा तत्र तपो करोत् ३ अर्द्धमेकं ततो जातं पुनः का
 श्यांगतो पिसः स्वर्णरत्नं महादेवि गौतमाय समर्पितं ४ रक्षार्थं तेन द्रव्यं च गृहीतं गौतमेन च वाराणस्यां ततो गत्वा तप
 स्वी प्राणमत्यजत् ५ गौतमेन स्वद्रव्यं तु स्थापितं भूमि मध्यगं तद्रव्यं ब्राह्मणस्यैव पुत्रदारेण संयुतं ६ भक्षितं रत्नं विक्री
 य बहु वर्षं गतं शिवे गौतमस्य ततो मृत्युर्दृष्टे जाते वरानने ७ गंधर्वस्य ततो लोकं विंशति वर्षं सहस्रकं स्वर्गं भुक्तं विशा
 लाक्षि गंधर्वैः सह किन्नरैः ८ ततः पुण्यक्षये जाते हंसयोनिं ततो भवत् मृगयोनिं ततो भुक्त्वा मानुषत्वं ततो भवत् ९ स
 भाग्यवान् महाधीरः पुण्याचारे सदा मतिः पूर्वजन्मनि देवेशि मित्रद्रव्यं च कारयेत् १० अदत्तं यद्विशालाक्षि गंधर्वैः स
 ह किन्नरैः बंध्या भवति वै नारी का कबंध्या च जायते ११ रोगयुक्तो भवद्देहो ज्वराश्च विविधास्तथा अस्मृशांति प्रवक्ष्या
 मि शृणु देवि सुशोभने १२ गृहवित्तषडंशेन पुण्यकार्यं च कारसः वापीकूपतडागानि जीर्णानि द्वारं च कारयेत् १३ गायत्री
 मूलमंत्रेण दशा युतजपं ततः हवनं तद्दशांशेन पुण्यकार्यं च कारसः १४ गां मेकां तरुणीं शुभ्रां कां स्य दोहां सवत्सकां ॥
 सतीं सवस्त्रां विप्राय दद्याद्देवि देततः १५ ब्राह्मणान् भोजयामास यथा शक्त्या तु दाक्षिणं ज्ञातिभिः सह भुंजीत ततो नृत्यं

कर्म
५५

तुकारयेत् १६ पुराणश्रवणंदेविचंडिकाचरितानितु अन्नदानंचभोदेविघटदानंविशेषतः १७ एवंकृतेनसंदेहोवं
शरुद्धिर्भविष्यति रोगाः सर्वेक्षयंयातिसुखानिविविधानिच १८ १३तिश्रीकर्मविपाकसंहितायांपार्वतीहरसंवादेषु
वणनक्षत्रस्यप्रथमचरणप्रायश्चित्तोनामषष्ठ्यशोततितमोध्यायः ८६ शिवउवाच गंधारदेशेवैशुभ्रेगंधारस्य
पुरेश्वरे वसंतितत्रवहवोजनाः पुण्योपजीविनः १ तन्मध्येब्राह्मणोप्येकोलक्ष्मीवान्गुणवर्जितः यवनानांमहत्प्रीतिः सा
हस्तेच्छेनतिष्ठति २ ऊर्णादिकंवराहोदेविक्रयंकुरुतेसदा स्नेहान्नभुज्यतेनित्यंस्नेहभार्यासुसेवितः ३ एवंवहवयो
जातंततोवैमरणंखलु यमदूतैर्महाघोरेनरकेनामदारुणे ४ निःक्षिप्तंतस्यवैदेविषष्टिवर्षसहस्रकं भुक्तंसुदुःसहं
कर्मविविधंनरकजंफलं ५ नरकान्निःसृतोदेविरुक्कयोनिरभूत्युग रासभस्यततोयोनिंक्रुक्षत्वंजायतेपुनः ६ मा
नुषत्वंपुनर्लेभेमध्यदेशेसुरेश्वरि पूर्वजन्मनिस्नेहान्नंभुक्तंपुत्रेणवैसह ७ अतोवंशस्यविच्छेदोव्याधीनांचोद्भव
स्तथा अस्यदोषस्यवैशांतिंशृणुमेपरमेश्वरि ८ गायत्रीमूलमंत्रेणलक्षजाप्यंवराणने हवनंतद्दृशांशेनतर्पणंमा
र्जनंतथा ९ सवृषंपंचगोदानंवस्त्रदानंविशेषतः सहस्रघटदानंचगोदानंचसुरेश्वरि १० एवंकृतेनसंदेहोवंशरुद्धिर्भ
विष्यति रोगाविनाशमाप्नोतिनात्रकार्याविचारणात् ११ ३तिश्रीकर्मविपाकसंहितायांश्रवणनक्षत्रस्यद्वितीयचरणप्रा

यश्चिन्नो नाम सप्तश्री तितमोऽध्यायः ८० शिव उवाच काश्मीरनगरे देवि ब्राह्मणो वसति सदा खंडशर्मेति विख्या-
 तो गंगानामातिकर्कशः १ पतिवाक्यं न सा कुर्याद्विचक्रयं कुरुते सदा घृततैलं च देवेशि दधितक्रं पुनर्गुडं २ अश्वं च
 वृषभं चैव चामरं धातुसंयुतं प्रत्यहं विक्रयं कुर्याद्वायं कुर्यादिने दिने ३ एवं सर्वं वयोजातं वृद्धे सति वरानने मरणं त-
 स्य वैजातं ब्राह्मणस्य तदा शिवे ४ यमाज्ञया यमहूतैर्नरके कर्दमे तथा षष्ठिवर्षसहस्राणि भुक्तं नरकयातनां ५ न-
 रकान्निःसृतो देवि वृकयोनिस्ततो भवत रासभस्य पुनर्योनिं मेषयोनिस्ततो भवत ६ मानुषत्वं पुनर्लेभे मध्यदेशे वरा-
 नने धनधान्यसमायुक्तः पुत्रकन्याविवर्जितः ७ पुनर्विवाहिता सा तु पूर्वजन्मफलाच्छुभे शरीरे सततं रोगो वायोः सं-
 जायते शिवे ८ ब्राह्मणस्य स्वयं धर्मयतस्त्यक्त्वा पुरा शुभे अतः पुत्रविहीनाय मृतवत्सात्वमाप्नुयात् ९ अस्य शान्तिम-
 हं वक्ष्ये शृणु देवि सुशोभने गृहवित्तषडंशं च ब्राह्मणाय समर्पयेत् १० गायत्रीं चायुतं जह्वा मूलमंत्रं शिवस्य तु ष-
 डंक्षरं संप्रणवं लक्षमेकं वरानने ११ हवनं तद्दृशं शोभनमार्जनं तर्पणं तथा ब्राह्मणान्भोजयामास हविषा पाय-
 सेन तु १२ पंचशतं संख्यया देवि यथा शक्त्या तु दक्षिणां प्रयागे माघमासे तु स्नानं भार्या समन्वितं १३ कृष्णां-
 डं नारिकेरं च पंचरत्नसमन्वितं गंगामध्ये प्रदातव्यं विधिपूर्वं वरानने १४ एवं कृतेन संदेहो वंशवृद्धिर्भवेदनु-

कर्म
५६

रोगाः सर्वे क्षयं याति वंध्या भवति पुत्रिणी १५ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां श्रवणनक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रा-
यश्चित्तनामाष्टाश्रीतितमोऽध्यायः ८८ शिव उवाच अटकस्य प्रतीच्यां तु पादवं नाम वै पुरं वसंति वहवो
देवि जनाः कर्मविचक्षणाः १ तन्मध्ये ब्राह्मणोऽप्येकः सिद्धलाल इति श्रुतिः तस्य भार्या विशालासि देवी नाम स
दाशिवे २ पतिव्रता गुणोप्येता मिष्टवाक्यप्रवादिनी सिद्धिलालो महाचोरश्चौर्यवृत्तिरतः सदा ३ दारापुत्रा
दिभृत्यानां चौर्यं कृत्वा प्रबोधयेत् एवं सर्वं वयोजातं ततो वै मरणं भवेत् ४ तस्य भार्या सती जाता तस्य लोको
भवत्तदा सत्यलोके वरारोहे सततो विविधं सुखं ५ भुक्तं पूर्वकृतं पुण्यं ततः पुण्यस्येति मानुषत्वं पुनर्ज-
न्मलभते सर्वदेहिनां ६ धनधान्येन संयुक्तः कन्यापुत्रविवर्जितः ब्राह्मण्यं च ततस्तत्काशूद्रकर्म समाचरेत्
७ परद्रव्यं हतं देवितस्माद्वाधिश्च जायते अस्य शांतिप्रवक्ष्यामि यत्कृतं पूर्वजन्मनि ८ गृहविज्ञाष्टमं भागं पुण्य-
कार्यं च कारसः दशवर्णां च गोदानपूर्वपापविशुद्धये ९ शय्यादानं ततः कुर्याद्भूतमेकादशी चरेत् गायत्रीमूल-
मंत्रेण विष्णुमंत्रं तथैव च १० लक्षजाप्यं प्रयत्नेन मूले अश्वत्थविल्वके दशांशहवनं कुर्यात्तर्पणं मार्जनं तथा ॥
११ विप्राणां भोजनं देवि घटदानं विशेषतः एवं कृतेन संदेहो वंशो भवति नान्यथा १२ व्याधयः संक्षयं याति म-

५६

मवाक्यं न चान्यथा १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे श्रवणनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्ते
नवाशीतमोऽध्यायः ८६ शिव उवाच देशे पंचनदे देवि गंगानां श्रीपुरीशु भावसंतिसर्ववैवर्णाब्राह्मणाः सत्रिया
विशः १ स्वकर्मनिरताः सर्ववर्णाचारसमाश्रिताः तन्मध्ये ब्राह्मणोऽप्येकः कृषीकर्मरतः सदा २ एकस्मिन् समये
देविसिद्धमन्त्रं चतैः कृतं रात्रिस्तत्र समायाता क्षेत्रे चान्तदा कृतं ३ भागिनेयस्तदारात्रौ चतुर्थींशं च चोरितं स्व
काले च ततो याते भागिनेयस्य वै तदा ४ मातुलेन ददौ देवि वधं कृत्वा तु यष्टिना ततो बहुगते काले तस्य विप्रस्य पंच
ता ५ यमदूतैः महादेवि निःक्षिप्तो नरकार्णवे श्रृणोति सहस्राणि वर्षाणि च सदा शिवे ६ भुज्यते विविधं कष्टं नर
कं चैव दारुणं नरकान्निःसृतो देवि मार्जारत्वं भवेत्किल ७ व्याघ्रस्य च पुनर्योनिं कुक्कुरत्वततो भवत् पुनर्मानुष
योनिं च धनधान्यसमन्वितां ८ सप्रवीणो महावक्ता कुलाचाररतः सदा पूर्वजन्मनिभो देवि भागिनेयस्य वै वधः ९
कृतो वै मंदमतिना तत्पापेनैव पातकं पुत्रो न जायते देवि व्याधिश्चैव पुनः पुनः १० अस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि शृणु यतो व
रानने गृहवित्तषडंशेन पुण्यकार्ये च कारसः ११ गायत्रीं च वकाभ्यां च द्यौः शान्तिं तिमनुत्रयं लक्षत्रयं वरारोहे जपे वै
कारयेत्सुधीः १२ दशंशहवनं देवि तर्पणं मार्जनं तथा ब्राह्मणाभोजयामास पंचाशच्च वरानने १३ हविषा पायसेना

कर्म

५७

पिखंडेनमोदकेनवै दशवर्णीततोदानंतिलधेनुंप्रदापयेत् १४ पंचपात्रंततोदानंपिंडदानंचकारसः भागिनेयस्यवै
मूर्तिः सुवर्णरजताचिता १५ पलंदशसुवर्णेनसंवत्सांपीठसंपुतां पूजयामासविधिवन्मंत्रेणानेनवैशिवे १६ सुरा
ध्यजगत्त्वामिन्चराचरगुरोहरे ममपूर्वकृतं पापंतत्समस्वदयानिधे १७ अज्ञानाद्वाप्रमादाद्वाभागिनेयवधंकृतं त
त्समस्वदयापूर्णं वक्रांतकः १८ ततोवै पूजयामासलोकपालान् एथकृपयकृ पश्चान्माषवलिंदद्यात्प्रतिमांदापये
त्ततः १९ ब्राह्मणायतदादेविपूर्वपापविशुद्धये एवंकृतेवराणेहेपुत्रः संजायतेखलु २० व्याधयः संक्षयंयातिनकन्याजाय
तेखलु यदानक्रियतेदेविसप्तजन्मस्वपुत्रकः २१ इतिश्रीकमविपाकसंहितायांधनिष्ठानक्षत्रस्यप्रथमचरणप्रायश्चि
तेनामनवतितमोऽध्यायः ६० श्रीशिवउवाच पश्चिमायांमहादेविपवनस्यपुरंमहत् महानंदइतिख्यातः सर्वदेशेसुरे
श्वरि १ वसंतिवहवोस्लेच्छाः स्वविद्यायांविचक्षणः ब्राह्मणस्तत्रवैदेविविद्यावाननिपुणस्तथा २ तिष्ठत्यशंकयानित्यं
स्लेच्छान्नंभुज्यतेसदा ससंध्यारहितोविप्रः पिशुनोदुर्मतिः शठः ३ संचितंवहुसाहस्रंस्वर्णरत्नगजादिकं ततोव
हदिनैजातेतेनमृत्युरभूत्पुन ४ सर्पेणदंष्ट्रोदेवेशिपंचकेनिर्जलेपिवा यमदूतैर्महादेवियमाज्ञांगृह्यवैदिजं ५ शैरवे
क्षिप्तवान्शीघ्रंमहाकष्टंभुज्यते षष्ठिवर्षसहस्राणिभुक्तानरकयातनां ६ नरकान्निःसृतोदेविग्राहयोनिरभूत्पु

५७

रा पुनः कच्छुपयोनिचमानुषत्वं ततो भवत् ७ पूर्वजन्मनि भोदे विव्र सकर्मयतो त्यजत् अपुत्रत्वं ततो देविक
 न्यकानैव जायते ८ स्लेच्छान्नं भुज्यते देविसंध्यां च तर्पणं विना अतो व्याधियुतो नित्यं न सुखं लभते क्वचित् ९ ॥
 शांतिं शृणु वरारोहे पूर्वपापप्रणाशिनीं गृहं शुभं वरारोहे धनधान्यसमन्वितं १० संचितान्नं वरारोहे ब्राह्मणा
 यप्रदापयेत् गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं तु कारयेत् ११ हवनं तद्दृशांशेन मार्जनं तर्पणं तथा त्रैमासिकं
 तं कुर्याद्भूतं च रविसप्तमी १२ जातवेदेति मंत्रेण लक्षजाप्यं तु कारयेत् ततो गां कपिलां देवि स्वर्णवस्त्रविभूषि
 तां १३ दद्यात्सवत्सां विधिवद्ब्राह्मणाय शिवात्मने अश्वदानं च कर्तव्यं चामरं चूत्रमेव च १४ एवं कृतेन संदे
 हो व्याधिना शोभवेद्भुवं पुत्रोऽपि जायते देवि वंध्यत्वं च प्रणश्यति १५ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां धनिष्ठान
 सत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तनामैकनवतितमोऽध्यायः १६ शिव उवाच यत्किंचित्क्रियते कर्मवैरिकं चाप्यलो
 किकं तत्कर्मफलं भोग्यमिह लोके परत्र च १ सौराष्ट्रनगरे देवि सत्रियो वसतिप्रिये सत्रधर्मरतो नित्यं मृगपक्षिप
 हारकः २ एकस्मिन्समये काले वनं यातः सदुर्मतिः मृगोऽसगर्भो हतवान् बालकद्वयसंयुतां ३ पुत्रेण भार्यया सा
 ह्नुभुक्तं तेन दुरात्मना ततो वृद्धे तु संजाते तस्य मृत्युरभूत्किल ४ यमदूतैर्महादेवि नरके क्षिप्तवांस्तदा षष्ठिवर्षस

कर्म
५८

हस्त्राणि भुक्तानरकयातनां ५ नरकान्निःसृतो देवि महिषो जायते खलु वराहत्वं पुनर्जातं मानुषत्वं पुनर्भ-
वेत् ६ देशे पुण्ये तमे देवि धनधान्यसमन्वितः विद्यावान् गुणवान् चत्ताराजसेवासुतत्परः ७ पूर्वजन्मनि
देवेशि हत्वा मृगगजान्वहनं प्रसवोन्मुखीं मृगीं हत्वा मृगघृदसमन्वितान् ८ तत्पापेन महादेवि मृतवत्सात्व-
माप्नुयात् शरीरे वहवो रोगज्वराश्चातुर्यीकास्तथा ९ शान्तिं शृणु वरारोहे मृतवत्सत्त्वशान्तये गृहवित्ताष्टमं भा-
गं पुण्यकार्यं च कारयेत् १० गायत्रीमूलमंत्रेण लक्षजाप्यं तु कारयेत् हवनं तद्दृशांशेन मार्जनं तर्पणं ततः ११ प-
लपंचसुवर्णस्य मृगीन् च त्समन्विताम् कृत्वा समर्पयामास ब्राह्मणाय शिवात्मने १२ दशवर्णां ततो दानं श-
य्यादानं विशेषतः वारिकां रोपयामास पथिकूपं तथा शिवे १३ ब्राह्मणान् भोजयामास शतसंख्यान् समोदकैः ए-
वं कृते वरारोहे पुत्रः संजायते खलु १४ व्याधयः संस्रयं याति बन्धत्वं च प्रशाम्यति मृतवत्सातया नारी सुतं सा तु
ग्रहं लभेत् १५ काकबन्धा पुनः पुत्रं लभते नात्र संशयः ॥ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां धनिष्ठानक्षत्रस्य तृती-
यचरणप्रायश्चित्तनाम द्वातितमोऽध्यायः १२ शिव उवाच मथुरादक्षिणे भागे योजने वैत्रयोपरि पुरं सिद्धमिति
ख्यातं वसन्ति वह्वोजनाः १ छीपकारो वसत्येको धनधान्यसमन्वितः वलभद्र इति ख्यातो वैष्णवो ज्ञानवल्लभः

५८

२ तस्य पुत्रद्वयं जातं कनीयांस्तस्य चादरं नादरं ज्येष्ठपुत्रस्य मध्यमस्य तथैव च ३ बहुधनं संचितं तेन महाशूद्रे
 ण चानघे भ्रातृणां विग्रहो जातो विभागार्थं धनस्य तु ४ ब्राह्मणस्तस्य वै मित्रो विग्रहं तस्य वै श्रुतः आगतस्तस्य
 निकटे स्त्रीपकारं स्य वै शिवे ५ ब्राह्मणस्य वधो जातः शूद्राणां विग्रहे सति सर्वद्रव्यं कनिष्ठाय स्त्रीपकारो ददौ स्व
 यं ६ एवं बहुगते काले शूद्रस्य मरणं भवेत् रौरवं नरकं जातं स्त्रीपकाराय वै स्वयं ७ लक्ष वर्षं वरारोहे भुक्तानर
 कया तनां नरकान्निःसृतौ देवि व्याघ्रयोनिस्ततो भवत् ८ ततो गृध्रस्य वै योनिं काकयोनिं ततो भवत् मानुषत्वं पुन
 र्जातं मध्ये देशे सुरेश्वरि ९ धनधान्यसमायुक्तो रोगवान् पुत्रवर्जितः अस्य शान्तिप्रवक्ष्यामि शृणु मे परमेश्वरि १० गृह
 विजयं दंशेन पुण्यं कार्यं च कारयेत् पूर्वपापविशुद्धार्थं दशवर्णां ततो ददेत् ११ गायत्रीसूर्यमंत्रेण लक्षजाप्यं वरा
 नने दशांशं हवनं देवि मार्जनं तर्पणं तथा १२ दशांशं भोजयेद्दिवा ब्राह्मणान् च दपारगान् कृष्णान् डं नारिकेरं च पंचरत्न
 समन्वितं १३ गंगामध्ये प्रक्षाल्यं देवि सत्यव्रताय च एवं कृते वरारोहे सर्वरोगक्षयो भवेत् १४ वंशवृद्धिर्भवेत्तस्य नात्र
 कार्या विचारणा १५ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां धनिष्ठानक्षत्रस्य चतुर्थं चरणं प्रायश्चित्तं नाम त्रिंशत्तमोऽध्यायः १६ शिव उवाच मथुरायां विशालाक्षि आभीरस्तत्र तिष्ठति गोपालेति समाख्यातो सदा गोधनजी

कर्म
५६

वितः १ तस्य भार्या विशालाक्षि सती नामाति सुंदरी गोधनं बहुसाहस्रं गोपालस्य सुरेश्वरि २ वत्सानां वृषभानां
चपालनं क्रियते सदा शीतकाले महादेवि वृष्टिर्जाता वरानने ३ गोः सवत्सामहादेवि पीडिता भोजनं विना गृहा
भावे मृता वा ह्येवत्स वृषभसंयुता ४ ततो बहुगते काले गोपालस्य मृतिस्तदा यमदूतैर्महाघोरे नरके नाम कर्दमे ॥
५ सिमं यमाज्ञया देवि षष्ठिवर्षसहस्रकं नरकान्निःसृतो देवि भेकयोनिं ततो भवत् ६ शरटस्य ततो देवि मानुषत्वं ततो
भवत् धनधान्यसमायुक्तो व्याधिभिः पीडितः सदा अपुत्रत्वं ततो लेभे कन्यका जायते खलु तस्य शांतिमहं वक्ष्ये शृ
णु देवि सुशोभने ८ निर्वीजं वृषभं तेन कृतं योगेन वै शिवे तेन पापेन भो देवि गर्भपातं पुनः पुनः ९ वसंते मासि वैकु
ण्ठद्विदशानं सहस्रशः एकादशी व्रतं नित्यं वेणुस्नानं समाचरेत् १० दशवर्णाच गोदानं शय्यादानं तथैव च आकृष्णे
तिजपं कुप्याह्नसंख्यं वरानने ११ दशांशं हवनं तद्वन्मार्जनं तर्पणं तथा भोजयामास देवेशि ब्राह्मणं श्रोत्रियं शतं ॥
१२ पायसान्नेन खंडेन घृतेन दधिना तथा एवं कृतेन संदेहो ज्वरमोक्षप्रजायते १३ वंशवृद्धिर्भवेत्तस्य मृतवत्सा च पुत्रि
णी काकवंध्या पुनः पुत्रं लभते नात्र संशयः १४ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां शतभिषानसूत्रस्य प्रथमचरणप्रायः
श्रितं नाम चतुःनवतितमोऽध्यायः १४ शिव उवाच मध्यदेशे महेशानिलुब्धको वसतिप्रिये मृगारिर्नाम विख्यातो मृग

५६

मांसेन जीवति १ प्रत्यहं मृगयां याति पक्षिणामारण्यतः विक्रयं क्रियते मांसं कलत्रं पोषयेत्सदा २ एवं वयोगतं सर्वदृष्टे स
ति वरानने मरणं तस्य वै जातं यमदूतैर्यमाज्ञया ३ रौरवे नरके क्षिप्रं तत्र कष्टं मुहुर्महुः सप्ततिवर्षसहस्राणि नरके परिप
पच्यते ४ नरकान्त्रिः सृतो देवि शेषेन योनिं प्रजायते द्रष्टुं स च पुनर्योनिं शृगालत्वं ततः पुनः ५ मानुषत्वं पुनर्जातं धनधा
न्येन संयुतं पूर्वजन्मनि देवेशि पक्षिणो वहवो हताः ६ तेन पापेन भो देवि व्याधिसंछादिता तनु मृगं हत्वा वरारोहे हतं च मृग
शावकं ७ एतद्दोषेन देवेशि पुत्राणां मृणां खलु काकवंध्या लभेन्नारी कन्यका जायते सदा ८ वंध्या भवति वै नारी शांतिश्रु
णु वरानने गृहवित्तवृद्धेन पुण्यं कार्यं च कारसः ९ गायत्री जातवेदाभ्यां लक्षजाप्यं वरानने दशांशहवनं तद्धन्मार्जनं त
पेणं तथा १० दशधेनुं ततो दद्यात्स्वर्णदानं विशेषतः हरिवंशप्रवणं देवि व्रतं च हरिवासरं ११ ब्राह्मणाभोजयामास यथा
शक्त्या तु दक्षिणं एवं कृते वरारोहे वंशस्तस्य भविष्यति १२ वंध्यात्वं प्रसमं याति काकवंध्या पुनः सुतं मृतवत्सा सुतं ले
भे चिरं जीविन सुतमं १३ व्याधयः संक्षयं याति ज्ञानं चलभते क्वचित् ॥ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां शतभिषानस्य
त्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तनामपंचनवतितमोऽध्यायः १४ श्रीशिव उवाच गोमती निकटे देवि पुरख्यातं धुरंधरं व
संति वहवो देवि जनाधर्मविचक्षणाः १ तन्मध्ये ब्राह्मणोऽप्येको ब्रह्मकर्मविवर्जितः द्यूतकर्मरतः सोऽपि वेष्टासुरतत

कर्म
६०

त्परः २ मद्यपानरतोनित्यं वेदशास्त्रविनिन्दकः ततो बहुदिने देवितस्य मृत्युरभूत्पुनः ३ यमदूतैर्महाघोरेनरकेषु निपा-
तह क्षिप्तवान्नरके घोरे लक्ष वर्षं महेश्वरि ४ नरकानिःसृतो देवितकयोनिं रभूत्पुनः वराहस्य पुनर्योनिं गर्दभत्वं ततो
भवत् ५ मानुषत्वं ततो लेभे देशे पुण्यतमेशुभे पूर्वजन्मनि देवेशि मद्यपानरतः सदा तेन पापेन भो देवि शरीरे रोग
संभवः द्यूतवैश्या रतोनित्यं यत्कृतं पूर्वजन्मनि ७ तत्पापेन भवेद्देवि वंशच्छेदश्च जायते शान्तिं शृणु वरारोहे पूर्वपाप
प्रणाशनीं ८ गृहवित्तषडंशेन पुण्यकार्यं चकार सः विष्णोरगदमंत्रेण लक्षजाप्यं वरानने ९ दशंशं हवनं तद्दन्मार्ज-
नं तर्पणं तथा ब्राह्मणभोजयेत्पश्चात्तं चाशच्च वरानने १० ततो गां कृष्णवर्णां च स्वर्णशृंगी विभूषितां ॥ पटवस्त्रांस-
वत्सांच दद्याद्द्विजवरणं च ११ प्रतिमां तु ततः कुर्याद्दिष्णोः सांवस्य वा शिवे पलं दशसुवर्णस्य विष्णो मुक्ता विभूषितां ॥
१२ तद्देवशिवस्यैव रजतस्य वरानने नानावस्त्रैरलंकारैः पूजयित्वा यथाविधिः १३ मंत्रेणानेन देवेशि तद्देवग-
णं नमेत् गरुडध्वजदेवेश भूतनाथ दयानिधे १४ मम पूर्वकृतं पापं तत्समस्वदयानिधे ॐ सुदर्शनाय नमः ॐ
त्रिशूलाय ॐ गरुडाय ॐ भैरवाय ॐ जयाय ॐ विजयाय ॐ वटकाय ॐ कालभैरवाय ॐ गंधधूपादिभिः
देवि पूजयित्वा पृथक् पृथक् १५ प्रतिमां पूजितां तां तु विप्राय प्रददौ स्वयं ततो विष्णुनमस्कृत्य शिवं सर्वसुख

६०

प्रदं १६ एवं कृतेन संदेहः सर्वपापक्षयो भवेत् वंशद्विर्भवेत्तस्य व्याधयः संक्षयो भवेत् १७ इति श्रीकर्मविष्णु
 कसंहितायां शतभिषानक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तनाम षष्ठ्यध्यायः १६ शिव उवाच पंचक्रो
 शमिते देवि मथुरा उत्तरे तथा हेमंतपुरग्रामे च वसंति वहवोजनाः १ तन्मध्ये वैश्य एको हि क्रयविक्रयतत्परः
 स सुकर्म इति ब्रह्मा तो धनं च वहु संचितं २ तस्य स्त्री पार्वती नाम रूपयौवनसंयुता वैश्यश्चैव महादेवि प्रौढि पातः
 सुरेश्वरि ३ हरिद्रत्वं भवेद्देवि हरिद्रत्वा सुपीडितः शतं पंचक्राणं नीतं ब्राह्मणस्य सुरेश्वरि ४ व्यापारार्थं विशाला
 क्षिन दत्तं ब्राह्मणाय वै सर्वं भुक्तं महादेवि वहु काले गते सति ५ वैश्यस्यैव भवेन्मृत्युः स भार्यस्य वरानने मथुरायां
 विशालाक्षिलब्धं स्वर्गं वरं शुभं ६ दशलक्षमितं स्वर्गफलं भुक्तं वरानने भुक्तं सह कलत्रेण ततः पुण्यक्षये सति
 ७ मानुषत्वं पुनर्लभेद्देशे शुभे मनोहरे धनधान्यसमायुक्तो जायते वै सुरेश्वरि ८ पूर्वजन्मनि देवेशि ब्राह्मणस्य ध
 नं हतं न दत्तं वै ततो देवित्ततः पुत्रो न जायते ९ ततः शान्तिं प्रवक्ष्यामि यतः पापस्य संक्षयं गृहवित्तपडं शेषेन पुण्यका
 र्यं च कारसः १० आकृष्मेति ततो मंत्रं लक्ष्मिं चकार येत् दशं शं हवनं कुर्याद्दशं शं तर्पणं तथा ११ हरिवंशश्चा
 वणं देवि चंडीपाठं शिवार्चनं विधिवत्कारयामास ब्राह्मण भोजयेत्ततः १२ दशवर्णां ततो दानं शय्यादानं विशेष

कर्म.
६९.

तः एवं कृते वरारोहे वंशो भवति नान्यथा १३ व्याधिनाशं समायाति मम वाकं न चान्यथा इति श्री कर्मविपा
कसंहितायां शतभिषानस्तत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम सप्तमवतितमोऽध्यायः ६७ शिव उवाच
मथुरायां पुरीमध्ये शूद्र एको हितिष्ठति शकं करोति स ततं विक्रयं तु सदा करोत् १ विष्णु भक्तिरतः शांतः पु
ण्यपात्मा साधुसंमतः सैवारास इति ख्यातस्तस्य पत्नी तु राधिका २ कुलाचारे रतः साधुर्हि जसे वा सुतत्परः वा
णिज्यं कुरुते साधुः पुरोहितधनेन च ३ बहुवर्षं गतं देवि ब्राह्मणोऽपि तदागतः आदरं बहुधा कृत्वा कुलत्रेण तदा
शिवे ४ विषदत्वा चतुर्थं हि भोजने समये सति जनानां तितरासाधुस्तदन्तं ब्राह्मणस्य तु ५ मरणं वै तदा जातं ब्रा
ह्मणस्य सुरेश्वरि ब्राह्मणस्य वधे जाते हाहाकारं गृहे गृहे ६ शूद्रासाधुः पुरीत्यत्कातद्दृष्टेन शोभने देहं त्यक्त्वा त
दासाधुर्हठं कृत्वा वरानने ७ पश्चात्तदा ततो गत्वा पत्नी प्राणं स्तनो त्यजत् प्रयागे मथुरां त्यक्त्वा तद्दृष्टेन शोभने
८ बहुवर्षं सहस्राणि स्वर्गं वा संततो भवत् ततः पुण्यक्षये जाते मानुषत्वं ततो भवत् ९ शूद्रयोनिं विशालासिदेह
जस्य कुले तदा पुनर्विवाहिता पत्नी पूर्वजन्मप्रपंचतः १० धनधान्यसमायुक्तो विद्यावान् कुलपूजितः गौरांगा
नीचजातीनां मतज्ञो लब्धवान् स्वयं ११ पूर्वजन्मनि भोदे विब्राह्मणपविषद्दौ भार्या तस्य विशालासि तत्पापे

६९

नैवपातकी १२ मासिपुण्यतस्तस्यासंतानं नैवजायते अस्वपापस्यैव शान्तिमृणुदेविसुशोभने १३ गृहविजाष्टं
 मंभागं पुण्यकार्यं चकार सः गायत्रीजातपेदाभ्यां च वकेन वरानने १४ लक्षत्रयं जपं देविकारया मासयत्नतः हरि
 वंशश्रवणं देविभार्यया सहितस्तदा १५ होमं वैकारयामास कुंडे शुद्धे सुदारुणे चतुःकोणे विशालाक्षियोनिपत्नव
 शोभिते १६ दशांशं विधिवद्देवितर्पणं मार्जनं ततः ब्राह्मणस्य ततो मूर्तिफलपंचदशस्य तु १७ विधिवत्कारयामास
 पूजयामास बुद्धिमान् वस्त्रालंकारशय्याभिभूषणैर्विविधैस्तथा १८ मंत्रेणानेन देवेशि गंधपुष्पैर्घृथकृष्टकं ॐ
 सर्वकारणकर्ता त्वं साक्षी भूतो जगत्रये १९ पापं ब्रह्मवधं घोरं हर मे भुवनाधिप ॥ ॐ चक्रधराय नमः ॐ त्र्यंबकाय न
 मः ॐ शंखहस्ताय नमः ॐ सनकं सनत्कुमारं सनंदनं सनातनं २० पूजयामास विविधैर्मोदकैश्च फलैरपि प्रतिमां पूजि
 तां तां तु सुविप्राय प्रदापयेत् २१ दशवर्णां सर्ववर्णां पटुवस्त्रविभूषितां दद्याद्दिप्राय विदुषे श्रोत्रियाय तपस्विने २२ ब्र
 तं च कारयामास रविवारेण सप्तमी एवं वरिगिति देवेशि पुत्रयुग्मं प्रजायते २३ कन्यामेकां वरारोहे रोगाः सर्वे विनश्यति
 २४ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पूर्वभाद्रपदनक्षत्रसप्तम्यमचरणप्रायश्चित्तनामाष्टानवतितमोऽध्यायः १८ शिव
 उवाच धर्मेण जायते पुत्रो धर्मेण लभते श्रियं धर्मेण व्याधिनाशः स्यात्तस्माद्धर्मपरो भवेत् १ कापिलो नगरे देवि ब्रा

कर्म
६२

सुणस्तत्रतिष्ठति सवेदपाठनिरतो धनाढ्यश्च बह्वृमी २ तस्य पत्नी वरारोहे पतिसेवासुतत्परा एकदा चागता कन्या
ब्राह्मणस्य किलानघे ३ पुत्रेण सह देवेशि चादरं तेन वै कृतं ततो बहुदिने जाते तस्य स्वर्णं च चोरितं ४ कन्या पुत्राय सर्वे
ण स्वर्णं प्रति तदा शिवे उक्तं चानेन वै स्वर्णं हृतं तु ब्राह्मणं प्रति ५ ततो रोषपरीतात्मा पौत्रो भवति वै शिवे विषं भुक्तं त
दा तेन बहु रोगाकुलेन तु ६ मरणं तस्य वै जातं पौत्रस्यैव वरानने ततो बहुदिने जाते ब्राह्मणस्य तदा मृतिः ७ तस्य पत्नी स
ती जाता सत्यलोके तदा वसत् ततः पुण्यक्षये जाते मर्त्यलोके सुरेश्वरि ८ मानुषत्वं ततो जाते अयोध्यानगरे शिवे ॥
धनधान्यसमायुक्तो राजमंत्रे विचक्षणः ९ पौत्रस्य मृतो देवितदुद्देशेन भो शिवे अतः पुत्रो न जायेत बहु कन्या प्रजाय
ते १० शरीरे सततमुग्रं ज्वरं जातं सुदारुणं शत्रवो बहवः संति न सौख्यं लभते क्वचित् पुण्यं शृणु वरारोहे पूर्वपापस्य
संक्षयः गृहवित्तमंडनेन पुण्यकार्यं च कारयेत् ११ गायत्री त्र्यंबकश्चेति श्रीश्च ते रतिः कृत्वा यं प्रतिमंत्रं जपेत् स दृशां
शं हवनं तः १२ दृशांशं तर्पणं देवि मार्जनं तद्दृशांशतः गोदानं तद्दृशांशं च तद्दृशांशं च भोजयेत् १३ भोजया मासदेवेशि
अद्वाभक्तिसमन्वितः कृष्णान्दं नारिकेरं च पंचरत्नसमन्वितः १४ गंगामध्ये प्रदातव्यं पूर्वपापविशुद्धये वृषभं तरुणं शु
भ्रं घंटाचामरशोभितं ब्राह्मणाय प्रदातव्यं शय्यादानं विशेषतः १५ एवं कृते वरारोहेशो भूपुत्रः प्रजायते रोगः स्वैव

६२

निवृत्तिः स्याज्ज्वरस्तस्य न जायते ९८ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पूर्वाभाद्रपदनक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्ते
 नामैकोननवाशितमो ध्यायः ९९ शिव उवाच गांधारनगरे देवि ब्राह्मणो वसति प्रिये दया शर्म इति ख्यातो मद्यपानर
 तः सदा १ वेश्यासुरतसंसर्गश्चौरकर्मरतः सदा म्लेच्छाचारतः सोपि म्लेच्छान्नं भुज्यते सदा २ धनं तु संचितं तेन म्ले
 छभार्यासुततरः श्राद्धकर्मविहीनश्च पितुर्मातुश्च निन्दकः ३ एवं बहुगते काले मरणं तस्य जायते सहा कृकच नामा
 नं नरकं नामदारुणं ४ निःसिक्तः श्वेतं वा वध्वाय मर्तुर्यमाज्ञया षष्ठिवर्षसहस्राणि भुक्तानरकयातनां ५ नरकानि
 सृजो देवि गोधापो निरभूत्पुण शरट्स्य पुनर्यो निवृत्तकत्वं ततो भवत् ६ मानुषत्वं ततो लेभे पुण्यदेशे वरानने धनधान्य
 समायुक्तो वंशहीनो महेश्वरि ७ पूर्वजन्मनि देवेशि ब्रह्मण त्वं यतो त्यजत् तत्पापेनैव भो देवि पुत्रस्य मरणं मुहुः ८ मा
 तरो पितरो वृद्धौ त्यक्तौ दुर्मतिना यतः अतः शरीरे वैरोगो काकवंध्या सह व्रणा ९ शान्तिं शृणु वरारोहे यतः पुत्रो हि जाय
 ते गृहवित्ताष्टमं भागं पुण्यकार्ये च कारसः १० पलं पंचसुवर्णस्य गणाध्यक्षस्य चाकृतिं कृत्वा वै पूजयामास मंत्रेणाने
 न सुव्रते ११ गणाध्यक्षसुरेशानसर्वोपद्रवनाशनः मम पूर्वकृतं पापं हरतुः खनिवारणः १२ एवं कृत्वा विधानेन ब्रा
 ह्मणाय समर्पयेत् ततो भवति वंशश्च व्याधिनाशश्च जायते १३ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पूर्वाभाद्रपदनक्षत्र

कर्म
६३

स्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तो नाम शततमोऽध्यायः १०० शिव उवाच वैदं देवपुरे देविलुब्धको वसति प्रिये से
वकेति समाख्यातस्तस्य भार्यातिनिष्ठरा १ प्रत्यहं मृगमांसेन व्ययं कुर्याद्दिने दिने एवं सर्वे वयोजातं लुब्धकस्य त
दा प्रिये २ मरणं तस्य वैजातं यमदूतैर्यमाज्ञया निःक्षिप्तो नरके घोरेष्विष्वर्षसहस्रकं ३ भुक्तं च विविधं दुःखं
कुमिश्रचिर्मुखैर्युतं मानुषत्वं ततो जातं धनधान्यसमन्वितं ४ पुत्राणां मरणं देवि जायते हि विपाकतः पलपं
च सुवर्णस्य माल्यं मे सयुतं तु वै ५ ब्राह्मणाय ततो दद्याच्छ्रद्धादानं विशेषतः एवं कृते वरारोहे पुत्रस्तस्य च जी
वति ६ व्याधयः संक्षयं यातिका कबंध्यालभेत्सुतं इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पूर्वभाद्रपदनक्षत्रस्य चतुर्थच
रणप्रायश्चित्तो नाम एकशततितमोऽध्यायः १०१ शिव उवाच श्रीपुरे नगरे देवि हि ज एको वसत्युरा एकदा तस्य
वैगो हे गुरुश्चैव समागतः १ आदरं बहुधा कृत्वा मासमेकं तदारवलु गुरुपुत्रस्य घातं हि कृत्वा द्वयस्य लोभतः ॥
२ तेन पापेन भो देवि महापापयुतो नरः पुत्रहीनश्च देवेशि जायते धनवर्जितः ३ वंशगोपालमंत्रं वै गायत्री मं
त्रमेव च हरिवंशश्रवणं देविकुर्याच्च विधिपूर्वकं ४ तुलसीवारिकां कृत्वा तन्मूले विष्णुपूजनम् दशवर्णां ततो द
द्यात्पूर्वपापप्रणाशनी ५ लक्षनिष्कं ततो दद्यात्तस्य गोदानमेव च एवं कृते वरारोहे वंशो भवति नान्यथा ६ व्या

६३

धिनाशो भवेदेविसत्यं सत्यं न संशयः इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां पार्वतीहरसंवादे उत्रभाटपदनक्षत्रस्य प्रथमच
 रणप्रायश्चित्तो नाम द्वाशततमोऽध्यायः १०२ शिव उवाच माणिकारख्यपुरे रम्ये वसन्ति बहवो जनाः लवणकारे वस
 त्ये को निशं लवणविक्रयी १ ब्राह्मणी गमनं तेन कृतं शूद्रेण वै शिवे तेन पापेन भो देवि वंशहीनश्च जायते २ व्याधि
 पुक्तो महेशानियेन पापनिवर्तनं ३ गृहविनाष्टमैर्भागैर्ब्राह्मणं तोषयेद्यदि हरिवंशश्च वंशं देवि विधिवद्यदि पार्वति
 ४ ब्राह्मणं भोजयेद्देविकृष्णं चैव दापयेत् एवं कृते वरं रोहे पुत्रो भवति नान्यथा ५ इति श्रीकर्मविपाकसंहिता
 यां उत्रभाटपदनक्षत्रस्य द्वितीयचरणप्रायश्चित्तो नाम त्रिंशततमोऽध्यायः १०३ शिव उवाच अलकारख्यपुरे देवि
 क्षत्रियो वसति प्रिये चंद्रवर्मेति विख्यातो भार्या देवीति संज्ञका १ क्षत्रधर्मरतो नित्यं धनाढ्यः शूरसंमतः कृष्ण
 दास इति ख्यातो विप्रस्तस्य पुरोहितः २ उत्सवे तु कलिस्तस्माद्भूय मरणं खलु पुरोहितस्य विप्रस्य समाह्वयं सु
 तक्षयः ३ व्याधिपीडागुल्मजालैः पीड्यते सततं हिंसः गायत्रीमूलमंत्रेण पंचलक्षं जपंचरेत् ४ गृहविनाष्टं
 न पुण्यकार्यं च कारसः ब्राह्मणस्य ततो देवि प्रतिमां कारयेद्बुधः ५ पूजयित्वा ब्राह्मणाय दत्त्वा पापनिवृत्तये पलं पं
 चसुवर्णं स दद्याद्देवैर्ब्राह्मणाय च ६ काकवंध्यालभेत्पुत्रं मृतवत्सः सुपुत्रकं इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां उत्रभा

कर्म
६४

द्रपदनक्षत्रस्य तृतीयचरणप्रायश्चित्तो नाम चतुःशततमोऽध्यायः १०४ श्रीशिव उवाच अयोध्यानि क
टे देवि विप्र एको वसन्तपुरं वैष्णवोक्तप्रकारेण दीक्षां प्राप्नोति गर्वितः १ वेदनिन्दारतो साधुः श्राद्धादिविधिव
र्जितः शिवभक्तिरतानां च नाभिवादनमाचरेत् २ विप्रद्रोहरतश्चैव हरिमादिरशोभितः एकदा तस्य गद्दे
तु चागतः पथिकः प्रिये ३ रुद्राक्षालंकृतो दातस्तस्मै कूरमभाषतः कृत्वानाहारपानादिदत्तं ते न द्विजन्म
४ एतौ तद्द्व्यलोभेन घटं कृत्वा त्वपाहरत् कूपमध्ये ग्राममध्ये वा पीवान् चैष्णवाधमः ५ कालांतरे मृतिर्जाता
तस्य साधोर्देहात्मनः विष्णुनामस्मरेन्नित्यं वैकुण्ठवासमाप्नुयात् ६ क्षीणे पुण्ये ततो देवि विट् भक्षो ग्रामश्रृकरः ॥
ततो मनुष्येयानि श्रद्धयते पुत्रवर्जितः ७ शगवान्न त्यकीर्तिश्च स एव सुरसुन्दरि अतः शान्तिप्रवक्ष्यामि शृणु
ष्वहरवह्नये ८ लक्षमुद्रां ब्राह्मणापदत्वा कांश्यास्तु सेवनं आचरेत् श्रीयुतो नित्यं यतो मुच्येत पातकात् ९ इति
श्रीकर्मविपाकसंहितायां उत्र भाद्रपदनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तो नाम पञ्चशततमोऽध्यायः १०५ श्रीशिव
उवाच मगधे च भवेद्देविलुब्धको वसति प्रिये प्रत्यहं मृगमांसेन व्ययं कुर्याद्दिने दिने १ एवं सर्वं वयोजातं वृद्धे सति व
एनने मरणं तस्य वैजातं यमदूतैर्यमाज्ञया २ निःक्षिप्तं नरके चोरे षष्ठिवर्षसहस्रकं भुक्तं विविधजं दुःखं कृमि

६४

सूचीमुखैर्युतं ३ नरकानिःसृतोदेविमृगत्वं जायते खलु शृगालस्य ततो योनिं च्छागयोनिस्ततो भवत् ४ मानुषत्वं
ततो जातं धनधान्यसमन्वितः पूर्वजन्मनि देवेशि जलदानं तु तैः कृतं ५ धनाढ्यस्तु पुनर्जातो न पुन्र्मृगता उनात् ॥
पुनश्च बहवो जाता मरणं तेषु जायते ६ रोगानां च तथोत्पत्तिर्ज्वरश्चैव पुनः पुनः शान्तिं शृणु वरारोहे पूर्वपापप्रणा
शनी ७ गृहविजयं षडंशेन पुण्यकार्यं च कारसः गायत्री च शिवायेति जातवेदेति वैशिवे ८ दशायुतजपं कुर्याद्दशंश
हवनं तः दशंशं हवनं देवि मार्जनं तद्दशंशतः ९ ततो वै भोजयामास सहिजं देवि दशंशतः दशवर्णां ततो दद्याद्
षभं भूषितं शुभं १० पलपंचसुवर्णस्य भाल्यं मेरुयुतं तु वै ब्राह्मणाय ततो दद्याच्छुष्यादानं मनंतरं ११ एवं कृते वरा
रोहे पुनश्च खलु प्रजायते व्याधयः संस्रयं यातिका कवं ध्यालभेत्सुतं १२ इति श्रीकर्मविपाकसंहितायां रेवतीनक्षत्र
सप्तम्यमचरणप्रापश्चित्तो नाम षष्ठशततमोऽध्यायः १०६ शिव उवाच श्रीपुरे नगरे देवि हि ज एको वसत्सुरा पुत्र
पोत्रपुतो देवि धनधान्यसमन्वित १ वैष्णवकर्मरतो नित्यं क्रयविक्रयतत्परः महिषी वृषभं वस्त्रं चामरं गजवा
जिनं २ प्रत्यहं विक्रयं कृत्वा धनस्य बहुसंग्रहं एकदा तस्य वैगेहे गुरुस्तत्र समागतः ३ आदरं बहुधा कृत्वा
मासे याते ततः शिवे गमनं च हरिद्वारे स्नानार्थं आगतस्तथा ४ गुरुपुत्रे स्पष्टं मूर्तिस्वर्णरत्नयुतां तथा सद्रव्यां

कर्म
६५

वाततोदेविब्राह्मणायसुमर्षयेत् ५ हरिद्वारंततो गत्वा तत्र प्राणमथोत्पजत् मूर्तिद्वयंगुरुश्चैव विक्रीतंतद्व्यपीकृतं
एवं बहुगते काले मरणं ब्राह्मणस्य च यमाज्ञया यमदूतैर्नरके नाम कर्दमे ७ निःसिद्धं वै ततो देवि षष्ठिवर्षं सहस्रकं
नरकान्निःसृतो देवि व्याघ्रयोनिस्ततो भवत् ८ तीर्थेषु एतमेको शलायां सुरेश्वरि विडालस्य ततो योनिं मानुषत्वं
ततो भवत् ९ ब्राह्मणस्य कुले जन्म ज्ञानवान्मिषदर्शनः देवताराधने प्रीतिपरस्त्रीलंपटोरतः १० तस्यापत्यत्रयं
देविकन्यको तथा तेषां वै मरणं जातं पुनः पुत्रो न जायते ११ काकवंध्या भवेद्भार्या गौरांगी सुंदरी तु सा तन्वंगी दी
र्घकेशी च स्वपतौ प्रियभाषिणी १२ तस्यापापं प्रवक्ष्ये हं पुनः पुत्रो यतो भवेत् हरिवंशश्च वरादेवि गोपीलस्य तु की
र्तनम् १३ वंशगोपालमंत्रेण गायत्रीमंत्रमेव च लक्ष्मद्वयं वरारोहे जपं वै कारयेत्सुधीः १४ हवनंतदहंशं शेन तर्पणं मा
र्जनं तथा तुलसीवारिकां कृत्वा तन्मूले विष्णुपूजनं १५ दशवर्णां च गोदानं शय्यादानं विशेषतः ब्राह्मणान्भोजयेत्
श्वाच्छतसंख्यान् द्विजोत्तमान् १६ विष्णोश्च प्रतिमां कृत्वा सुवर्णस्य पलं दश पूजयित्वा विधानेन ब्राह्मणाय प्रशय
येत् १७ एवं कृते न मंदेहो वंशो भवति नान्यथा इति श्रीकर्मविपाकसंहितायामेवती नक्षत्रस्य द्वितीयचरणे प्रायश्चि
त्तकथनं नाम सप्तशततमोऽधिकोऽध्यायः १०७ शिव उवाच माणिके च पुरे देवि वसन्ति बहवो जनाः लवणकारेव

सत्येकोप्रत्यहं लवणं करोत् १ लवणस्य विक्रयं नित्यं व्ययं कुर्याद्दिनेदिने तस्य मित्रो हि जः कश्चिन्नागतस्तस्य वै गृ
हे २ धनाढ्यो रत्नसंयुक्तः तं च वासमकारयेत् आदरं बहसन्मानं कृत्वा मित्रेण वै शिवे ३ पत्नी शूद्रस्य वै दृष्टा पश्य
लोचपलातुसा मासमेकं वरारोहेतस्य मित्रस्य वै स्थितिः ४ मित्राय विषं दत्तं ब्राह्मणाय तदा शिवे भोजनस्यैव मध्ये
तुल्यवणकारेण ज्ञापयेत् ५ ब्राह्मणस्य भवेन्मृत्युर्दृष्टवान्ने गतं सति नद्यां शवं ततस्तत्कातदहनं तस्य गृह्यते इ ब्राह्म
णस्य धनं गृह्य व्ययं कुर्याद्दिनेदिने भार्यया सह पुत्राभ्यां भुक्त्वा द्रव्यं वरानने ७ ततो वृद्धे च रेवेशि मरणं तस्य जायते
पश्चान्मृता तु भार्याया कुलराज्यमिचारिणी ८ यमदूतैर्महाघोरैर्नरके पाकसंज्ञके कुंभीपाके तदा देविनिःसिप्ता च य
माज्ञया ९ युगमेकं विशालाक्षि भुक्त्वा नरकयातनां नरकान्निःसृतो देवि शूकरत्वं प्रजायते १० पुनः काफस्य वै यो
निं विशालत्वं ततो भवत् मानुषत्वं ततो देवि देशेषु भ्रंतदा भवत् ११ पूर्वजन्मनि देवेशि कुरुक्षेत्रे यतो मृतः अतो धनं
भवेत्तस्य नापपत्वं हि जो वधात् १२ शरीरे जायते व्याधिर्भार्या तस्य मृतः प्रजा अस्य पापस्य संशमनं शांतिं शृणु वरान
ने १३ गृहविज्ञाष्टमं भागं ब्राह्मणाय समर्पयेत् हवनं कारयामास कुण्डे योनि सुशोभिते १४ चतुरस्रे वरारोहे दशं शं वि
धिपूर्वकं तर्पणं तद्दशं शेन तद्दशं शेन मार्जनं १५ गं सवत्सां ततो दद्यात्स्वर्णरत्नविभूषितां ब्राह्मणभोजयेत्पश्चात्

कर्म
६६

कुष्मांडं प्रददेत्सुधीः १६ एवं कृते वरगणे हे पुत्रो भवति नान्यथा इति श्री कर्म विपाक संहिता पारेवती नक्षत्र स्य तृतीय च
रण प्रायश्चित्तेनामाष्टशततमोऽध्यायः १०८ शिव उवाच अलर्कस्य पुरे देवि सत्रियो वसति प्रिये चंद्रवर्मति विख्यातः
पत्नी देवी ततो भवत् १ सत्रधर्मगतो नित्यं धनाढ्यः शूरसंमतः कृष्णदास इति ख्यातो विप्रमत्तस्य पुरोहितः २ विप्राय
प्रददौ भूमिं गिरिजे विग्रहे सति ततो बहु दिने जाते दंडं तस्मै सयाचितं ३ ब्राह्मणेण दंडे वेदिना दंडः कदाचन ततो रो
षपरीतात्मा सत्रियो ब्राह्मणे प्रति ६ दुर्वचो वाच देहे विब्राह्मणे साधुसंमते मरणं ब्राह्मणस्यैव मृत्युदेशेन वै शिवे ५ ततो
बहुगते वर्षे मरणं सत्रियस्य तु यमदंते महाघोरे नरके नामदारुणे ६ कुंभापाके महाघोरे क्षिप्तवान्यमशासनात् युगा
नां त्रयसंख्यानां नरके वासमेव च ७ नरकान्निःसृतो देवि प्रेतत्वं वै प्रजायते शूकरस्य पुनर्यो निततो भवति मानुषः ८ म
ध्यदेशे विशालासिहि मविंध्याद्रिमध्यगे धनधान्यसमायुक्तो ब्राह्मणानां च सेवकः ९ एवं जन्मनि देवेशि मरणं तस्य जा
यते काकबंध्या भवेन्नारी मृतवत्सा पुनः पुनः १० शरीरे व्याधिमुत्पन्नो ज्वरस्तीव्रो मुहुर्मुहुः अस्वशांतिप्रवक्ष्यामि
शृणु देवि वरानने ११ गृहवित्तषडंशं च ब्राह्मणाय प्रकल्पयेत् गायत्रीमूलमंत्रेण पंचलक्षजपंतया १२ दशोशं
कारयामास हवनं विधिपूर्वकं तर्पणं मार्जनं तद्द्विद्विद्वानं च विशेषतः १३ ब्राह्मणस्य ततो देवि प्रतिमां कारयेद्बुधः ॥

पलंपंचसुवर्णस्य वस्त्ररत्नविभूषितः १४ ततो निर्माय प्रतिमा पूजयित्वा यथाविधि मंत्रेणानेन देवेशि पादगंधादि
 कं पृथक् १५ वासुदेवजगन्नाथशरणागतवत्सलः ब्रह्महत्याकृतं पूर्वतत्सर्वं क्षंतुमर्हसि १६ बल्माकमृत्तिको
 ह्यवेदी वै कारयेत्ततः तन्मध्ये सर्वतोभद्रं रचितं द्रव्यमंडलैः १७ तन्मध्ये प्रतिमां स्थाप्य स्तस्याः पूजां तु कारयेत् ॥
 ॐ वासुदेवाय नमः ॐ जगन्नाथाय नमः ॐ विष्णवे नमः ॐ शार्ङ्गणे नमः ॐ अंतकाय ततो हृद्याच्छिवविष्णु
 स्वरूपिणे प्रभोजयेत्ततो विप्रान्दक्षिणादापयेत्ततः १९ ततो विसर्जनं कुर्याद्वाचकं प्रणिपत्ये एवं कृते वरारोहः
 शोघं पुत्रं प्रजायते २० काकवन्ध्यालभेत्पुत्रं सर्वव्याधिप्रणाशनम् मृतवत्सा च यानारी जीवत्पुत्रा च जायते ॥
 २० यः पठेच्छृणुयाद्वापि सर्वपापैः प्रमुच्यते अतः परतरं नास्ति सत्यं सत्यं वरानने २२ ॥ इति श्रीकर्मविपाकसं
 हितायां पार्वतीहरसंवादे रेवतीनक्षत्रस्य चतुर्थचरणप्रायश्चित्तकथनं नाम नवशततमोऽध्यायः १०९ इति श्रीब्र
 ह्मांडपुराणे पितृकाव्योत्तरे सनत्कुमारमाकंडेयप्रश्नो नारदांबरिषप्रत्यंतरे अश्विन्यादिनक्षत्रस्य चरणगत
 समाप्तः ॥ यह पुस्तक सहरवनारसमहल्ले अगस्त कुंडापरसीतारामतिवारी केदहा छपी ॥ वाकलमकामना
 प्रसादकायस्थ ॥ संवत् १९३८ ॥ वेचकारीगरवापा ॥ ॥ ॥ ॥

यः

इतिकर्मविपाकसमाप्तः ॥

[OrderDescription]
,CREATED=02.06.20 13:19
,TRANSFERRED=2020/06/02 at 13:39:52
,PAGES=135
,TYPE=STD
,NAME=S0003049
,Book Name=M-2970-KARM VIPAK
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF

FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF

FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF

FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF

FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF

FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF

FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF

FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF

